

Dansk udgave

Meddelelser og oplysninger

<u>Informationsnummer</u>	Indhold	Side
	I <i>Meddelelser</i>	
	
	II <i>Forberedende retsakter</i>	
	Det Økonomiske og Sociale Udvalg	
	Forsamling af juli 1996	
96/C 295/01	Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets trettende selskabsdirektiv om overtagelsestilbud«	1
96/C 295/02	Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Kommissionens forslag til Rådets afgørelse om det tredje flerårige program for små og mellemstore virksomheder (SMV'er) i Den Europæiske Union (1997-2000)	6
96/C 295/03	Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om retsbeskyttelse af bioteknologiske opfindelser«	11
96/C 295/04	Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens grønbog om revision af fusionsforordningen«	17
96/C 295/05	Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Hvidbog om almen uddannelse og erhvervsuddannelse "Undervise og lære: på vej mod det kognitive samfund"«	25

Pris: 19,50 ECU

(Fortsættes på omslagets anden side)

<u>Informationsnummer</u>	Indhold (fortsat)	Side
96/C 295/06	Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets afgørelse om ændring af afgørelse 93/246/EØF af 29. april 1993 om vedtagelse af anden fase af programmet for tværeurøpæisk samarbejde inden for de videregående uddannelser (TEMPUS II) (1994-1998)«	34
96/C 295/07	Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets forordning (EF) om ændring af Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, og Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71«	39
96/C 295/08	Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets forordning (EF) om ændring af Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, og Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71«	41
96/C 295/09	Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om en ordning for anerkendelse af eksamensbeviser for de former for erhvervsvirksomhed, der er omfattet af direktiverne om liberalisering og overgangsforanstaltninger, og til supplerung af den generelle ordning for anerkendelse af eksamensbeviser«	43
96/C 295/10	Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets beslutning om telematiknet mellem administrationer til brug i forbindelse med statistikker over udveksling af goder mellem medlemsstater — EDICOM«	46
96/C 295/11	Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om: — »Kommissionens sjette årsberetning om strukturfondene 1994«, og — »Kommissionens meddelelse om de nye regionale programmer under EU's strukturpolitiske mål 1 og 2«	47
96/C 295/12	Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 90/219/EØF om indesluttet anvendelse af genetisk modificerede mikroorganismer«	52
96/C 295/13	Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Krisen omkring bovin spongiform encephalopati (BSE) og dens mangfoldige konsekvenser i Den Europæiske Union«	55
96/C 295/14	Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen om de vigtigste emner for forbrugerpolitikken (1996-1998)«	64
96/C 295/15	Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens meddelelse til Rådet og Europa-Parlamentet om integreret planlægning i kystområder«	74
96/C 295/16	Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Verdensfødevarerøpmødet i Rom den 13.-17. november 1996«	78

II

(Forberedende retsakter)

DET ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets trettende selskabsdirektiv om overtagelsestilbud«⁽¹⁾

(96/C 295/01)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 26. marts 1996 under henvisning til EF-traktatens artikel 54, stk. 2, at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Økonomiske, Finansielle og Monetære Spørgsmål, som udpegede Umberto Burani til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 12. juni 1996.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 337. plenarforsamling af 10. og 11. juli 1996, mødet den 11. juli 1996, med 89 stemmer for og 1 hverken for eller imod, følgende udtalelse.

1. Indledning

1.1. Emnet for Kommissionens direktivforslag skal ses i sammenhæng med virkeliggørelsen af det indre marked og harmoniseringen af selskabsretten. Direktivforslaget, som blev bebudet allerede i Hvidbogen fra 1985, blev fremlagt af Kommissionen den 19. januar 1989⁽²⁾, ændret i 1990⁽³⁾, og til sidst trukket tilbage for derefter at blive genfremsat med nye ændringer.

1.2. Dette forløb vidner om, hvilke vanskeligheder direktivet er stødt på, for som Kommissionen også selv siger⁽⁴⁾, blev forslaget, hvor påkrævet det end er, mødt af stor modstand fra visse medlemsstaters side.

1.3. I sine udtalelser om hhv. det oprindelige direktivforslag⁽⁵⁾ og det ændrede direktivforslag⁽⁶⁾ foreslog ØSU en række ændringer til de forslag, Kommissionen

havde fremlagt. ØSU ser nu til sin tilfredshed, at Kommissionen har taget hensyn til en del af dets bemærkninger i sit nye direktivforslag.

1.4. ØSU beklager, at der i det nye forslag ikke er taget hensyn til de bemærkninger, det fremførte i sin udtalelse fra september 1989, om behovet for passende information og høring af arbejdstagerrepræsentanterne i de overtagelsesberørte selskaber (se kapitel 2 i udtalelsen, bemærkningerne til artikel 19). ØSU mener, at dette område, der hidtil kun har været reguleret af national lovgivning, bør underlægges fælles EU-regler.

1.5. Som overordnet konklusion bemærker ØSU, at direktivet, der sigter mod »minimumsharmonisering«, rummer en række upræcise punkter, der levner et så vidt spillerum for fortolkning, at medlemsstaterne kan opfatte det sådan, at de helt kan undlade at ændre ved deres nuværende regler. På den anden side må man erkende, at Kommissionen sandsynligvis ikke kunne være gået længere, eftersom den har arbejdet ud fra den intention at få direktivet vedtaget til trods for den velkendte modstand.

(1) EFT nr. C 162 af 6. 6. 1995, s. 5.

(2) EFT nr. C 64 af 14. 3. 1989.

(3) KOM(90) 416 endelig udg. — SYN 186.

(4) KOM(95) 655 — Almindelige bemærkninger, punkt 2.

(5) ØSU's udtalelse af 27. 9. 1989, EFT nr. C 298 af 27. 11. 1989.

(6) ØSU's udtalelse af 28. 2. 1991, EFT nr. C 102 af 18. 4. 1991.

2. Generelle bemærkninger

2.1. ØSU understregede allerede i sin udtalelse af 27. september 1989 (punkt 1.5) og atter i sin udtalelse af 28. februar 1991 (pkt. 1.1), at

»der på overtagelsestilbudsområdet er behov for, at de nationale lovgivningsmyndigheder er udstyret med beføjelser, som levner dem et vist mål af fleksibilitet. På baggrund af områdets særlige problematik bør det sikres, at tilsynsmyndigheden kan operere inden for en på forhånd udstukket ramme af overordnede principper, som sætter den i stand til hurtigt at reagere på skiftende situationer og til at indtage en smidig holdning til anvendelsen af de enkelte forskrifter.«

2.2. I nævnte udtalelse fra 1991 om det ændrede direktivforslag bemærkede ØSU med beklagelse (punkt 2.2), at direktivforslaget ikke sikrer

»tilsynsmyndigheden (...) nogen generel beføjelse til at suspendere eller tilpasse regler. Direktivets enkelte forskrifter er heller ikke undergivet et sæt overordnede principper. Fremgangsmåden er den, at der gives detaljerede regler med tilhørende undtagelser artikel for artikel, idet der enten indrømmes medlemsstaten en valgmulighed eller overlades tilsynsmyndigheden et skøn.«

2.2.1. Ovennævnte konstatering fik dengang ØSU til at fremsætte følgende kommentar:

»En mulig fremgangsmåde kunne bestå i at begrænse direktivet til kun at indeholde en angivelse af de overordnede principper og anbringe de detaljerede bestemmelser i et bilag og lade dem tjene som retningslinjer og forslag for medlemsstaterne, der så kunne udforme deres egne detaljerede bestemmelser ud fra de overordnede principper.«

2.2.2. Følgende bemærkninger i udtalelsen fra 1991 fortjener ligeledes at blive nævnt:

»Der må også drages nøje omsorg for, at direktivet ikke åbner mulighed for taktiske retstvister under tilbudsproceduren, der være sig mellem tilbudsparterne og tilsynsmyndigheden eller mellem tilbudsparterne indbyrdes. Den risiko, der er til stede her, er, at direktivet ville åbne for spild af store summer til retstvister under tilbudsproceduren, noget som f.eks. har hjemsøgt praksis i USA, som det blev påpeget i ØSU's forrige udtalelse.

Med henblik på at imødegå noget sådant bør tilsynsmyndigheden have kompetence til at træffe afgørelse i spørgsmål vedrørende tilbudsparternes efterlevelse af de forpligtelser, der følger af direktivet, ligesom den må have et råderum inden for rammerne af de overordnede principper.

Som det påpeges i den tidligere ØSU-udtalelse, er der EF-medlemsstaterne imellem store forskelle såvel

med hensyn til aktiviteterne på overtagelsestilbudsområdet som med hensyn til den tilhørende lovgivning. Man kan mene, at det vil være fordelagtigt at reducere disse forskelle, men det vil på den anden side være klogt at tage hensyn til dem ved, så vidt muligt, at undgå tvingende regler.«

»Princippet om et overtagelsestilbud omfattende samtlige vedkommende selskabs andelsbeviser er berettiget, da det forhindrer erhvervelse af selskaber til en pris, der ikke modsvarer den indre værdi; et tilbud om delvis overtagelse bør imidlertid, i forståelse med vedkommende selskab, stå åbent som en mulighed for at undgå spild af energi og penge som led i slagsmål, der bringer den globale økonomi i fare.«

2.3. I ordlyden af det nye forslag til det trettende selskabsdirektiv er der blevet taget delvist hensyn til ovenstående bemærkninger.

2.3.1. Under hensyntagen til subsidiaritetsprincippet og i overensstemmelse med de forpligtelser, som Kommissionen påtog sig på Det Europæiske Råd i hhv. Edinburgh og Essen, er det nye forslag om overtagelsestilbud udformet som et »rammedirektiv«. Det bygger på samme overordnede principper som det foregående forslag, men indeholder ikke længere detaljeregler for en harmoniseret udmøntning af disse principper.

2.3.2. Til forskel fra det foregående forslag betragtes det obligatoriske tilbud ikke længere som det eneste middel til beskyttelse af minoritetsaktionærerne. Medlemsstaterne kan også anvende andre midler end det obligatoriske tilbud til beskyttelse af minoritetsinteresserne i et børsnoteret selskab, forudsat disse sikrer en »passende og tilsvarende beskyttelse«.

2.3.3. Direktivforslaget dækker kun visse former for beskyttelse af selskaber mod fjendtlige overtagelsestilbud. Der må tages forbehold over for denne utilstrækkelige regulering, idet den er med til at fremme overtagelsestilbud i visse lande, men til at gøre dem nærmest umulige i andre lande. Der må derfor tages hensyn til alle juridiske instrumenter og fremgangsmåder på dette område for at skabe sammenlignelige forhold landene imellem.

3. Gennemgang af artiklerne i direktivforslaget

3.1. Artikel 1 — Anvendelsesområde

3.1.1. Samordningsforanstaltningerne finder anvendelse på medlemsstaternes love og administrative bestemmelser eller »andre mekanismer eller ordning«.

Formuleringen »andre mekanismer eller ordninger« er ny og ikke helt klar. Hvis hensigten er at henvise til regler, der er fastlagt af erhvervsorganisationer, der er autoriserede til at regulere markedet (som tilfældet er i UK), kunne Kommissionen med fordel ændre formuleringen som følger:

»De samordningsforanstaltninger, som dette direktiv foreskriver, finder anvendelse på medlemsstaternes love og administrative bestemmelser samt på andre mekanismer eller ordninger, introduceret af medlemsstaterne eller af organisationer med officiel autorisation til at regulere markedet, vedrørende tilbud om overtagelse af ejerandelene i selskaber henhørende under en medlemsstats lovgivning, når... (resten uændret).«

3.1.1.1. Også selvom »organisationer med officiel autorisation« i sagens natur ikke kan udstede »love«, vil artikel 1 i kraft af den foreslåede formulering vinde i klarhed og afspejle forholdene, som de er.

3.1.2. Tilføjelsen af ordene »helt eller delvist« er en positiv nyskabelse, som ØSU har efterlyst.

3.2. Artikel 2 — Definitioner

3.2.1. Direktivforslaget definerer »tilbudsgiver« som »enhver fysisk person eller offentligretlig eller privatretlig juridisk person, der fremsætter et tilbud«. Nogle landes lovgivning medtager herudover følgende i deres definition af tilbudsgivning:

- tilbud fremsat i fællesskab af flere tilbudsgivere,
- tilbud fremsat af en person i eget navn men på andres vegne,
- tilbud fremsat af en person, der har forpligtet sig til helt eller delvist at overdrage de gennem overtagelsestilbuddet erhvervede værdipapirer (opdragsgiveren kan nemlig ikke betragtes som en »tilbudsgiver«),
- situationen (uofficiel) samordnet optræden blandt flere personer. Der tænkes her på det tilfælde, hvor en række private overtagelsestilbud koordineres indbyrdes, og hvor hvert tilbud betragtet for sig befinder sig under den tærskel, der er fastsat i artikel 3, stk. 1 og 2, men samlet set vil kunne føre til »kontrollerende indflydelse«.

3.2.2. Andre lande, f.eks. UK, har omvendt en snævrere definition af »tilbudsgiver« i deres lovgivning. Det vil være hensigtsmæssigt at tage højde for de varierende definitioner ved at ændre formuleringen som følger:

»"tilbudsgiver": enhver (...) person, der fremsætter et tilbud i henhold til lovgivningen i det pågældende land som defineret i artikel 4, stk. 2, i dette direktiv.«

3.2.3. I definitionen af begrebet »ejerandele« står der: »eller som giver ret til at erhverve omsættelige værdipapirer, hvortil der er knyttet sådanne rettigheder«.

Dertil havde ØSU i sin udtalelse af 28. februar 1991 følgende kommentar:

»Direktivet (...) bør kun finde anvendelse på erhvervelse af "værdipapirer", hvortil der rent faktisk er knyttet stemmerettigheder, men derimod ikke på instrumenter, som "giver mulighed" for at erhverve sådanne værdipapirer i fremtiden. Konvertible obligationer og optioner bør derfor holdes udenfor, indtil de konverteres resp. udløses. Kravet om at fremsætte et obligatorisk tilbud bør kun udløses, når der faktisk erhverves stemmerettigheder over tærskelværdien (hvad enten det er ved erhvervelse, konvertering eller udøvelse af optionsrettigheder).«

Disse betragtninger gælder fortsat.

3.3. Artikel 3 — Beskyttelse af minoritetsinteresser

3.3.1. Dette er direktivforslagets »kompromisartikel«:

- Den indeholder ikke længere nogen tærskelværdi (»en bestemt procentdel af stemmerettighederne« — som fastsættes af medlemsstaterne — »hvorved han overtager kontrollen med dette selskab«). Den foregående version af direktivforslaget foreskrev en tærskelværdi på en tredjedel af stemmerettighederne.
- Der stilles ikke længere krav om et obligatorisk overtagelsestilbud, idet medlemsstaterne kan anvende andre midler, der har samme virkning, til at beskytte minoritetsaktionærerne.

3.3.2. I tilknytning til denne artikel påpeger ØSU, at:

- visse medlemsstater (f.eks. Belgien) i deres lovgivning om overtagelsestilbud ikke har fastsat en procentdel, over hvilken man må formode, at der er tale om en kontrollerende indflydelse. I stedet har man fastlagt nogle »kvalitative regler«, der skal vurderes af en tilsynsmyndighed.
- muligheden for frit at fastsætte denne procentdel vil give anledning til betydelige forskelle medlemsstaterne imellem.

3.3.3. Den nye formulering løser ikke problemet omkring eventuelle protektionistiske foranstaltninger til beskyttelse af det nationale erhvervsliv (nogle medlemsstater vil kunne fastsætte en meget lav, andre en meget høj tærskel).

3.3.4. Der synes at være en alvorlig udeladelse i denne artikel. Det tages således for givet, at alle tilbud og forhandlinger afvikles som »normale« fondsbørstransaktioner. Et overtagelsestilbud kan imidlertid tage form af en transaktion på »futures«-markedet; herved sker overtagelsen ikke umiddelbart, men den bliver ikke væsensforskellig af den grund.

Derfor ville det være hensigtsmæssigt, at artikel 3, stk. 1, ændres som følger:

»Såfremt en fysisk eller juridisk person ved en umiddelbar eller fremtidig overtagelse kommer i besiddelse af ejerandele, der...«.

3.3.5. Endvidere har Kommissionen overset nogle tilfælde, som bør holdes uden for anvendelsesområdet. Det bør således udtrykkeligt fastslås i direktivet, at det kun vedrører overtagelser, som medfører en direkte erhvervelse af kontrollen. Som det er tilfældet i de fleste medlemsstater, bør en indirekte overtagelse i form af erhvervelse af kontrollen over et ikke-børsnoteret holdingselskab, der har aktiemajoriteten i et børsnoteret selskab, holdes uden for direktivets anvendelsesområde.

3.3.6. Det bør være muligt for medlemsstaterne at undtage tilfælde, hvor en kontrollerende aktiepost er erhvervet midlertidigt med henblik på overførsel til tredjepart(er) eller er erhvervet uden hensigt om at udøve kontrol og straks videresælges til andre, fra direktivets anvendelsesområde.

3.3.6.1. I gældende fællesskabslovgivning er der eksempler på, at sådan midlertidig erhvervelse af aktiemajoriteten uden hensigt om at udøve bestemmende indflydelse er undtaget fra de bestemmelser, der finder anvendelse på egentlig overtagelse af kontrollen med et selskab. Det er f.eks. tilfældet i andet bankdirektiv (direktiv 77/780/EØF af 15. 12. 1989, artikel 12, stk. 4).

3.3.7. Endelig bør det være muligt for medlemsstaterne at undtage tilfælde, hvor der opnås stemmerettigheder i forbindelse med erhvervelse af aktier, som er en del af handelsporteføljen (»trading portfolio«) i virksomheder, der formidler handel med værdipapirer. Kontrol med selskaber falder jo ikke inden for sådanne virksomheders forretningsområde.

3.3.8. Artikel 3 bør formuleres således, at de tilfælde, der er nævnt i punkt 3.3.5, 3.3.6 og 3.3.7 ovenfor, udtrykkeligt undtages fra anvendelsesområdet.

3.4. Artikel 4 — Tilsynsmyndighed

3.4.1. Stk. 2 er ikke fyldestgørende i sin behandling af spørgsmålet om territorial kompetence. Såfremt betingelsen »på hvis regulerede marked ejerandelene i selskabet først blev handlet og stadig handles« ikke er opfyldt, er det rimeligt at spørge, om den kompetente myndighed da fortsat er tilsynsmyndigheden i den medlemsstat, hvor målselskabet har sit vedtægtsmæssige hjemsted.

3.4.2. ØSU kan ikke acceptere denne antagelse. Hvis grundkriteriet er »markedet« fremfor »det vedtægtsmæssige hjemsted«, bør direktivforslaget klart anføre — uanset hvor indlysende det måtte forekomme — at »det

regulerede marked« er det marked, hvor ejerandelene noteres, uanset at dette ikke vil være det »første« marked i tilfælde, hvor ejerandelene ikke længere noteres dér.

3.4.3. For så vidt angår de afvigelser, tilsynsmyndigheden kan tillade (stk. 4), er den kommentar, som ØSU fremsatte i sin tidligere udtalelse, fortsat gyldig:

»Det kan imidlertid ikke accepteres, at dispensation fra pligten til at fremsætte et overtagelsestilbud udelukkende skal kunne gives af medlemsstaterne ud fra disses eget skøn. Dette er i strid med direktivets formål, der består i at harmonisere de nationale lovgivninger.«

3.4.4. Med endnu større eftertryk skal ØSU her gøre opmærksom på, at beskyttelsen af aktionærernes interesser i høj grad er et spørgsmål om retssikkerhed. Det er under ingen omstændigheder acceptabelt, at afvigelser fra lovgivningen (eller fra bestemmelser med lovvirkning) overlades til tilsynsmyndighedens — omend begrundede — afgørelse. Det er derfor efter ØSU's mening tvingende nødvendigt, at de tilfælde, hvor forholdene kan tale for en fravigelse af reglerne, klart og tydeligt angives i de nationale lovgivninger.

3.5. Artikel 5 — Generelle principper

3.5.1. I stk. 1, litra a) siger direktivforslaget, at alle ejere af ejerandele i målselskabet, som befinder sig i samme situation, skal behandles lige. Dette princip er helt igennem acceptabelt, men direktivforslaget tydeliggør ikke, om tilbuddet skal gælde hele selskabets aktiekapital, herunder også den del, der består af aktier uden stemmeret.

3.5.2. ØSU mener ikke, at aktier uden stemmeret skal være omfattet af tilbuddet. Dette ville være ensbetydende med at indrømme aktionærer uden stemmeret ret til den overkurs, der betales i forbindelse med overtagelsen.

3.5.3. I litra d) er betydningen af udtrykket »kunstige markeder« ikke klar. ØSU opfordrer Kommissionen til at komme med en nærmere definition.

3.6. Artikel 6 — Oplysninger

3.6.1. ØSU mener, at den liste over oplysninger, der kræves afgivet, i tilfælde af tilbud på tværs af landegrænser også bør indeholde oplysninger om betalingsmåde og -betingelser for så vidt angår aktionærer, der er bosiddende i et land, der hverken er det land, hvor selskabet har sit vedtægtsmæssige hjemsted eller hvor værdipapirerne handles.

3.6.2. Hvad angår artiklens stk. 3 (oplysninger vedrørende tilbuddet), må ØSU udtrykke et vist forbehold over for fristen for accept af tilbuddet; direktivforslaget fastsætter, at denne ikke må være kortere end fire uger

og ikke længere end ti uger [regnet fra datoen for tilbudsdokumentets offentliggørelse]. Det forhold, at overtagelsestilbudet må formodes at bringe forstyrrelser i den normale drift af selskabet, taler for, at denne periode gøres så kort som muligt, dog ikke kortere, end at den levner tilstrækkelig tid til at overveje situationen og træffe de nødvendige dispositioner.

3.6.3. For at undgå urimeligt tunge procedurer og begæringer om oplysninger, der ikke er nødvendige for tilsynsmyndighedens opgavevaretagelse, bør stk. 4 formuleres som følger:

»... med alle de oplysninger, som de er i besiddelse af vedrørende tilbudet, og som tilsynsmyndigheden anmoder om, i det omfang de er nødvendige for udførelsen af dens hverv.«

3.6.4. Det skøn, tilsynsmyndigheden udøver med hensyn til, hvad der er »nødvendige« oplysninger, skulle herved blive mindre subjektivt og vilkårligt.

3.6.5. ØSU finder, at acceptfristen bør reduceres til ikke kortere end tre uger og ikke længere end ti uger.

3.7. Artikel 7 — Offentliggørelse

3.7.1. ØSU er af den holdning, at oplysningerne bør omfatte udfaldet af høringen af arbejdstagerrepræsentanterne.

3.7.2. ØSU understreger i tråd med kravet i dets udtalelse fra 1989, at direktivet eksplicit bør stipulere, at der er pligt til at informere og høre arbejdstagernes repræsentanter i såvel det tilbudsgivende selskab som i målselskabet.

3.8. Artikel 8 — Forpligtelser for medlemmerne af målselskabets bestyrelse eller direktion

3.8.1. Bestemmelsen om, at bestyrelsen eller direktionen »afholder sig fra handlinger, der kan lægge hindringer i vejen for tilbudet« virker forvirrende.

3.8.1.1. For det første bør det slås klart fast, at orientering af offentligheden eller aktionærene om bestyrelsens eller direktionens holdning til tilbudet eller direktionens udøvelse af retten til at indhente alternative tilbud ikke er at opfatte som en sådan handling.

3.8.1.2. For det andet — og ikke mindst — må man mene, at selskabets bestyrelse i en nødsituation skal have mulighed for at træffe de nødvendige dispositioner også uden først at have rådført sig med ejerkredsen på en generalforsamling. Dette princip er lagt til grund i Rådets andet selskabsdirektiv (77/91/EØF af

13. 12. 1976, artikel 19, stk. 2), som tillader bestyrelsen at erhverve egne aktier (i lande, hvor det er tilladt) »for at undgå betydelig og truende skade for selskabet«; bestyrelsen skal blot efterfølgende orientere generalforsamlingen om de foretagne erhvervelser. At denne regel bør finde anvendelse på overtagelsestilbud, forekommer evident.

3.8.2. Under alle omstændigheder må det formodes, at bestyrelsen nyder aktionærernes tillid, og at den følgerig — i enhver situation — vil leve op til sit ansvar ved at forsvare deres interesser, specielt i nødsituationer, hvor hurtig beslutningstagning ikke er forenelig med indkaldelse af en ekstraordinær generalforsamling, givet lovgivningens lange indkaldelsesfrister. Bemærkningerne gælder også for direktionen, i det omfang den udøver bestyrelsesbeføjelser.

3.8.2.1. Det er ikke ligetil at vurdere, om et tilbud er »venligtsindet« eller »fjendtligt«, hvortil kommer, at ejerkredsen kan tænkes at se anderledes på tingene end bestyrelsen. Det er derfor vigtigt, at aktionærene er bevidste om den risiko, de løber. For at undgå fortolkningstvivil bør aktionærene, i det omfang de mener at kunne nære fuld tillid til bestyrelsen, give den et tilsvarende mandat — enten på permanent basis i selskabets vedtægter eller midlertidigt gennem beslutning, som træffes på generalforsamlingen.

3.8.3. I lyset af ovenstående foreslås det at ændre ordlyden af artikel 8, stk. 1, litra a), som følger:

»at medlemmerne af målselskabets bestyrelse eller direktion, (...), afholder sig fra handlinger, der kan lægge hindringer i vejen for tilbudet, såfremt de ikke har modtaget fornødent mandat hertil fra ejerkredsen, og såfremt sådanne handlinger er forbudte i henhold til den pågældende nationale lovgivning. Denne bestemmelse gælder også emissioner af ejerandele, der kunne resultere i en vedvarende hindring for tilbudsgiverens erhvervelse af kontrollen med målselskabet.«

(Sidste kommasætning, der indledes med »medmindre«, slettes).

3.9. Artikel 10 — Obligatorisk tilbud

3.9.1. Kun et tilbud omfattende alle aktierne kan sikre den bedst mulige beskyttelse af minoritetsaktionærene. ØSU er imidlertid opmærksom på vanskelighederne ved at opnå alle medlemsstaters tilslutning til denne holdning, og accepterer derfor, at tilbudet skal vedrøre »en væsentlig del« af ejerandelene. Derimod finder ØSU

det uacceptabelt, at et direktiv, der har til formål at harmonisere, omend minimalt, ikke konkretiserer

udtrykket »en væsentlig del«. ØSU mener ikke, at der bør være tale om mindre end 75 %.

Bruxelles, den 11. juli 1996.

Carlos FERRER

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Kommissionens forslag til Rådets afgørelse om det tredje flerårige program for små og mellemstore virksomheder (SMV'er) i Den Europæiske Union (1997-2000) ⁽¹⁾

(96/C 295/02)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 10. april 1996 under henvisning til EF-traktatens artikel 130 at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Industri, Handel, Håndværk og Tjenesteydelser, som udpegede Colin W.M. Lustenhouwer til ordfører og Henri Malosse til medordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 19. juni 1996.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 337. plenarforsamling af 10. og 11. juli 1996, mødet den 10. juli 1996, med 90 stemmer for og 1 hverken for eller imod, følgende udtalelse:

1. Indledning

1.1. SMV's betydning for beskæftigelse, vækst og innovation samt SMV's bidrag til konkurrencen på det europæiske marked har i de seneste år vundet anerkendelse i brede kredse. Desuden er der en voksende erkendelse af SMV's iboende værdi, idet det bliver stadig klarere, at selvstændig erhvervsvirksomhed er med til at berige samfundet og kan slå bro mellem den »klassiske« modsætning mellem arbejde og kapital. Denne betydning fremgår af en lang række undersøgelser, og heldigvis tager man da også højde for SMV's særlige stilling på mange politikområder. Lige fra sin første udtalelse om SMV-spørgsmål ⁽²⁾ har ØSU påpeget betydningen af SMV-dimensionens integration i Fællesskabets politik, og den er siden i høj grad blevet realiseret. Det foreliggende forslag fra Kommissionen om specifikke aktioner til fordel for SMV ligger da også i tråd med denne tankegang. Forslaget er en opfølgning af en lang række politiske erklæringer fra Rådet ⁽³⁾ og Europa-

Parlamentet om nødvendigheden af at styrke SMV-politikken.

1.2. Programmet for perioden 1997-2000 omfatter foranstaltninger, som tilsigter at skabe et gunstigt klima for SMV i hele EU samt at styrke de europæiske SMV's konkurrenceevne og fremme europæiseringen og internationaliseringen. Programmet vedrører alle små og mellemstore virksomheder uanset sektor og retslig organisationsform. ØSU påpeger i denne forbindelse udtrykkeligt, at programmet derfor også bør stå åbent for virksomheder, der er organiseret som kooperative sammenslutninger osv.

Kommissionens forslag er begrænset i den forstand, at det fastlægger det retlige og budgetmæssige grundlag for specifikke supplerende foranstaltninger, som ikke indgår i andre EU-politikker. SMV-politikken integration i de øvrige politikker er en bestanddel af det såkaldte »integrerede program til fordel for SMV'er og håndværkssektoren« ⁽⁴⁾, som står umiddelbart for at blive ajourført. Da ØSU regner med at afgive en særskilt

⁽¹⁾ EFT nr. C 156 af 31. 5. 1996, s. 5.

⁽²⁾ Studie over »De små og mellemstore virksomheders stilling i Det Europæiske Fællesskab«, 26./27. 6. 1974, CES 714/74.

⁽³⁾ Senest: Det Europæiske Råd i Madrid, formandskabets konklusioner, 16. december 1995, s. 14.

⁽⁴⁾ KOM(94) 207 endelig udg. af 3. 6. 1994.

udtalelse herom, vil det i denne udtalelse nøjes med at tage stilling til de forslag, som er indeholdt i det foreliggende flerårige program.

1.3. I sin udtalelse af 28. april 1993 kommenterede ØSU det forrige flerårige program, som udløber ved udgangen af 1996. ØSU bifaldt dengang næsten enstemmigt Kommissionens forslag, men udtrykte dog bekymring over, at sektorer som håndværk, handel og distribution kun i begrænset omfang var omfattet af forslagene.

I sin udtalelse af 21./22. oktober 1992⁽¹⁾ gik ØSU mere i dybden med håndværkets specifikke rolle og placering. Desuden har ØSU for nylig besluttet at ajourføre disse arbejder med en initiativudtalelse om bl.a. håndværkssektoren. For at undgå gentagelser vil de typiske sektor-specifikke aspekter af håndværkspolitikken derfor også kun blive perifert behandlet i det følgende.

1.4. I selve forslaget til Rådets afgørelse indgår i artikel 3 en udtrykkelig reference til subsidiaritetsprincippet, idet det fastsættes, at Kommissionen kun træffer foranstaltninger, såfremt de ikke kan gennemføres bedre af medlemsstaterne selv. ØSU tilslutter sig uforbeholdent dette princip. Netop for de foreliggende foranstaltningers vedkommende, der repræsenterer en udbygning af den øvrige EU-politik, gælder det så meget des mere, at der kun bør sættes supplerende ind med EU-tiltag, hvis der er en klar fordel forbundet med det. SMV, som endnu kun i begrænset omfang er aktive på tværs af grænserne, bør i første række hjælpes til at overvinde deres strukturelle svagheder via lokale tiltag. EU-foranstaltninger bør derfor være af supplerende karakter eller opfylde en ægte pilotfunktion, som kan komme ikke-berørte virksomheder til gode. I tråd hermed skal ØSU da også på ny slå til lyd for, at resultaterne af pilotaktioner sikres en vid udbredelse blandt SMV.

1.5. På topmødet i Cannes i juni 1995 vedtog Det Europæiske Råd en resolution om SMV's og håndværksvirksomhedernes centrale rolle for beskæftigelsen.

1.5.1. Den 31. januar 1996 bebudede Kommissionens formand, Jacques Santer, over for Europa-Parlamentet en »europæisk pagt om tryghed i beskæftigelsen« med tre prioriterede målsætninger: SMV, de store transeuropæiske net samt forskning og udvikling.

Det foreliggende flerårige program kan således ikke udgøre det eneste instrument for en EU-politik til fremme af SMV'ers etablering og udvikling. Denne politik bør udgøre en hovedhjørnesten i EU's operationelle og

lovgivningsmæssige programmer, navnlig det indre marked, strukturinstrumenterne, undervisnings- og uddannelsesprogrammerne LEONARDO og SOCRATES, forskning, udvikling og innovation, finansieringsinstrumenterne (navnlig EIB) og udviklingen af informations-samfundet.

1.6. Det må imidlertid konstateres med beklagelse, at det ofte forbliver ved den gode vilje, således at SMV endnu ikke får den nødvendige prioritet inden for alle EU-politikker. Således har Kommissionen forbigået SMV i sine afgørelser eller forslag om ekstravællinger til EF-initiativer (SMV-initiativet er det eneste, som ikke har fået stillet ekstra midler til rådighed) eller til forsknings- og udviklingsprogrammerne.

Det er derfor vigtigt, at man ikke standser op ved det tredje flerårige program, men også i højere grad indarbejder denne prioriterede målsætning i EU's øvrige politikker. ØSU foreslår i denne forbindelse mekanismer, som kan øge SMV-sektorens effektivitet: etablering af en Task-Force for SMV/Innovation på forskningsområdet, iværksættelse af et program for SMV og håndværk som led i LEONARDO, styrkelse af GD XXIII's rolle ved udformningen af strukturelle aktioner og iværksættelsen af projekter i relation til informationssamfundet.

2. De foreslåede foranstaltninger

2.1. Forenkle og forbedre de administrative og lovgivningsmæssige betingelser for virksomhederne

Aktionsfeltet i det flerårige program er opdelt i fire underafsnit.

Der er tale om spørgsmål som forenkling og forbedring af EU-lovgivningen og udveksling af bedste praksis. ØSU understreger betydningen af disse aktioner og forventer, at de rent faktisk resulterer i en hurtig forbedring af SMV's rammevilkår. Indsatsen for at forenkle lov- og regelgivningen på EU-plan bør således også intensiveres. I denne forbindelse understreger ØSU især betydningen af effektive cost/benefit-analyser. En sådan analyse bør således også indgå i den forbedrede konsekvensanalyse. Såfremt den objektive cost/benefit-analyse giver et negativt resultat, bør man efter ØSU's opfattelse også drage de politiske konsekvenser heraf.

Endelig imødeser ØSU med interesse forslagene vedrørende forenklingen af vedtægterne for familieaktieselskaber og opfordrer i den forbindelse Kommissionen

⁽¹⁾ ØSU's udtalelse om »SMV og håndværksvirksomheder«, 21./22. oktober 1992, EFT nr. C 332 af 16. 12. 1992.

til at lade sine gamle forslag om forenkling af det 4. og 7. direktiv om årsregnskaber omfatte kategorien små familieaktieselskaber.

I øvrigt håber ØSU, at der snarest træffes en endelig afgørelse om statuten for det europæiske andelsselskab, det europæiske gensidige selskab og den europæiske forening, således at selskaber af denne art kommer til at disponere over en passende retsform med henblik på grænseoverskridende aktiviteter.

2.2. *Forbedre de finansielle betingelser for virksomhederne*

I sin udtalelse af 6. juli 1994⁽¹⁾ tog ØSU indgående stilling til Kommissionens meddelelse om SMV's finansieringsproblemer. Mange af de problemer, som blev påpeget dengang, gør sig stadig gældende, og det bliver stadig mere presserende at finde en løsning. ØSU benyttede også lejligheden til at fremhæve sammenhængen mellem de beskatningsmæssige rammevilkår og den vanskelige finansieringssituation, SMV befinder sig i. ØSU har ligeledes med tilfredshed taget Kommissionens meddelelse om udvikling af kapitalmarkederne for vækstorienterede SMV'er (EASDAQ)⁽²⁾ til efterretning. Da Kommissionen for dette sidste punkts vedkommende forventes at fremkomme med nye publikationer om de hindringer af juridisk og anden art, som stadig besværliggør etableringen af EASDAQ, er det ikke nødvendigt at behandle dette forslag nærmere i denne udtalelse. ØSU vil nøjes med at understrege, at det lægger stor vægt på Kommissionens aktiviteter på dette område og bifalder forslaget om at etablere et nyt garantiinstrument, som skal gøre det lettere for jobskabende SMV'er at opnå kreditter (ELISE)⁽³⁾.

2.3. *Hjælpe SMV'er med at europæisere og internationalisere deres strategier, bl.a. gennem bedre informationstjenester*

2.3.1. Aktionerne under dette kapitel lægger beslag på en væsentlig del af det disponible budget. Således foreslås 50 mio. ecu afsat til Euro-Info-Centrene og 34 mio. ecu til partnerskabsaktioner.

ØSU bifalder princippet om at koncentrere midlerne i det tredje program omkring et begrænset antal prioriterede målsætninger med hovedvægten på aktioner, som har stået deres prøve.

2.3.2. Kommissionen foreslår at styrke Euro-Info-Centrene som »First-stop-shops«, således at

SMV'erne i højere grad sikres ekspertrådgivning. ØSU bifalder dette initiativ, for så vidt som det får visse Euro-Info-Centre til at spille en mere proaktiv rolle i forhold til virksomhederne og varetage en reel stimulerende funktion i deres lokalområde med henblik på at bistå SMV'erne med at erhverve en europæisk dimension. Dette forudsætter, at man ikke skærer ned på antallet af EIC'er, så de fortsat kan bevare berøringsfladen med det praktiske liv.

På den baggrund bør man arbejde på en generel udbredelse af princippet om et netværk omkring det enkelte EIC, som omfatter alle specialiserede rådgivningsfunktioner samt lokale kontakttled.

2.3.3. ØSU er klar over, at EIC-nettet må professionaliseres og tjenesternes kvalitet forbedres. Dog finder ØSU det ikke nødvendigt at foretage en ny udvælgelse på dette stadium. Man bør snarere gennemføre en enkeltvis evaluering af de eksisterende EIC'er i samarbejde med de nationale og regionale myndigheder og frem for alt EIC'ernes værtsorganisationer, som i dag afholder næsten alle EIC'ernes driftsomkostninger.

2.3.4. Den voksende succes med de forskellige partnerskabsaktioner er et vidnesbyrd om, at man med Europartnerskabet slog ind på den helt rigtige vej. Disse aktioner (navnlig Interprize-programmet) har pustet nyt liv i de økonomiske samarbejdsinitiativer så vel inden for EU som udadtil. ØSU understreger betydningen af, at man i samarbejde med EU's erhvervsorganisationer, og helst med brug af eksterne konsulenter, videreudvikler disse løsningsmodeller i relation til landene i Østeuropa og Middelhavsområdet.

2.3.5. Da BC-NET- og BRE-systemerne endnu ikke har givet den ventede succes, anmoder ØSU Kommissionen om at undersøge muligheden for at indrangere disse net i mere vidtrækkende initiativer, der igangsættes af erhvervsorganisationerne som led i informationssamfundets nye produkter (elektronisk handel, forretningsnetværk, partnerskabsnetværk på tværs af virksomheder, virksomheders indbyrdes database-adgang).

I betragtning af SMV-partnerskabets betydning som udviklingsredskab anmoder ØSU Kommissionen om at overveje et finansieringsinstrument, som kan sætte ind med støtte, efter at der er blevet bragt en kontakt i stand ved hjælp af de eksisterende programmer; ECIP- og JOPP-programmerne, der omfatter partnerskabsaftaler med tredjelandsvirksomheder, kunne her tjene som forbillede.

2.4. *Forøge SMV'ers konkurrenceevne og forbedre adgangen til forskning, innovation og uddannelse*

2.4.1. Da der allerede indgår specifikke SMV-aktioner i EU's F&U-fremmepolitik, begrænser de foreliggende forslag sig til pilotaktioner, som endnu

(1) ØSU's udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen om små og mellemstore virksomheders finansielle problemer«, EFT nr. C 388 af 31. 12. 1994.

(2) EASDAQ = European Association of Securities Dealers Automatic Quotation.

(3) ELISE = European Loan Insurance Scheme for Employment.

ikke er omfattet af andre EU-programmer. Imidlertid præciseres det ikke tilstrækkelig klart, hvad aktionerne konkret går ud på, og om de opfylder et behov, som ikke er tilgodeset på anden vis. Det er således ØSU' opfattelse, at det ville være bedre at udvikle aktioner til støtte for virksomhedsindehaverne i forbindelse med innovative processer snarere end at rette disse aktioner mod formidlere (konsulenter); omvendt tillægger ØSU punktet om SMV's og håndværksvirksomheders uddannelse på områderne standardisering og certificering stor betydning. De midler, som er afsat til sidstnævnte program, kunne måske øges væsentligt ved en omlægning af budgettet; det ville således være logisk at køre dem sammen med bevillingen til NORMAPME, som yder støtte til SMV i forbindelse med udarbejdelsen af europæiske standarder. I sin udtalelse fra 1993 om det nuværende flerårige program slog ØSU udtrykkeligt til lyd for at involvere SMV'erne i standardiseringsarbejdet også på europæisk plan. ØSU udtrykker da også tilfredshed med, at Kommissionen og Rådet⁽¹⁾ har imødekommet dette forslag og nu støtter SMV'ernes europæiske organisationer i dette arbejde. Det er således under alle omstændigheder rimeligt at videreføre disse aktiviteter i de kommende år.

2.4.2. ØSU skal i øvrigt endnu engang udtrykkeligt påpege, at det er nødvendigt at medinddrage handels- og distributionssektoren i udviklingen af innovationsrelaterede aktioner inden for rammerne af såvel grønbogen som det flerårige program. I forbindelse med innovative tiltag koncentrerer man stadig i for høj grad opmærksomheden om fremstillingserhvervene og forsømmer af bekvemmelighedsgrunde udviklingen på det procesmæssige og logistiske område.

2.5. Fremme iværksætterånd og støtte særlige målgrupper

2.5.1. ØSU er enig med Kommissionen i, at der er behov for at fremme iværksætterånden på alle niveauer, og at man bør stimulere en kultur, hvor der er større vilje til at påtage sig iværksætterrisikoen. I denne forbindelse er det prisværdigt, at man allerede i en række medlemsstater med stor succes har igangsat aktiviteter med henblik på at ansøre (ofte unge mennesker) til etablering eller udbygning af egen virksomhed. Som et godt eksempel på en sådan aktion kan nævnes den italienske lov nr. 44, der kunne tjene som forbillede (bedste praksis) for andre medlemsstater. Her ligger der ikke kun en opgave for medlemsstaterne, men også for Fællesskabet. F.eks. kunne temaet sættes på dagsordenen

for den europæiske SMV-uge, hvorved iværksætterånden i bred forstand kunne stimuleres. I denne forbindelse kunne man også fokusere på de ansattes overtagelse af virksomheder (management buy-out).

2.5.2. Denne del af det flerårige program omfatter fortsat aktioner til fordel for sektorer som håndværk, handel og distribution og specifikke målgrupper som kvindelige og unge iværksættere.

Der er afsat væsentligt flere finansielle midler til disse målgrupper end i de foregående år, hvilket ØSU bifalder. Som det er tilfældet for håndværkssektorens vedkommende, arbejder ØSU også på en initiativudtalelse om disse virksomheders problemer. Det kan imidlertid allerede nu konstateres, at ØSU bifalder den øgede opmærksomhed omkring håndværksvirksomhederne. Konklusionerne på den europæiske håndværkskonference i Berlin (1995) bør, i det omfang det ikke allerede er sket, omsættes i konkrete aktiviteter. Den nye afdeling for håndværk i GD XXIII's ændrede organisationsplan bør sætte kraftigt ind på dette område.

2.5.3. ØSU har også afgivet en række initiativudtalelser om detailhandelssektoren, og det agter snarest at tage denne sektor op til fornyet behandling, nu hvor Kommissionen i nær fremtid vil offentliggøre en grønbog om handel og distribution.

Netop handelssektoren fortjener større opmærksomhed i EU-politikken, fordi den spiller en ganske særlig rolle i forholdet mellem virksomhed og forbruger. Navnlige bør man i denne forbindelse tænke på de mangfoldige spørgsmål, som er knyttet til indførelsen af Euro'en.

2.6. Udarbejdelse af SMV-politikker og kendskabet til sektoren

2.6.1. Denne del af det flerårige program lægger beslag på en ikke ubetydelig del af det planlagte budget, nemlig ca. 23 mio. ecu. ØSU er enig i, at disse aktioner er af stor betydning. Indsamlingen af statistiske oplysninger om SMV og om de enkelte sektorer er af afgørende betydning, når en politik skal formuleres. ØSU har således også i de forløbne år udtrykt tilfredshed med det arbejde, som varetages af EU's Observationscenter for SMV'er⁽²⁾, og forventer også, at der tages højde for dets henstillinger om en kvalitativ forbedring af arbejdet og dets videre udbredelse. Den kvalitative forbedring kan bl.a. opnås ved at gøre mere udstrakt brug af de rundspørger, som andre organisationer har

⁽¹⁾ Rådets resolution (Industriministrene) af 28. marts 1996, pkt. V, afsnit 4.

⁽²⁾ Senest i udtalelsen om den tredje årsberetning om SMV-Observationscenteret, 20.-21. december 1995, EFT nr. C 82 af 19. 3. 1996.

foretaget blandt SMV'er. Forslaget om at inkorporere de vigtigste oplysninger og konklusioner i en alment tilgængelig database (hvortil der dog ikke skal være adgang via Internet) betragter ØSU som en interessant tanke, der fortjener nærmere overvejelse.

2.6.2. Også de øvrige virksomhedspolitiske publikationer henhører under denne budgetpost. I informations-samfundet finder ØSU det ikke bare relevant, men direkte påkrævet, at resultaterne af SMV-politikken sikres en vid udbredelse. Kun på denne måde kan aktionerne, som trods alt tit er begrænsede i deres sigte, bringes ud til et større publikum og varetage deres pilotfunktion. Dette kunne være én af EIC'ernes opgaver.

3. De finansielle midler

3.1. Det budget, Kommissionen foreslår Rådet at vedtage til gennemførelsen af ovennævnte aktioner, andrager 180 mio. ecu for perioden 1997-2000. Budgettet til det nuværende flerårige program beløb sig til 112 mio. ecu. Kommissionens forslag omfatter en bevilling på mindst 140 mio. ecu for de kommende fire år, mens ekstra 40 mio. ecu kan bevilges i forbindelse med revideringen af de finansielle overslag i 1997.

Under hensyn til de supplerende aktioner, som Kommissionen nu foreslår, udgør budgettet på 180 mio. ecu for de kommende fire år efter ØSU's opfattelse et absolut minimum. Dette gælder så meget des mere, som også de associerede lande i Central- og Østeuropa samt Cypern og Malta kan deltage i dette program. ØSU stiller sig derfor det spørgsmål, om ikke det ville være rimeligere at dække de omkostninger, som er forbundet med denne udvidelse af programmet, via de fonde, hvis formål er at finansiere aktioner til fordel for disse lande. Et lavere budget ville i høj grad svække troværdigheden af de politiske lederes erklæringer om, at de lægger stor vægt på sunde SMV'er og på disse virksomheders betydning for job- og vækstskabelse.

4. Konklusion

Aktionsprogrammer som det nu foreslåede bør revideres fra tid til anden i lyset af den aktuelle udvikling. I den forbindelse bør man i første række være opmærksom på markedets behov og konsekvenserne for arbejdsmarkedet. Efter ØSU's opfattelse er det således også en betingelse herfor, at Kommissionen opretholder en regelmæssig og intensiv kontakt med de repræsentative SMV-organisationer både på arbejdsgiver- og arbejdstagerside. Under hensyntagen netop til de nævnte konsekvenser for arbejdsmarkedet skal ØSU i forlængelse af dette ræsonnement atter slå til lyd for, at den sociale dialog udvides til at omfatte alle grupper i samfundet, så de får mulighed for at forhandle⁽¹⁾ — selv om det erkendes, at denne bemærkning falder uden for rammerne af det flerårige program for SMV. ØSU er fortsat af den opfattelse, at repræsentanter for de vigtigste økonomiske og sociale sektorer (og blandt dem henregner ØSU helt sikkert SMV'erne) bør medinddrages på passende vis. I øvrigt påpeger ØSU, at det via et grundigt samråd mellem Kommissionen og de berørte organisationer kan sikres, at aktionerne rent faktisk når ud til virksomhederne, og at feed-back fra disse kan danne grundlag for en justering af aktiviteterne. I samme forbindelse kan der drages omsorg for, at de begrænsede disponible budgetmidler allokteres optimalt. ØSU adværer om, at de p.t. foreslåede aktiviteter medfører en risiko for fragmentering, fordi midlerne spredes på temmelig mange aktioner. Endelig finder ØSU velanbragt, at de fremtidige aktiviteter, som nu foreslås, giver anledning til en justering af GD XXIII's interne organisation.

ØSU har allerede slået til lyd for, at SMV-politikken integreres i alle EU's øvrige politikområder; på den baggrund kan ØSU kun helhjertet tilslutte sig, at der oprettes en særlig koordinationsafdeling for dette arbejde.

⁽¹⁾ ØSU's udtalelse om de grundlæggende sociale og arbejdsmarkedsmæssige rettigheder i Det Europæiske Fællesskab, EFT nr. C 126 af 23. 5. 1989.

Bruxelles, den 10. juli 1996.

Carlos FERRER

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om retsbeskyttelse af bioteknologiske opfindelser«

(96/C 295/03)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 14. marts 1996 under henvisning til EF-traktatens artikel 100 A at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Industri, Handel, Håndværk og Tjenesteydelser, som udpegede Henri Malosse til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 19. juni 1996.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 337. plenarforsamling af 10.-11. juli 1996, mødet den 11. juli 1996, med 106 stemmer for, 1 imod og 3 hverken for eller imod, følgende udtalelse.

1. Indledning

1.1. *Begrundelsen for et EU-direktiv*

1.1.1. Det oprindelige forslag, som blev fremlagt i 1988, var baseret på EØF-traktatens artikel 100 A om det indre markeds oprettelse og funktion. I sin hvidbog om gennemførelsen af det indre marked fra 1985 redegjorde Kommissionen således for, hvordan de eksisterende forskelle i lovgivningen vedrørende intellektuel ejendomsret skabte hindringer for udviklingen af det indre marked.

1.1.2. Disse forskelle skaber retlig usikkerhed for opfindere og bremser dermed udvekslingen af produkter, som er en følge af de pågældende opfindelser, lige som virksomhederne risikerer at blive påført meromkostninger. Selv om man anvender EU-patentproceduren via Patentkontoret i München (Münchenkonventionen er i dag undertegnet af 18 europæiske lande, heraf 15 EU-lande), bliver eventuelle klagesager behandlet efter nationale regler, som er forskellige fra land til land, hvilket gør en harmonisering nødvendig. Fastlæggelsen af fælles regler for EU-landene er desuden et middel til at sikre, at det europæiske patentkontors praksis udvikler sig i samme retning.

1.2. *Nødvendigheden af at tilpasse patentlovgivningen til bioteknologiske nyskabelser*

1.2.1. I hvidbogen om gennemførelse af det indre marked fra 1985 understregedes ligeledes nødvendigheden af at tilpasse eksisterende systemer vedrørende intellektuelle ejendomsrettigheder til teknologiske nyskabelser på bl.a. det bioteknologiske område, og det blev påpeget, at »det ... derfor (er) Kommissionens hensigt at foreslå Rådet foranstaltninger vedrørende patentbeskyttelse af bioteknologiske opfindelser.«

1.2.2. Da den europæiske patentlovgivning blev udfærdiget for tredive år siden, kunne man ikke tage højde for det bioteknologiske forskningsområde, og endnu mindre for rækkevidden af denne forsknings potentielle

anvendelsesmuligheder og for de forskellige problemer, navnlig af etisk art, som den kunne give anledning til. Takket være intensiveringen af den videnskabelige forskning og de vigtige opfindelser, som er gjort inden for de seneste år, fremstår bioteknologien nu som en af de mest nyskabende og fremtidsrettede teknologier, specielt på det medicinske og veterinære område samt inden for husdyravlen og agrolevningsmiddel-sektoren. Bioteknologien er den teknik, som anvendes på biologisk materiale (celler, genetiske informationer osv.). Med dens hjælp har forskerne således kunnet gøre store fremskridt i forståelsen af mekanismerne bag en lang række sygdomme som kræft og Alzheimers syge, og det er lykkedes at isolere og bekæmpe forskellige sygdomsudløsende bakterier og virus (aids-virus, hepatitis osv.). Bioteknologien er derfor en kilde til håb og fremskridt.

1.3. *En teknologisk og industriel udfordring for Europa*

1.3.1. Bioteknologien udgør naturligvis også en industriel udfordring, en jobskabende økonomisk satsning og en handelsmæssig udfordring. Det er således EU's opgave at tage disse udfordringer op på et marked, hvor USA's aktuelle dominans er blevet påvist i nylige undersøgelser foretaget af Ernst og Young, som det europæiske patentkontor støtter sig på. USA besidder 65 % af alle patenter, som den bioteknologiske forskning har kastet af sig inden for lægemiddel-sektoren, mod kun 15 % for EU's vedkommende. Der findes i USA 1 300 bioteknologivirksomheder mod kun 485 i EU. Gennemsnitligt markedsføres der ti genetisk modificerede planter i USA for hver én i EU.

1.3.2. Der sker således en »hjerneflugt« til USA inden for denne sektor, og det er med til at fremme tendensen, at der i USA investeres tre gange så meget i bioteknologi som i Europa. EU er et synligt offer for en overdreven opsplittning i forskningsindsatsen, den industrielle basis og markederne. Harmoniseringen af den retlige beskyttelse er en af de faktorer, som kan bidrage til udviklingen

af denne sektor i EU, således at de europæiske forskere kan høste frugten af deres arbejde, og således at industrien kan foretage de nødvendige forsknings- og udviklingsinvesteringer med større retlig sikkerhed, og håb kan forvandles til realitet, når det gælder bioteknologiens jobskabende effekt.

1.4. *En etisk og informationsmæssig udfordring*

1.4.1. Som ethvert andet nyt videnskabeligt område rejser også bioteknologien en række legitime moralske spørgsmål — ikke mindst fordi den berører selve det levende. At patentretten ikke har til formål at anvise bestemte veje for grundforskningen eller at blåstemple markedsføringen af produkter, som er resultatet af denne forskning, ændrer ikke ved dette faktum.

1.4.2. I denne forbindelse er det rimeligt at kaste lys over denne etiske dimension, således at enhver tvetydighed fjernes, og der opstilles alle de fornødne garantier med hensyn til borgerens legitime ret til information. I denne forbindelse skal det påpeges, at patentsystemet er et fortrinligt redskab til spredning af viden og information.

1.5. *Europa-Parlamentets forkastelse af det første forslag til direktiv*

1.5.1. Kommissionens første forslag fra 1988 var overvejende af teknisk og juridisk karakter og tog ikke den samlede problemstilling op, bl.a. under hensyn til de etiske spørgsmål. I Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse af 26. april 1989⁽¹⁾ understregedes det i øvrigt, at forslaget ikke greb fat om hele problematikken, og ØSU beklagede især, at direktivet ikke udtrykkeligt slog fast, at mennesket som sådant ikke kunne patenteres.

1.5.2. Kommissionens forslag til direktiv, som efter Maastricht-traktatens ikrafttræden henhører under den fælles beslutningsprocedure, blev i sidste instans forkastet af Europa-Parlamentets plenarforsamling den 1. marts 1995, efter at forligsprocedurens muligheder var blevet udtømt. Baggrunden for denne forkastelse var hovedsagelig divergerende fortolkninger med hensyn til de etiske problemer og navnlig spørgsmålet om patenterbarheden af dele af det menneskelige legeme og genetisk manipulation med det menneskelige legeme. Det er den første tekst, som Parlamentet har forkastet efter forligsproceduren.

1.5.3. Efter denne forkastelse har Kommissionen skønnet det hensigtsmæssigt at forelægge et ændret forslag hurtigst muligt. Trods afstemningen den 1. marts

1995 var der således allerede foretaget væsentlige ændringer i det første forslag som led i forligsproceduren, og Kommissionen skønner, at man ved at gøre forslaget endnu klarere vil kunne nå frem til et positivt slutresultat.

1.5.4. Når Kommissionen er så hurtigt ude med et ændret forslag, skyldes det ifølge dens egen forklaring bl.a. det faktum, at de amerikanske firmaers forspring i forhold til de europæiske er støt voksende på dette område, og samtidig tegner bioteknologiens perspektiver på verdensmarkedet sig stadig lysere. I 1988 pegede en analyse på, at markedet ville andrage omkring 40 mia. USD omkring år 2000, mens det ifølge de seneste prognoser kan nå op på over 90 mia. USD.

2. Resumé af det ændrede forslag til direktiv

Ifølge begrundelsen til Kommissionens nye forslag tilsigter dette at forbedre det oprindelige forslag på fire væsentlige punkter:

2.1. Der skelnes klarere mellem opfindelse og opdagelse. I en opdagelse foretages der ingen menneskelig indgriben for at ændre og udnytte allerede eksisterende naturfænomener eller -love. En opdagelse kan derfor ikke patenteres. En opfindelse er resultatet af en teknisk proces; den kan således patenteres under bestemte forudsætninger, navnlig for så vidt angår dens industrielle anvendelse.

2.2. Det menneskelige legeme eller dele deraf i deres naturlige tilstand kan ikke patenteres. I det nye forslag bruges ikke længere ordene »som sådan«, der gav anledning til misforståelser i denne forbindelse. Et gen eller en mikroorganisme kan således ikke patenteres i sig selv. Kun deres præcise og nyttige anvendelse i en teknisk proces, der kan formodes at have industrielle anvendelsesformål, kan gøre dem patenterbare som udgangsmateriale for denne tekniske proces.

2.3. Metoder til genterapi på menneskets kønsceller er klart udelukket fra patentering, da de kan virke krænkende på den menneskelige værdighed. Det drejer sig om metoder, som kunne gøre det muligt at korrigere og/eller ændre et fremtidigt individs genetiske kode som led i en in vitro befrugtning;

2.4. Landbrugerprivilegiet udvides til at omfatte husdyravlere. Dette privilegium indebærer, at husdyravleren kan anvende det patenterede dyr til reproduktion af besætningen på egen bedrift.

⁽¹⁾ EFT nr. C 159 af 26. 6. 1989.

3. Generelle bemærkninger

3.1. ØSU henstiller til Rådet og Europa-Parlamentet, at direktivet om retsbeskyttelse af bioteknologiske opfindelser vedtages hurtigt. Som begrundelse kan anføres følgende:

3.1.1. ØSU er enig i, at et EU-harmoniseringsdirektiv, som kan sætte skub i den indbyrdes tilnærmelse mellem EU-landenes lovgivning, vil være velanbragt. Dette direktiv vil styrke enhedspræget på EU's indre marked.

3.1.2. ØSU er ligeledes enig i, at det er nødvendigt at harmonisere patentretten på et område med lovende fremtidsperspektiver for at fremme den europæiske forskning. Bioteknologien yder således i dag et afgørende bidrag til markedsføringen af en ny generation af lægemidler, med hvilke der kan gøres væsentlige fremskridt i forebyggelsen og bekæmpelsen af alvorlige og indtil nu uhelbredelige sygdomme.

3.1.2.1. Inden for landbrugssektoren gør dette fremskridt det i øvrigt muligt at øge udbyttet og udvikle plantesorter, som er resistente over for ugunstige klimaforhold, sygdomme, skadelige insekter og, selektivt, bestemte herbicider. Disse anvendelsesformål kan vise sig særligt vigtige i landene i den tredje verden.

3.1.3. ØSU skal henlede opmærksomheden på dette direktivforslags vidtrækkende økonomiske og sociale betydning. Ifølge Kommissionen giver den bioteknologiske sektor i dag direkte beskæftigelse til mere end 200 000 mennesker i EU. Fraværet af klare juridiske rammevilkår hæmmer den industrielle udnyttelse af forskningen i EU. Bortset fra forskerne selv går dette hårdest ud over de små og mellemstore virksomheder, som i den aktuelle situation ikke har ressourcer til at sikre sig mod risikoen for, at deres opfindelser udnyttes kommercielt uden beskyttelse.

3.1.4. Bioteknologien udgør i dag hovedhjørnestenen i lægemiddelforskningen. Samtidig må man imidlertid ifølge det europæiske patentkontor konstatere, at 76 % af alle ansøgninger om lægemiddelpatenter indgives i USA, hvor lovgivningen om beskyttelse af bioteknologiske opfindelser er ganske klar. At EU har dette efterslæb, kan også få konsekvenser for den brede offentlighed. Et stort amerikansk laboratorium, som markedsfører en ny helbredende behandling mod AIDS, påtænker således i første omgang at lade sine produkter være forbeholdt det amerikanske marked på grund af den begrænsede produktionskapacitet.

3.2. ØSU ønsker teksten forbedret

ØSU erkender, at Kommissionens nye tekst er mere forståelig og bedre underbygget end det oprindelige forslag fra 1988, og at den derfor udgør et passende

grundlag for hurtig vedtagelse af et EU-direktiv fra de lovgivende instansers side. Imidlertid foreslår ØSU, at de etiske spørgsmål bliver klargjort, at der sker en præcisering på planteavlsområdet, og at husdyravlernes rettigheder udbygges yderligere.

3.3. De etiske spørgsmål

3.3.1. ØSU bifalder navnlig Kommissionens intention om at skabe præcis klarhed om de legitime etiske spørgsmål, som Parlamentet har opkastet. ØSU henstiller til Rådet og Parlamentet nøje at undersøge den udtalelse, som gruppen af rådgivere vedrørende etik inden for bioteknologi skal afgive.

3.3.2. Det er i den forbindelse afgørende vigtigt at indskærpe tydeligt over for de lovgivende instanser, at en retlig patentbeskyttelsesordning ikke må anspore til fremgangsmåder eller processer, som lovgivningen skønner er i modstrid med den offentlige orden og sædelighed, således som det navnlig er fastsat i München-Patentkonventionen.

3.3.3. Det er nødvendigt at gøre det helt klart over for offentligheden, at en retlig beskyttelsesordning kun tilsikrer en negativ rettighed (forbud mod udnyttelse uden rettighedshaverens samtykke), og at den ingen positive rettigheder giver til opfindelsen. Den griber således ikke ind i procedurerne til kontrol af, at de gældende etiske regler respekteres. Disse procedurer finder navnlig anvendelse på det forudgående forskningssarbejde og den efterfølgende markedsføring af produkterne.

3.3.4. ØSU skelner klart mellem den retlige beskyttelse og den etiske debat, men henstiller ikke desto mindre, at man i direktivet på ny understreger offentlighedens ret til at blive holdt informeret på alle stadier under forberedelsen af nye bioteknologiske produkter, fra udviklingsfasen via den retlige beskyttelse til markedsføringen.

3.4. Planteavl, landbrug og husdyrproduktion

3.4.1. På planteavlsområdet burde teksten være mere præcis med hensyn til forholdet mellem forædlingsrettigheder og patentrettigheder og bl.a. tage stilling til planters patenterbarhed og til de tilfælde, hvor de to beskyttelsesordninger har overlappende gyldighed. Konfliktrisikoen kunne fjernes, ved at man henviste til plantesortsbegrebet.

3.4.2. For at gøre teksten lettere at fortolke foreslår ØSU, at man i begrundelsen indfører en ny betragtning med følgende ordlyd: »det skal præciseres, at undtagelsen af plantesorter og dyreracer fra patenterbarhed vedrører sorterne og racerne som sådan, og at den ikke foregriber patenterbarheden af planter og dyr, når anvendelsen af den underliggende opfindelse ikke er teknisk begrænset til bestemte plantesorter eller dyreracer.«

3.4.3. ØSU bifalder, at retten til at anvende beskyttede plantesorter til formering på egen bedrift nu også skal omfatte husdyravlere (lidt misvisende betegnet som »landbrugerprivilegiet«). I dette tilfælde ville det imidlertid være hensigtsmæssigt at præcisere anvendelsesbetingelserne. Uden en udtrykkelig reference risikerer denne bestemmelse at blive fortolket forskelligt fra medlemsstat til medlemsstat.

3.4.4. ØSU deler de bekymringer, som en lang række repræsentanter for landbrugskredse har givet udtryk for angående farerne for en alt for stor afhængighed i denne sektor set i forhold til industrien. Det henstiller, at Kommissionen tager spørgsmålet op.

4. Særlige bemærkninger

4.1. Artikel 1

4.1.1. Det anføres i denne artikel, at forslaget falder inden for rammerne af den nuværende generelle patentlovgivning. Det præciseres, at det kun tilsikrer en negativ rettighed, dvs. muligheden for at forbyde tredjemand at anvende opfindelsen uden tilladelse, og ikke en positiv rettighed, dvs. en ret til udnyttelse og markedsføring.

ØSU foreslår, at man gør denne artikel endnu mere præcis gennem følgende formulering: »Dette direktiv berører ikke nationale retsregler eller EF-retsregler, navnlig på det etiske område, om kontrol med forskning og med anvendelse eller kommerciel udnyttelse af dens resultater med henblik på at fastlægge, hvad der kan tillades«.

4.1.2. Det er desuden vigtigt at understrege, at der på anmeldelsestidspunktet skal føres bevis for opfindelsens funktion og anvendelighed, og dermed dens potentielle industrielle udnyttelse, med verifikation i løbet af proceduren.

4.1.3. På dette stadium kan man også minde om offentlighedens ret til information om indgivne patentansøgninger og gøre opmærksom på mangfoldigheden af klagemuligheder i tilfælde af indsigelse eller blot tvivl. ØSU foreslår, at der tilføjes følgende betragtning:

4.1.3.1. Patentbureauerne offentliggør i forvejen alle patentansøgninger, således at offentligheden generelt er informeret. Dog er gennemsigtighed af væsentlig betydning for de europæiske borgere, hvis de i det lange løb skal have tillid til videnskabelige innovationer, og hvis forbrugeren skal kunne træffe sit valg ud fra sin egen personlige mening.

I samarbejde med de nationale myndigheder, videnskabelige komiteer, Det Europæiske Agentur for Lægemiddelvurdering, gruppen af rådgivere vedrørende etik inden for bioteknologi, levnedsmiddelindustrien, medicinalindustrien og europæiske forbruger- og miljøorga-

nisationer bør Kommissionen derfor tage et initiativ for at sikre, at borgerens ret til information om bioteknologiske innovationer, deres anvendelser, de involverede risici og eksisterende sikkerhedsforanstaltninger tilgodeses til fulde.

4.2. Artikel 2

4.2.1. Denne artikel er ny i forhold til tidligere. Den giver en præcis definition af »biologisk materiale«, af »makrobiologisk fremgangsmåde« og af »væsentligt biologisk fremgangsmåde til fremstilling af planter og dyr«. Det er da også yderst vigtigt at undgå enhver misforståelse på dette område ved at give præcise definitioner.

4.2.2. Hvad angår dyreracerne, findes der ikke i øjeblikket nogen specifik lovgivning med præcise definitioner. ØSU understreger betydningen af det arbejde, som vil blive igangsat på EU-plan for at tilvejebringe en sådan definition.

4.3. Artikel 3

4.3.1. Denne artikel vedrører det mest kontroversielle punkt i det foregående direktiv. Den fastsætter, at det menneskelige legeme og dele heraf i naturlig tilstand (som erstatter formuleringen »som sådan«, der gav anledning til konflikten med Parlamentet) ikke er omfattet af retsbeskyttelsen i henhold til direktivet. Artiklen præciserer ligeledes, på hvilke betingelser biologisk materiale fra det menneskelige legeme kan patenteres (det skal være resultatet af en »teknisk fremgangsmåde«).

4.3.2. Det menneskelige embryo er et særtilfælde, som også bør være udelukket fra patenterbarhed i henhold til artikel 3. Den nuværende formulering synes således ikke at give garanti herfor, idet begrebet det menneskelige legeme kan fortolkes som ikke omfattende embryoet. Efter ØSU's mening må det foretrækkes at medtage denne udelukkelse i artikel 3 for at give dette argument en klar politisk markering.

4.3.2.1. Formuleringen »i naturlig tilstand« er ganske vist klarere end den hidtil anvendte formulering, men der kan dog stadig opstå tvivl om fortolkningen. Den kunne således fortjene en udlægning, som forekommer umulig (hvordan definere naturen?). Af hensyn til klarheden foreslår ØSU derfor, at man fjerner denne reference, som kan gøre læseren usikker. Artikel 3 ville herefter udelukke det menneskelige legeme fra patenterbarhed med én enkelt undtagelse, som er klart defineret i stk. 2.

4.3.2.2. ØSU foreslår en ny formulering af artikel 3:

»1. Det menneskelige legeme, herunder kønscellerne, navnlig det menneskelige embryo, samt enhver del af det menneskelige legeme anses ikke som patenterbare opfindelser.

2. Uanset stk. 1«

4.3.2.3. For at undgå enhver tvetydighed bør man — navnlig for bestemte sprogs vedkommende — foretage en omformulering af artikel 3, stk. 2, som fastsætter undtagelsen fra forbudet mod patentering af det menneskelige legeme. Der bør tages udgangspunkt i artikel 27, stk. 1, i TRIPS-aftalen⁽¹⁾, hvori det hedder, at der kan tages patent på en opfindelse, et produkt eller en fremgangsmåde på alle teknologiske områder, på den betingelse, at den er ny, at den indebærer en opfinderaktivitet eller at den er egnet til industriel udnyttelse.

4.4. Artikel 4

4.4.1. Artikel 4 har til formål at bekræfte, at bioteknologiske opfindelser kan patenteres med de undtagelser, der er nævnt i artikel 3. For at gøre teksten mere forståelig foreslår ØSU, at man bytter om på de to artikler.

4.4.2. På planteområdet bør der skelnes klarere mellem plantesorter og dele af planter. Denne definition kunne medtages i artikel 4 eller i artikel 2, hvor de øvrige definitioner befinder sig, og der kunne henvises til forordningen om EF-sortsbeskyttelse⁽²⁾ (forordning 2100/94, artikel 5).

4.5. Artikel 5 til 7

4.5.1. I disse artikler præciseres direktivets anvendelsesområde, for så vidt angår mikrobiologiske fremgangsmåder (kan patenteres), væsentligt biologiske fremgangsmåder til frembringelse af planter eller dyr (kan ikke patenteres) og anvendelse af plantesorter eller dyreracer og fremgangsmåder til frembringelse heraf (kan patenteres).

4.5.2. For planteprodukternes vedkommende bør der skelnes klarere mellem patentret og forædlerrettigheder som omhandlet i EF-forordning 2100/94.

4.5.3. Desuden bør det præciseres i teksten eller i betragtningerne, at dyrkningen og avlsfremgangsmåderne omfattes af begrebet fremgangsmåder til frembringelse.

4.6. Artikel 8

4.6.1. Denne artikel har på ny til formål at klargøre sondringen mellem opdagelse og opfindelse. Dens formulering er lidet overbevisende, når det gælder anvendelsen af begrebet opdagelse.

4.6.2. ØSU foreslår, at man for at klargøre dette punkt tilføjer følgende passus i artiklens slutning: »... allerede eksisterede i naturen eller ikke udgjorde en del af den tekniske fremgangsmåde.«

4.6.2.1. I øvrigt ønsker ØSU, at man formulerer artiklen klarere ved at opdele den i to stykker; i det første stykke skal begrebet opdagelse præciseres, således som det er beskrevet i begrundelsen, mens det andet stykke skal præcisere begrebet nyhed i forbindelse med et materiale, som allerede eksisterer i naturen.

4.7. Artikel 9

4.7.1. Formålet med denne artikel er at udelukke opfindelser, hvis tilsigtede udnyttelse ville stride mod sædelighed eller offentlig orden, fra patentering; især sigtes der til genterapi på menneskets kønsceller og modificering af dyrs genetiske identitet, der kan føre til lidelser eller fysiske men, samt dyr frembragt ved sådanne fremgangsmåder.

4.7.2. ØSU tilslutter sig fuldt og helt forbudet mod patentering af eugeniske fremgangsmåder, hvis formål er at ændre menneskets genetiske kode. Af hensyn til klarheden og for tydeligt at markere sin totale modstand mod fremgangsmåder, hvori indgår uretmæssig anvendelse af det menneskelige embryo, foreslår ØSU dog det pågældende litra erstattet med følgende: »a) fremgangsmåder til modificering af de menneskelige kønscellers og fremtidige generationers genetiske identitet, herunder undfangelsens produkter.«

4.7.3. ØSU bifalder også forbudet mod at patentere fremgangsmåder til modificering af dyrs genetiske identitet, der kan føre til lidelser eller fysiske men uden nytteværdi eller uden at stå i et rimeligt forhold til formålet.

4.8. Artikel 10 og 11

4.8.1. I disse artikler fastsættes det klart, at retsbeskyttelsen omfatter ethvert materiale, som er fremstillet ved reproduktion eller formering med udgangspunkt i opfindelsen.

4.8.2. Det fremgår entydigt af disse bestemmelser, at et anmeldt patent, der er knyttet til en genetisk modificeret plante, helt logisk også omfatter de plantesorter, som anvender den patenterede genetiske information.

4.9. Artikel 12

Som fravigelse fra de to foregående artikler tillader denne artikel reproduktion eller formering, når denne udtrykkeligt er blevet tilladt i forbindelse med markedsføringen af produktet (f.eks. frø).

(1) TRIPS = Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights.

(2) EFT nr. L 227 af 1. 9. 1994.

4.10. Artikel 13

4.10.1. I forlængelse af den foregående undtagelse tillader denne artikel landbrugeren eller husdyravleren at anvende det fremavlede produkt eller dyr til reproduktion eller formering på egen bedrift. I det gamle forslag var husdyravlerens rettigheder ikke nævnt.

4.10.1.1. Med hensyn til omfanget af og vilkårene for undtagelsen for landbrugeren henvises der til forordning nr. 2100/94 om planteforædlingscertifikatet og til de nationale gennemførelsesbestemmelser.

4.10.2. Der findes ingen EU-bestemmelse, som fastlægger vilkårene for anvendelsen af denne undtagelse for husdyravlere. ØSU frygter, at denne bestemmelse kan blive udmøntet i så forskelligartede fortolkninger og lovbestemmelser på nationalt plan, at det reelt ikke bliver muligt at sikre en tilstrækkelig beskyttelse af patentindehaveren og dennes rettigheder. ØSU foreslår, at denne problemstilling præciseres nærmere (i direktivet eller i en særlig landbrugsforordning) — det gælder navnlig spørgsmålet om størrelsen af de besætninger, der kan nyde godt af undtagelsen.

4.10.3. Hvad angår husdyravlen, bør privilegiet efter ØSU's opfattelse omfatte såvel husdyr som formeringsmateriale. Samtidig mener ØSU, at man for at sidestille husdyravlere og planteavlere bør lade privilegiet gå på husdyravlerens besætning og ikke kun på fornyelsen af denne.

4.10.4. ØSU foreslår derfor artikel 13, stk. 2, affattet således:

»Uanset artikel 10 og 11 indebærer markedsføring af avlsdyr foretaget af patenthaveren eller med dennes samtykke til en landbruger, at landbrugeren har tilladelse til at anvende det beskyttede dyr samt formeringsmateriale heraf til reproduktion på egen bedrift«.

4.10.4.1. Disse bemærkninger bør ligeledes indgå i betragtning nr. 30.

4.10.5. Såvel artikel 13, stk. 3, som betragtning nr. 31 bør indeholde en reference til de EU-retsregler om undtagelser for husdyravlere, som ØSU foreslår udarbejdet.

4.11. Artikel 14

4.11.1. Denne artikel omhandler specifikt plantepatenter. Ved hjælp af et licenssystem tillader den udnyttelse af sorter, som er opfundet og beskyttet på et tidligere stadium (med meddelelse af gensidig licens til patentindehaveren).

4.11.2. ØSU henleder opmærksomheden på, at det i enhver lovgivning, som er resultatet af internationale forhandlinger, er nødvendigt at drage omsorg for, at patentindehavernes legitime rettigheder er forenelige med adgangen til nye teknologier for lande i den tredje verden, navnlig for landbrugets og husdyravlens vedkommende.

4.11.3. Såfremt der opnås avlsrettigheder til dyreracer, bør direktivet udstrække licensretten til hele sektoren.

4.12. Artikel 15 og 16

4.12.1. Disse bestemmelser omhandler beskrivelsen af opfindelsen, som — navnlig i form af en prøve af materialet — skal stilles til rådighed for de kompetente organer, således at potentielle rettighedserhververe har adgang til den. Endvidere fastsættes patentperiodens længde.

4.13. Artikel 17

4.13.1. I denne artikel fastsættes der omvendt bevisbyrde til fordel for patenthaveren; det er således den potentielle rettighedserhverver, som skal føre bevis for, hvordan han har fremstillet et nyt produkt, som er identisk med et produkt, der er fremstillet ved hjælp af en patentbeskyttet fremgangsmåde.

4.13.2. Denne bestemmelse svarer til europæisk patentret (princippet er knæsat i artikel 35 i konventionen om meddelelse af europæiske patenter) samt til GATT-aftalernes bestemmelser om industriel ejendomsret (TRIPS).

5. Konklusioner

5.1. Det er nødvendigt at harmonisere patentretten på EU-plan for at konsolidere det indre marked.

5.2. Der er knyttet enorme økonomiske og sociale interesser til bioteknologiens resultater og udviklingsperspektiver.

5.3. Det må med bekymring konstateres, at Europa er kommet endnu længere bagud i forhold til USA inden for denne sektor, hvilket har skadelige følger for beskæftigelsen og for europæernes adgang til lægemidler.

5.4. De etiske spørgsmål må medtænkes med den største alvor og åbenhed, men de må ikke tjene som påskud for intet at foretage sig.

5.5. Patentlovgivningen kan ikke træde i stedet for de kontrolmekanismer, der har til opgave at overvåge, at samfundets almindeligt anerkendte etiske regler følges.

5.6. Ud fra disse betragtninger:

5.6.1. anmoder ØSU de lovgivende instanser om at imødekomme de ændringsforslag og uddybninger, som er fremført i denne udtalelse. Dermed vil direktivet (artikler og betragtninger) få en klarere formulering, fejlfortolkninger kan undgås, offentligheden sikres en

bedre information, og der opnås en bedre balance mellem opfindernes og rettighedserhververnes legitime rettigheder, således at opfindelsernes positive resultater når videre omkring;

5.6.2. godkender ØSU med disse forbehold det foreliggende direktivforslag og opfordrer de lovgivende instanser til hurtigt at vedtage det.

Bruxelles, den 11. juli 1996.

Carlos FERRER

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens grønbog om revision af fusionsforordningen«

(96/C 295/04)

Kommissionen for Den Europæiske Union besluttede den 2. februar 1996 under henvisning til EF-traktatens artikel 198 at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens grønbog om revision af fusionsforordningen«.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Industri, Handel, Håndværk og Tjenesteydelser, som udpegede Edoardo Bagliano til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 19. juni 1996.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 337. plenarforsamling af 10. og 11. juli 1996, mødet den 10. juli 1996, med 96 stemmer for, 1 stemme imod og 2 stemmer hverken for eller imod, følgende udtalelse.

1. Indledning

1.1. Kommissionens grønbog om revision af fusionsforordningen fremlægges nu to et halvt år efter Kommissionens beretning til Rådet om anvendelsen af fusionsforordningen i de tre første år efter dens vedtagelse (KOM(93) 385 endelig udg. af 28. juli 1993).

1.2. En sådan revision er udtrykkeligt forudsat i forordning 4064/89⁽¹⁾ (inden udgangen af fjerde år efter forordningens vedtagelse) i artikel 1, stk. 3, hvad angår omsætningstærsklerne, og i artikel 9, stk. 10, hvad angår henvisningsbestemmelserne. Ved selve vedtagelsen af forordningen (som trådte i kraft den 21. september 1990) gav både Kommissionen og Rådet i øvrigt udtryk for, at de agtede at foretage yderligere ændringer (vedrørende kreditinstitutter, beregning af omsætningen og gennem-

sigtighed). Den foreliggende revision begrænser sig til disse emnekredse.

1.3. På grundlag af beretningen fra 1993⁽²⁾ accepterede Rådet Kommissionens forslag om at udskyde revisionen af forordningen til udgangen af 1996 (den oprindelige frist var udgangen af 1994). Det er således belejligt, at Kommissionen har fremlagt denne grønbog i begyndelsen af 1996.

1.4. Der er tale om et oplæg, som uddyber og supplerer de spørgsmål og betragtninger, der blev gennemgået i beretningen fra 1993.

Følgende hovedemner behandles:

- »one-stop shop«-princippet (én kontrolmyndighed)
- omsætningstærskler
- to tredjedelsreglen
- henvisninger

⁽¹⁾ Forordning 4064/89 af 21. 12. 1989, EFT nr. L 395 af 30. 12. 1989.

⁽²⁾ ØSU har afgivet udtalelse herom (EFT nr. C 388 af 31. 12. 1994).

- joint ventures oprettet i fusions- eller samarbejdsøjemed
- tilsagn i første og anden undersøgelsesfase
- kredit- og finansieringsinstitutter
- gennemsigtighed i beslutningsprocessen.

Hertil har Kommissionen føjet nogle afsnit af særlig interesse i denne sammenhæng:

- anmeldelsespligt i flere medlemsstater
- situationen i medlemsstaterne.

Endelig indeholder grønbogen en grundig gennemgang af følgende emner:

- joint ventures (i henholdsvis fusions- og samarbejdsøjemed)
- henvisningsbestemmelserne (artikel 9 og 22 i forordning 4064/89).

1.5. I visse tilfælde lader Kommissionen forstå eller siger lige ud, hvilke løsningsmodeller den selv — i øvrigt med god grund — foretrækker.

1.6. Der er altså tale om en grønbog, som næsten har karakter af hvidbog. Men det er efter ØSU's opfattelse et meget positivt træk ved dette kommissionsdokument, som således kan fremskynde en debat på et gennemsigtigt grundlag mellem alle berørte parter om emner og problemer, der redegøres for klart og udtømmende.

2. Indledende betragtninger

2.1. ØSU har i de foregående udtalelser fra 1994 og 1995⁽¹⁾ taget stilling til langt de fleste af de emner, der er behandlet i grønbogen.

ØSU glæder sig dog over at få lejlighed til at gennemgå hele problematikken igen i lyset af Kommissionens seneste udspil i forbindelse med den forestående revision.

2.2. ØSU vil frem for alt udtrykke sin tilfredshed med, at Kommissionen i dette tilfælde har gjort sig umage med at indhente udtalelser fra erhvervslivet, organisationerne, jurister, eksperter samt medlemsstaterne.

Ved udarbejdelsen af beretningen fra 1993 blev parterne også hørt, men grønbogen bygger på en mere omfattende høring på grundlag af målrettede spørgeskemaer og åbent formulerede spørgsmål. Alle har således haft lejlighed til at tilkendegive deres synspunkter og egne erfaringer, og Kommissionen har dermed fået flere og mere nuancerede oplysninger til sin rådighed.

⁽¹⁾ EFT nr. C 388 af 31. 12. 1994 og EFT nr. C 18 af 22. 1. 1996.

2.3. Skønt der kun er tale om en revision af en flere år gammel forordning vedrørende et specielt område, bør man holde sig for øje, at forordningen er et kontrolinstrument og ikke et mål i sig selv. Formålet er at fremme såvel konkurrencen som samarbejdet mellem virksomhederne.

2.4. Ved denne nødvendige regelsanering må man først og fremmest omhyggeligt undgå bureaukratiske og restriktive indgreb og i stedet tilstræbe en tidssvarende forenkling af formaliteterne og klarere regler med henblik på et stadigt mere gennemsigtigt og dynamisk konkurrencemiljø.

2.5. Fusionskontrollen skal på den ene side beskytte og fremme en effektiv konkurrence på lige vilkår under særlig hensyntagen til de små og mellemstore virksomheders behov, men på den anden side må man også holde sig for øje, at styrkelsen af økonomien og erhvervsstrukturen har til formål at gøre den europæiske økonomi som helhed mere konkurrencedygtig på verdensplan. Under alle omstændigheder skal EU's fusionskontrol altid ses i et overordnet økonomisk perspektiv, hvor der tages hensyn til, at den internationale situation er præget af en stadig stærkere konkurrence.

2.6. ØSU glæder sig over, at Kommissionen har lagt op til en indgående debat med deltagelse af alle berørte parter.

I samme ånd og i ønsket om at styrke Kommissionens rolle i forhold til Rådet og medlemsstaterne anbefaler ØSU, at debatten ikke bliver for snæver, men at alle berørte parter inddrages, så meget mere som den økonomiske omstrukturering vil få sociale følger.

3. Fællesskabsdimension — subsidiaritet og »one-stop shop«-princippet

3.1. Vurderingen af, om en virksomhedsfusion har fællesskabsdimension (jf. anvendelsen af forordning 4064/89 og følgende), skal baseres på to grundlæggende principper:

- nærhedsprincippet
- »one-stop shop«-princippet.

3.2. I udtalelsen fra 1994 (pkt. 1.5) understregede ØSU nødvendigheden af en korrekt fortolkning af nærhedsprincippet.

3.3. Her kan der hentes hjælp i selve traktatens bestemmelser om aftaler mellem virksomheder (artikel 85), som må være det bedste udgangspunkt for en korrekt fortolkning.

Ved definitionen af begrebet »fællesskabsdimension« er kriteriet om en mulig påvirkning af »handelen mellem medlemsstater« (traktatens artikel 85, stk. 1) — som Kommissionen selv påpeger — i overensstemmelse med kriteriet om en fusions »indvirkninger på konkurrencestrukturerne i et geografisk område, der strækker sig ud over en enkelt medlemsstats grænser«. Det er dette kriterium, som Kommissionen lægger vægt på i grønboen ved hjælp af den virkningsfulde formulering »fusioner med betydelige grænseoverskridende virkninger«.

3.4. ØSU er principielt enig i, at fusioner med »betydelige grænseoverskridende virkninger« bør betragtes som fusioner af »fællesskabsdimension«.

3.5. Heraf følger på den anden side, at »alle fusioner, der udelukkende involverer virksomheder i ét og samme EU-land... fornuftigvis bør forblive under den pågældende medlemsstats kompetence« (ØSU's udtalelse fra 1995, pkt. 2.3.1).

3.6. På den anden side ligger der naturligvis også i begrebet »fællesskabsdimension«, at Fællesskabet har kompetence til at føre kontrol med fusioner.

Princippet om »én kontrolmyndighed« (one-stop shop) sikrer ensartede regler, betingelser og kriterier for vurderingen og dermed retssikkerhed.

ØSU er — som det gav udtryk for i sin udtalelse fra 1995 (pkt. 2.2) — enig i det synspunkt, som Kommissionen tilegner sig i grønboens punkt 28: »Det er vigtigt, at fusioner med betydelige grænseoverskridende virkninger kontrolleres i samme omfang og på samme måde overalt i Fællesskabet.«

4. Omsætningstærskler

4.1. En tærskel for de deltagende virksomheders samlede verdensomsætning kombineret med en tærskel for mindst to af de deltagende virksomheders EU-omsætning er et nødvendigt kvantitativt kriterium, som giver tilstrækkelig stor retssikkerhed ved vurderingen af, om en fusion har »betydelige grænseoverskridende virkninger« for EU-markedet.

Der ses her bort fra de foreslåede beløb, som endnu er under drøftelse.

4.2. Kommissionens overvejelser desangående (pkt. 31-47 i grønboen) bekræfter den kritik, som ØSU fremførte i udtalelsen fra 1994 (pkt. 2.6).

»Et stigende antal fusioner med betydelige grænseoverskridende virkninger falder ikke ind under fusionsforordningen.«

Dette erkender Kommissionen nu bl.a. på grundlag af en rundspørge, som den selv har foretaget (pkt. 33 i grønboen).

4.3. Kommissionens meget klare redegørelse, som bygger på analyser af forordningens sektordækning, giver utvivlsomt et objektive billede af de reelle forhold. Når det konkluderes, at forordningen med »de nuværende tærskler« kun omfatter en lille procentdel af de europæiske virksomheder (pkt. 46 i grønboen), argumenteres der implicit for en sænkning af tærsklerne.

ØSU hælder også til denne anskuelse, selvom visse andre interessante løsningsmodeller som beskrevet nedenfor også kan være brugbare og under alle omstændigheder er at foretrække frem for »status quo« (jf. pkt. 4.6. og 5 samt grønboens pkt. 72-88).

4.4. ØSU havde faktisk i sin udtalelse fra 1994 overvejet muligheden for en forsigtig og realistisk dvs. »gradvis« sænkning af tærsklerne.

Som et alternativ til en generel sænkning foreslår ØSU nu, at tærsklen på 5 mia. ecu for verdensomsætningen sænkes til et mellemniveau mellem 5 og 2 mia. ecu (mellem 250 og 100 mio. ecu for EU-omsætningen), og det bør ligesom i den nuværende forordnings artikel 1, stk. 3, fastsættes, at der skal foretages en revision 4 år efter, at de nye tærskler er trådt i kraft.

4.5. At foranstaltningerne skal indføres forsigtigt og gradvist og være realistiske og fleksible fremgår i øvrigt implicit af artikel 1, stk. 3, i forordning 4064/89 (og desuden af betragtning 10), ifølge hvilken vurderingen af, om fusionskontrollen lever op til selve forordningens mål, skal foretages på baggrund af den indhøstede erfaring (betragtning 1).

4.6. Det valg, der nu skal træffes uden yderligere udsættelser, må ikke påvirkes af andre overvejelser, som ikke bygger på indvundne erfaringer (f.eks. politiske hensyn). ØSU har allerede i udtalelsen fra 1994 (pkt. 2.6.2) klart udtrykt sit eget synspunkt, som her gentages: en ændring af forordningen er nødvendig og påtrængende.

4.7. Enhver forudsigelse af, hvor mange ekstra fusionsager Kommissionen skal tage stilling til, hvis tærsklerne sænkes, vil ikke blot være vanskelig (pkt. 69 i grønboen), men også i vid udstrækning upålidelig.

ØSU mener dog, at Kommissionen vil være i stand til at forvalte sine egne ressourcer fleksibelt og hensigtsmæssigt — og dermed effektivt — således at den kan klare den større arbejdsbyrde, uden at det går ud over kvaliteten (pkt. 71 i grønbogen). Et særligt samarbejde med de nationale myndigheder kan utvivlsomt være nyttigt i denne forbindelse.

4.8. ØSU er endelig enig med Kommissionen i, at »inflationen og Unionens udvidelse har haft en begrænset indvirkning på de eksisterende tærskler« (pkt. 68 i grønbogen).

5. To tredjedelsreglen

5.1. I artikel 1, stk. 2, fastsættes det, at de sammenlutninger af virksomheder, som har over to tredjedele af deres samlede omsætning på fællesskabsplan i én og samme medlemsstat, ikke er omfattet af forordningen.

Såvel i udtalelsen fra 1994 (pkt. 2.7.2) som i den fra 1995 (pkt. 2.3.2) er ØSU gået ind for en ophævelse af dette kriterium for fritagelse for EU-kontrol.

En stor omsætning i én medlemsstat er ikke altid i sig selv et tilstrækkeligt tegn på, at en fusion ikke har betydelige virkninger på EU-plan. Mange sektorer — i industrien og på tjenesteydelsesområdet — udelukkes dermed, selvom deres geografiske referencemarked rækker langt ud over en enkelt medlemsstat.

6. Anmeldelse til flere nationale myndigheder

6.1. Problemet med fusioner, der anmeldes til flere nationale myndigheder, behandles meget grundigt i grønbogen, og der fremlægges en bred vifte af interessante løsningsmodeller (pkt. 72-88).

6.2. Disse nye forslag til løsning af problemet med fusioner, der ligger under tærsklerne i forordning 4064/89, og som er anmeldelsespligtige i flere medlemsstater, kan også være et interessant og konkret alternativ til en sænkning af tærsklerne, hvis det ikke lykkes at få tilstrækkelig stor opbakning til at ændre ved de kvantitative kriterier for afgrænsningen af fusioner af fællesskabsdimension.

6.3. Der er generel enighed om, at anmeldelse af en fusion til flere nationale myndigheder indebærer flere omkostninger og mindre retssikkerhed.

6.4. Der er også fare for en uensartet eller endog modstridende vurdering, hvilket ikke vil være tilfældet ved én samlet behandling på EU-plan.

6.5. Der er faktisk tale om fusioner, som i en vis udstrækning har »betydelige grænseoverskridende virkninger«, eftersom de er anmeldelsespligtige i mere end én medlemsstat. Følgelig har de betydning på fællesskabsplan, selvom de ikke er af fællesskabsdimension i henhold til artikel 1 i forordning 4064/89 (idet de ligger under de i artikel 1 fastsatte tærskler for omsætningen på verdensplan og i EU).

Det forekommer derfor logisk, at fusioner af denne art behandles på fællesskabsplan.

6.6. Af Kommissionens rundspørge fremgår det klart, at de nationale fusionskontrolordninger er uensartede, både hvad angår formularer og procedurer. Desuden er der forskelle med hensyn til anmeldelsernes frivillige eller obligatoriske karakter.

ØSU er enig med Kommissionen i, at en harmonisering af de nationale ordninger (pkt. 74 i grønbogen) — som under alle omstændigheder er ønskelig for ikke at sige nødvendig — vil tage lang tid og alligevel ikke kunne løse det problem, at kompetencen ligger dels i EU dels i medlemsstaterne. Bortset herfra skal harmoniseringen dog gennemføres.

6.7. Når der er tale om fusioner med betydelige grænseoverskridende virkninger, som imidlertid ligger under tærsklerne i forordning 4064/89, kan man dog heller ikke lade virksomhederne selv vælge, hvilken national myndighed anmeldelsen skal indgives til.

6.8. En løsning på problemerne med indgivelse af flere anmeldelser (pkt. 77 i grønbogen) kunne — hvis de nuværende tærskler ikke ændres — bestå i at udvide Kommissionens kompetence til de fusioner under tærsklerne, der falder ind under mere end én national kontrolordning.

Kriteriet ville i så fald være anmeldelsespligt i flere lande, hvilket i sig selv giver grund til at antage, at fusionen har betydning på EU-plan. Her ses der bort fra, om anmeldelse er fakultativ eller obligatorisk i henhold til national lov. Naturligvis er det stadig medlemsstaterne, der skal vurdere, om de nationale tærskler overskrides.

6.9. Når en fusion falder ind under mindst to nationale systemer, dvs. to medlemsstater, må det »antages«, at den kan have »betydelige grænseoverskridende virkninger«, som Kommissionen udtrykkeligt påpeger (pkt. 80 i

grønbogen). Kommissionen konkluderer, at disse fusioner bør »behandles på EU-plan«.

ØSU er enig heri.

6.10. Kommissionen vil dog i betragtning af medlemsstaternes kommentarer til dette spørgsmål først efter fornyet høring tage stilling til, om grænsen skal lægges ved anmeldelsespligt i mindst tre medlemsstater.

Efter ØSU's mening er det slet ikke givet eller overhovedet særligt sandsynligt, at eventuelle problemer kan løses »mere eller mindre tilfredsstillende gennem bilateral samordning« (pkt. 80 slutning), selv om der kun er to medlemsstater involveret.

Der er efter ØSU's mening ingen grund til at indsnævre begrebet »betydelige grænseoverskridende virkninger« — og dermed begrebet »fællesskabsdimension« — til de tilfælde, hvor mindst tre medlemsstater er involveret.

6.11. Med hensyn til definitionen af begrebet »betydelige grænseoverskridende virkninger« må man nødvendigvis — hvis kriteriet om anmeldelsespligt i flere medlemsstater ikke anses for at være tilstrækkeligt (jf. pkt. 6.8) — ty til kvantitative parametre for at sikre, at fusioner, der er anmeldelsespligtige i flere medlemsstater, falder ind under kategorien »fusioner af fællesskabsdimension«.

For eksempel kan der fastsættes en tærskel med en øvre grænse for den samlede verdensomsætning på 5 mia. ecu og en nedre grænse, der kan fastlægges senere (f.eks. 2 mia. ecu). For omsætningen i EU foreslås en tærskel med en øvre grænse på 250 mio. ecu og en nedre grænse, der kan fastlægges senere (f.eks. 100 mio. ecu). De fusioner, der er anmeldelsespligtige i flere medlemsstater, og som falder inden for disse grænser, betragtes som værende af »fællesskabsdimension«.

6.12. Hvad proceduren angår foretrækker Kommissionen fornuftigvis, at det overlades til medlemsstaterne at vurdere, om deres nationale tærskler finder anvendelse.

Af denne og andre proceduremæssige grunde mener ØSU som Kommissionen, at der vil blive lejlighed til at undersøge dette spørgsmål i tiden efter udsendelsen af grønningen (pkt. 85 i grønningen).

Det er under alle omstændigheder vigtigt at fastlægge hurtige procedurer, enkle formularer og korte frister, således at omkostningerne bliver mindre end ved indgivelse af flere nationale anmeldelser. Anmeldelse til én kontrolmyndighed skal være bekvem, økonomisk fordelagtig og juridisk set mere hensigtsmæssig.

7. Procedurer for henvisning af fusioner

7.1. Henvisning til medlemsstaterne

7.1.1. ØSU er såvel i udtalelsen fra 1994 (pkt. 2.10) som i den fra 1995 (pkt. 3.3.2) klart gået ind for en snæver fortolkning af denne bestemmelse, som er en undtagelsesbestemmelse.

De få tilfælde, hvor bestemmelsen er blevet anvendt, viser, at Kommissionen har fulgt denne linje.

7.1.2. En sænkning af tærsklerne og en eventuel stigning i anmodningerne om henvisning bør under alle omstændigheder ikke føre til en mere fleksibel fortolkning af artikel 9 i forordning 4064/89.

7.1.3. Det grundlæggende kriterium bør fortsat være indvirkningen på markedet: hvis fusionen ikke vedrører en væsentlig del af fællesmarkedet eller kun vedrører et lokalt eller regionalt marked i en enkelt medlemsstat, er anvendelsen af artikel 9 korrekt. ØSU støtter Kommissionen i dens ønske om ikke at forrykke »den hårfine balance«, der er skabt af de nuværende henvisningsbestemmelser (pkt. 94 i grønningen). Balancen kan dog aldrig siges at være »hårfin«, når en bestemmelse anvendes i overensstemmelse med dens egen målsætning på grundlag af en korrekt vurdering af de mangeartede markedsforhold.

7.1.4. »One-stop shop«-princippet og bestræbelsen på at sikre alle virksomheder den størst mulige retssikkerhed under alle forhold må være de grundlæggende forudsætninger for, at den påkrævede fleksible anvendelse af forordningen kan gennemføres på en konsekvent måde.

7.1.5. ØSU er enig med Kommissionen i, at der er brug for en fortolkningsmeddelelse om dette spørgsmål, idet målsætningen naturligvis skal være en effektiv fusionskontrol og beskyttelsen af en sund konkurrence på lige vilkår både i EU og på internationalt plan.

7.2. Henvisning til Kommissionen

7.2.1. I henhold til artikel 22, stk. 3, i forordning 4064/89 kan medlemsstaterne anmode Kommissionen om, at forordningen anvendes på fusioner uden »fællesskabsdimension«, som kan skabe eller styrke en dominerende stilling, »således at den faktiske konkurrence bliver hæmmet betydeligt på den pågældende medlemsstats område«.

Kommissionen foreslår at bibeholde dette »nyttige værktøj« (pkt. 97 i grønningen) med visse proceduremæssige ændringer.

7.2.2. ØSU understreger endnu en gang, at henvisning til de nationale myndigheder ikke bør »have karakter af envejskommunikation« (pkt. 3.3.3 i ØSU's udtalelse fra

1995), og at medlemsstaterne derfor »i tilfælde, hvor fusionen har faktiske eller potentielle indvirkninger på det fælles marked, bør være forpligtede til at forelægge Kommissionen anmeldte fusioner til vurdering«. Henvi- ning kunne ske på anmodning af en berørt virksomhed, en medlemsstat eller automatisk, det vil sige også på Kommissionens initiativ. ØSU mener derfor som Kommissionen, at denne bestemmelse er nyttig, men at proceduren for dens anvendelse bør forbedres.

8. Joint ventures

8.1. Definition

Efter Kommissionens meddelelse af 21. december 1994⁽¹⁾, hvori kriterierne blev revideret, afklaret og udvidet, er det nu muligt at sondre mere sikkert mellem joint venture-selskaber oprettet i henholdsvis fusions- og samarbejdsøjemed (pkt. 2.15 i ØSU's udtalelse fra 1994).

8.2. Der er endnu uløste problemer af procedure- og indholdsmæssig art, og — som Kommissionen selv erkender — er der brug for at »gøre systemet mere enkelt, gennemsigtigt og effektivt« (pkt. 106 i grønbogen). De strukturelle joint ventures oprettet i samarbejdsøjemed behandles faktisk — også efter ændringerne af gennemførelsesforordningerne vedrørende traktatens artikel 85, stk. 3 — efter en procedure (lange frister og juridisk usikkerhed), der anses for at være diskriminerende i forhold til proceduren for joint ventures oprettet i fusionsøjemed (korte frister og juridisk sikkerhed). Dette gælder også, hvis der er tale om oprettelse af joint ventures med samme virkninger for markedsstrukturerne som joint ventures oprettet i fusionsøjemed.

8.3. Kommissionen foreslår fem forskellige løsninger (pkt. 107 i grønbogen): tre, der består i procedureændringer alene, og to, der også består i ændringer af materielle kriterier.

8.3.1. Med hensyn til ændringerne af materielle krite- rier mener ØSU, at de præciseringer og analyser, der hidtil er foretaget, ganske vist er omhyggelige, men endnu ikke tilstrækkelige til at give fortolkningsmæssig tryk- heds. Der må indhøstes flere erfaringer og foretages endnu grundigere overvejelser, før der kan vælges løsninger, som ændrer de grundlæggende kriterier for vurderingen.

8.3.2. Eksempelvis dækker definitionen af »struktu- relle selvstændigt fungerende joint ventures oprettet i samarbejdsøjemed« faktisk to forskellige begreber, nemlig »selvstændigt fungerende joint ventures« og »strukturelle joint ventures oprettet i samarbejds- øjemed«.

De juridiske og økonomiske aspekter er i denne sammen- hæng tæt forbundne, og desuden varierer de konkrete

vilkår alt efter, hvilken produktions- eller servicesektor der er tale om. Det er indlysende, at det ikke er nemt at finde frem til en definition, der er anvendelig i såvel juridisk som økonomisk henseende.

8.3.3. Hertil kommer — som Kommissionen også påpeger (pkt. 105 i grønbogen) — at der er »grundlæg- gende forskel mellem konkurrencebegrænsninger, der skal vurderes efter artikel 85, og fusioner« (der er omfattet af forordning 4064/89). Det er derfor vanskeligt inden for kort tid at nå til enighed om, hvilken definition der giver den største retssikkerhed.

8.3.4. ØSU er af den opfattelse, at den bedste løsning på kort sigt skal søges mellem de tre forslag til procedure- ændringer, på grundlag af hvilke Kommissionen givertvis hurtigere og med bedre resultater kan udarbejde et forslag, der kan accepteres af alle parter, især virksomhe- derne, som er mest direkte berørt.

8.3.5. Af de tre forslag til procedureændringer foreslår ØSU, at Kommissionen arbejder videre på løsning a), som indebærer vedtagelse af en »ad hoc«-forordning med henblik på at forenkle procedurene, fremskynde beslutningstagningen og dermed skabe større retssik- kerhed.

9. Tilsagn i fusionssager (pkt. 122-126 i grønbogen)

9.1. I henhold til artikel 8, stk. 2, i forordning 4064/89 kan der først i fase 2 (dvs. når fase 2-proceduren, der varer fire måneder, er indledt) knyttes betingelser og påbud til en beslutning om godkendelse af en fusion, således at det sikres, at parterne overholder deres tilsagn til Kommissionen om at ændre det oprindelige udkast til sammenslutning.

9.2. Det er dog Kommissionens praksis også i fase 1 (dvs. når der skal træffes afgørelse inden for en måned) at acceptere tilsagn i fusionssager, hvor de konkurren- cemæssige problemer er åbenbare, begrænsede og let kan afhjælpes, og hvor der uden besvær kan føres kontrol med, at tilsagnene indfries.

9.3. Retssikkerheden kunne dog efter Kommissionens opfattelse øges, hvis forordningen ændres således, at der for fase 1 udtrykkeligt fastsættes samme fremgangsmåde som i fase 2.

ØSU er enig heri.

9.4. Hvad proceduren angår, har ØSU i sine tidligere udtalelser taget klar og uforbeholden stilling (ingen

(¹) EFT nr. C 385 af 31. 12. 1994.

forlængelse af tidsfristerne). Af de tre løsninger, der foreslås i grønbogen, er den bedst egnede og den, der er i størst overensstemmelse med forordning 4064/89, indførelse af »en mekanisme svarende til artikel 9, således at tilsagn kræves forelagt senest tre uger efter anmeldelsen, og fase 1 forlænges til 6 uger« (pkt. 126 i grønbogen). Kortere tidsfrister kan man vanskeligt forestille sig.

10. De minimis-transaktioner

Kommissionens analyser og overvejelser (pkt. 127 og 134 i grønbogen) falder i tråd med de synspunkter, som ØSU har fremført i udtalelserne fra 1994 (pkt. 2.16) og 1995 (pkt. 3.4.2).

Hvis man ud over den allerede forenkede anmeldelse-procedure yderligere lemper kravene til oplysninger på CO-formularen og indfører en kort beslutningsprocedure, således som Kommissionen foreslår, vil ethvert udestående problem være løst på en fornuftig måde.

11. Kredit- og finansieringsinstitutter — Beregning af omsætningen

11.1. Kommissionen erklærer sig rede til at foretage ændringer (pkt. 135-141 i grønbogen), der i vid udstrækning tager hensyn til den kritik, som ØSU har fremført i udtalelserne fra 1994 (pkt. 2.13) og 1995 (pkt. 2.4.2).

11.2. ØSU påpeger især, at det vil være hensigtsmæssigt at ændre den nuværende regnskabsbaserede definition af omsætning (en tiendedel af statussummen) og i stedet anvende driftsresultatet (»bankindkomsten«), der ikke blot »vil afspejle banktransaktionernes økonomiske realitet mere korrekt« (pkt. 138 i grønbogen), men også vil være mere i overensstemmelse med virksomhedernes beregning af omsætningen.

11.3. Tilbage står valget mellem bruttobankindkomst og nettobankindkomst. Kommissionen påpeger, at det kan være mere hensigtsmæssigt at anvende bruttobankindkomsten til beregning af omsætningen, men den anfører, at det nærmere bør undersøges, »hvilken af de to typer bankindkomst der bedst afspejler de økonomiske realiteter i hele banksektoren«.

ØSU er enig med Kommissionen i, at bruttobankindkomsten bør foretrækkes som grundlag for beregningen af omsætningen: denne metode harmonerer med Kommissionens generelle indfaldsvinkel i forbindelse med beregning af omsætningen inden for sektorerne »fremstillingserhverv« og »servicefag«.

12. Konklusioner

12.1. ØSU udtrykker tilfredshed med, at Kommissionen i dette tilfælde har gjort sig umage med at indhente udtalelser fra erhvervslivet, organisationerne, jurister, eksperter samt medlemsstaterne.

12.2. Fusionskontrollen skal på den ene side beskytte og fremme en effektiv konkurrence på lige vilkår under særlig hensyntagen til de små og mellemstore virksomheders behov, men på den anden side må man også holde sig for øje, at styrkelsen af økonomien og erhvervsstrukturen har til formål at gøre den europæiske økonomi som helhed mere konkurrencedygtig på verdensplan. Under alle omstændigheder skal EU's fusionskontrol altid ses i et overordnet økonomisk perspektiv, hvor der tages hensyn til, at den internationale situation er præget af en stadig stærkere konkurrence.

12.3. ØSU anbefaler, at debatten ikke bliver for snæver, men at alle berørte parter inddrages, så meget mere som den økonomiske omstrukturering vil få sociale følger.

12.4. ØSU understreger, at »one-stop shop«-princippet er hensigtsmæssigt, da det sikrer ensartede regler, betingelser og kriterier for vurderingen og dermed retssikkerhed. ØSU anbefaler en tidssvarende forenkling af formaliteterne samt klarere bestemmelser.

12.5. ØSU går ind for en sænkning af tærsklerne. Hvis der ikke kan opnås enighed om en nedsættelse af tærsklerne til 2 mia. ecu (for verdensomsætningen) og til 100 mio. ecu (for EU-omsætningen), kan en nedsættelse til et mellemniveau overvejes. Men der skal træffes en afgørelse uden yderligere udsættelser. Hvis man ikke når til enighed om en sænkning af »tærsklerne«, kan Kommissionens nye, detaljerede forslag til løsning af problemet med anmeldelsespligt i flere lande være et interessant og konkret alternativ.

12.6. Hvad angår fusioner, som ikke er omfattet af artikel 2 i forordning 4064/89, og som er anmeldelsespligtige i to eller flere medlemsstater, anser ØSU det for naturligt, at de vurderes på EU-plan. ØSU foreslår nogle kvantitative parametre for omsætningen med en øvre og en nedre grænse i overensstemmelse med begrebet »betydelige« grænseoverskridende virkninger.

12.7. Kommissionen må tilpasse sine egne ressourcer til en eventuel større arbejdsbyrde, bl.a. i samarbejde med de nationale myndigheder.

12.8. ØSU bekræfter, at det går ind for en ophævelse af to tredjedelsreglen, eftersom det indre marked nu er en realitet.

12.9. ØSU understreger endnu en gang, at proceduren for henvisning til medlemsstaternes myndigheder (artikel 9, stk. 2, i forordning 4064/89) er brugbar, men at den ikke bør føre til envejskommunikation.

Derfor bør artikel 22, stk. 3, i forordning 4064/89, der vedrører henvisning til Kommissionen, forbedres for så vidt angår gennemførelsesproceduren.

Henvisning kunne ske på anmodning af en berørt virksomhed, en medlemsstat eller automatisk, det vil sige også på Kommissionens initiativ.

12.10. Med hensyn til joint ventures oprettet i henholdsvis samarbejdsøjemed og fusionsøjemed erkender ØSU, at det er en svær opgave at finde en løsning, som ikke medfører proceduremæssig forskelsbehandling af disse to former for joint venture-selskaber (med hensyn til procedurens varighed og retssikkerhed).

Derfor foreslår ØSU, at Kommissionen vælger den løsning, der består i en »ad hoc«-forordning med henblik på at forenkle procedurerne, fremskynde beslutningstagningen og dermed øge retssikkerheden.

12.11. Med hensyn til virksomhedernes tilsagn om at ændre det oprindelige udkast til fusion — som forordning 4064/89 egentlig kun giver mulighed for i fase 2 — er ØSU enig med Kommissionen i, at denne fremgangsmåde udtrykkeligt bør indføres også i fase 1.

12.12. De minimis-transaktioner: ØSU går ind for yderligere forenkling af formaliteterne i forbindelse med anmeldelse i kort form.

12.13. ØSU er enig med Kommissionen i, at brutto-bankindkomsten bør foretrækkes som grundlag for beregningen af omsætningen i banksektoren.

Bruxelles, den 10. juli 1996.

Carlos FERRER

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Hvidbog om almen uddannelse og erhvervsuddannelse «Undervise og lære: på vej mod det kognitive samfund»«

(96/C 295/05)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 21. december 1995 under henvisning til EF-traktatens artikel 198 at anmode om det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Hvidbog om almen uddannelse og erhvervsuddannelse «Undervise og lære: på vej mod det kognitive samfund»«

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Social-, Familie-, Uddannelses- og Kulturspørgsmål, som udpegede Christos Koryfidis til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 20. juni 1996.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 337. plenarforsamling af 10. og 11. juli 1996, mødet den 10. juli 1996, med 111 stemmer for, 2 imod og 1 stemme hverken for eller imod, følgende udtalelse.

1. Indledning

1.1. Formålet med hvidbogen om almen uddannelse og erhvervsuddannelse er at analysere og stille forslag til aktioner inden for almen uddannelse og erhvervsuddannelse.

Den er et led i gennemførelsen af hvidbogen »Vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse«, og opfyldelsen af dens målsætninger spiller en vigtig rolle for forbedringen af EU's beskæftigelse og konkurrenceevne.

1.2. Retsgrundlaget for hvidbogen er artikel 126 og 127 i Traktaten om Oprettelse af Det Europæiske Fællesskab og de vigtigste forslag til initiativer, som iværksættes fra 1996 (Det europæiske år for undervisning og livslang uddannelse) og frem, sigter mod at:

- tilskynde til tilegnelse af ny viden,
- etablere en tættere forbindelse mellem skole og virksomhed
- bekæmpe udstødelse
- sikre beherskelse af tre fællesskabssprog
- sikre lige behandling af fysisk investering og investering i uddannelse.

2. Generelle bemærkninger

2.1. I indledningen til hvidbogen om almen uddannelse og erhvervsuddannelse anføres investering i viden og færdigheder som forudsætning for at de europæiske lande kan bevare deres position og fortsat være et referencepunkt i verden.

I indledningen betegner Kommissionen også almen uddannelse og erhvervsuddannelse som den sidste udvej over for beskæftigelsesproblemet, samtidig med at uddannelsesområdet sættes i forbindelse med forberedelsen af fremtiden og udarbejdelsen af en samlet perspektiv.

Det er overraskende, at man først så sent har fået øjnene op for områdets store betydning.

Hvis Europa virkelig havde udnyttet sin fordel over for konkurrenterne, dvs. sine menneskelige ressourcer, og i tide havde foretaget de nødvendige investeringer i den såkaldte »immaterielle kapital«, så ville den økonomiske afmatning måske ikke have ramt os så hårdt, vi ville ikke have haft så høje arbejdsløshedstal, og vi ville have klaret os bedre i konkurrencen over for udlandet.

2.2. ØSU er alt i alt positivt stemt over for hvidbogen om almen uddannelse og erhvervsuddannelse, men vil dog alligevel fremføre visse kritikpunkter. Det anser hvidbogen for et oplæg af meget stor værdi for debatten om problemerne i dagens og fremtidens Europa.

Det synes endvidere, at hvidbogen giver en god beskrivelse af udviklingstendenserne i økonomien og samfundet i Europa, samt af de krav, der må være opfyldt, for at overgangen fra det nuværende samfund til det kognitive samfund kan foregå gnidningsløst.

Endelig mener ØSU, at hvidbogen bibringer almen uddannelse og erhvervsuddannelse, viden og færdigheder, den nødvendige spændvidde i mulighederne for tilpasning, så borgerne bliver i stand til at reagere på de omvæltninger, som i dag ryster hele det internationale samfund — dvs. på de vigtige forandringer, som informationssamfundet, globaliseringen af økonomien og den nye videnskabelige og tekniske civilisation, som er på vej, vil føre med sig.

ØSU mener dog, at hvidbogen bør være lettere at gå til og klarere. Den bør være umiddelbart forståelig for enhver gennemsnitseuropæer (ikke-specialist), navnlig for så vidt angår de centrale delmål og de konkrete foranstaltninger, som sigter mod resultater på kort, mellemlangt og langt sigt.

2.3. Efter ØSU's mening kan målsætningen om modernisering og forbedring af uddannelserne og erhvervsuddannelserne, og i endnu højere grad målsætningen om etableringen af det kognitive samfund ikke opfyldes gennem isolerede tiltag, strategier og bestræbelser i de enkelte medlemsstater. Omvendt kan de heller ikke opfyldes gennem drøftelser, bestræbelser og beslutninger på topniveau. Det kan kun ske gennem en samlet, bevidst og systematisk indsats i samfundet som helhed. Indsatsen må koordineres af en fælles og accepteret instans, gennem fælles og accepterede procedurer for bilæggelse af tvister, ligesom delmålsætningerne må være fælles, gennemsigtige og alment accepterede.

En sådan samordning af indsatsen med henblik på etableringen af det kognitive samfund må være en opgave for EU og dens institutioner, dvs. især Kommissionen.

3. Særlige bemærkninger

3.1. Første del: udfordringerne

3.1.1. ØSU er enig i hvidbogens beskrivelse og analyse af vor tids problemer, deres årsager og metoderne til deres løsning. Det deler også den opfattelse, at det er nødvendigt såvel at reagere på de moderne uddannelses- og erhvervsuddannelsers umiddelbare behov som at forberede fremtiden og udarbejde et samlet perspektiv.

Det anser det dog samtidig for vigtigt fra starten at understrege risikoen for, at indsatsen bliver hængende på topniveauet — med alt hvad dette indebærer for dens gennemførelse.

Med hensyn til overgangen fra det nuværende til det kognitive samfund er det centrale punkt for ØSU, at så vidt muligt alle europæiske borgere inddrages i overgangsprocessen og dens foranstaltninger.

Dette indebærer lige fra starten en åben dialog om problemerne i hele samfundet. Dialogen kan foregå på mange forskellige måder og i mange forskellige fora (dog skal Kommissionen i alle tilfælde have det overordnede ansvar):

- den kan foregå mellem arbejdsmarkedets organisationer, der har mulighed for at intervenere direkte over for sine medlemmer;
- den kan foregå i skolerne — på alle klassetrin og i alle dele af skolesystemet. Skolerne har ikke kun et nært forhold til eleverne, de har også kontakt til deres familier;
- den kan foregå i ikke-statslige organisationer, især uddannelses- og erhvervsuddannelsesorganisationer,

— og endelig kan den foregå i massemedierne efter anvisning af Kommissionen og dens repræsentanter.

ØSU mener, at en fællesskabsindsats af denne størrelsesorden og udstrækning kan udløse en »fjerde revolution« i det europæiske samfund. En omvæltning, der måske vil kunne fjerne den forvirring, som i øjeblikket er fremherskende, der vil kunne bringe klarhed over overgangsfasen og vise, hvordan menneskene kan tilpasse sig de nye vilkår, som opstår i lyset af det kognitive samfund.

3.1.2. Gennemførelsen af ovenstående hører til EU's elementære forpligtelser over for borgerne, og er samtidig en elementær forudsætning for de europæiske borgeres medvirken i processen.

Personer, der mangler — hvilket i sidste instans vil sige ikke har adgang til — den nødvendige viden risikerer at blive marginaliseret. Europa er her på tærsklen til det 21. århundrede forpligtet til at give sine borgere en sådan adgang.

3.1.3. ØSU bifalder Kommissionens syn på almen uddannelse.

Det mener, at risikoen for afhængighed, isolation og fremmedgørelse forsvinder, når borgerne gennemgår en almen uddannelse på højt niveau.

Det mener, at personer med et højt alment uddannelsesniveau bedre er i stand til at forstå tingenes egentlige væsen og derfor sætter spørgsmålstegn ved ensporede universalløsninger, at de kan forholde sig kritisk til informationer og vurdere deres gyldighed. De er i stand til at forstå sammensatte tilstande og at finde de bedste løsninger på sammensatte problemer. Endelig er de i stand til at arbejde og samarbejde kreativt, hvilket er en nødvendig forudsætning for varers produktion, kvalitet og konkurrenceevne.

3.1.4. ØSU mener ikke, at hvidbogen om uddannelse og erhvervsuddannelse i tilstrækkelig grad kommer ind på de eksisterende uddannelsessystemer.

Efter ØSU's mening er medlemsstaternes nuværende uddannelsessystemer på trods af forskellene stort set bundet af de samme lænker.

Ikke mindst grundskolerne har brug for straks at ændre kurs i den retning, som hvidbogen udstikker.

ØSU ønsker ikke, at Kommissionen skal ensrette uddannelsessystemerne i medlemsstaterne. Systemernes forskellighed er tværtimod et plus, man bør hæge om.

Det man på nuværende tidspunkt kunne ønske sig var, at Kommissionen tilskyndede medlemsstaterne til at tage målsætningerne bag deres uddannelsessystemer op til revision og at forny deres undervisningsmidler.

3.1.4.1. Kommissionen vil gennem en sådan tilskyndelse bringe EU tættere på borgerne, idet den vil tage fat på borgernes egentlige problemer og bekymringer i hverdagen.

3.2. *Anden del: opbygningen af det kognitive samfund*

3.2.1. ØSU bifalder Kommissionens tidsplan, fremgangsmåde og begrundelse for opbygningen af det kognitive samfund, men fremsætter dog følgende bemærkninger:

3.2.2. Det er meget vigtigt, at opbygningen af det kognitive samfund starter tidligt, dvs. allerede i førskolealderen. ØSU mener endvidere, at enhver uddannelses- og erhvervsuddannelsesinstitution skal fungere som uddannelsesmæssigt, kulturelt og økonomisk center for lokalmiljøet og regionen, uanset institutionens målsætninger eller undervisningens art, form eller indhold.

Dette indebærer bl.a., at institutionerne skal differentiere undervisningsaktiviteternes overordnede ramme og indhold, således at de tilpasses livet det pågældende sted, dvs. til miljøets sociale og økonomiske målsætninger og behov. Dette medfører samtidig, at de stedlige aktører på arbejdsmarkedet, nemlig arbejdsmarkedets parter, og de lokale og regionale myndigheder må påtage sig et betydeligt engagement og medansvar, hvad angår uddannelses- og erhvervsuddannelsesinstitutionernes drift og udgifter.

På denne baggrund er en skole, som udgør et uddannelsesmæssigt, kulturelt og økonomisk center for nærmiljøet, en skole, der er åben over for livet og det nære samfund, der er nært forbundet med de økonomiske aktiviteter og fremmer kultur samtidig med at den skaber forudsætningerne for erhvervelse af færdigheder og viden.

Hvad kompetencen angår, bør subsidiaritetsprincippet ikke være begrænset til medlemsstatsniveau. Det skal også gælde på det sociale område, når de kulturelle elementer og de økonomiske aktiviteter er fælles eller næsten fælles.

Ovennævnte konstatering er ikke i modstrid med begrundene for at indføre og udvikle en europæisk dimension i undervisningen.

Den centrale, overordnede planlægning af den fremtidige uddannelse, pædagogisk forskning i større målestok og opdyrkningen af den europæiske kulturs fælleselementer hører under EU.

3.2.3. Uafhængigt af undervisningens art, form og indhold og uanset den enkelte uddannelsesinstitutions målsætninger mener ØSU, at uddannelse og erhvervsuddannelse skal gavne såvel enkeltindivider som samfundet som helhed, såvel økonomien som kulturen.

Den enkeltes uddannelses- og erhvervsuddannelsesforløb skal ikke kun sigte mod beskæftigelse og psykisk ligevægt, men også være en hjælp til hurtigt og korrekt at sætte sig ind i problemstillinger og vurdere deres omfang og til at forstå konsekvenserne af deres egne holdninger og handlinger såvel i en social som i en individuel sammenhæng.

De nuværende uddannelsessystemer — med deres fastlåste forløb og aldersmæssige reference — lever ikke op til det kognitive samfunds og økonomiens krav.

Det er absolut nødvendigt, at den enkelte borger foruden uddannelse også har adgang til fortsat efteruddannelse, hvilket forudsætter en ny indfaldsvinkel — en indfaldsvinkel som er indeholdt i udtrykket »livslang uddannelse«.

3.2.4. ØSU bifalder Kommissionens forslag om at gøre 1996 til »Europæisk år for livslang uddannelse«.

Det mener, at de igangværende drøftelser medvirker til at klargøre idéen om livslang uddannelse. Samtidig klargøres hele spektret af relevante foranstaltninger, som — stadig inden for rammerne af subsidiaritetsprincippet — er knyttet til det lokale, det nationale eller det europæiske niveau eller kræver samarbejdsplatforme mellem Den Europæiske Union og medlemsstaterne.

Under disse drøftelser om livslang uddannelse og efteruddannelse er man bl.a. nået frem til følgende grundlæggende principper:

3.2.4.1. Tilpasningsevne

I henhold til dette princip sigter den livslange uddannelse mod at gøre borgerne i stand til at tilpasse sig livsvilkår i stadig forandring samt erhverve, forny, forbedre og fuldende viden og færdigheder.

3.2.4.2. Bevægelighed

At borgerne skal kunne veksle mellem uddannelse, efteruddannelse og arbejde gennem hele livet uden begrænsninger eller forhindringer er ligeledes et grundlæggende princip for livslang uddannelse og efteruddannelse.

Til dette princip hører også borgernes ret til at studere på de enkelte uddannelsesniveauer og inden for de enkelte uddannelsesformer, når som helst de har lyst.

3.2.4.3. Helhed

Ifølge dette princip er livslang uddannelse og efteruddannelse ikke begrænset til voksne. Alle uddannelsesniveauer og alle former for uddannelse og efteruddannelse er omfattet.

Det vigtigste mål for den livslange uddannelse er individets fuldendelse samt opretholdelse eller forbedring af livskvaliteten. Den åbner således mulighed for kontakter mellem de enkelte uddannelsesniveauer og -former, såvel som mellem uddannelse/efteruddannelse, den enkeltes livsforløb og produktionen. Den er med andre ord en første nøgle til indgangen til informations-samfundet.

3.2.4.4. Denne brede (d.v.s. omfattende alle borgerne) og dybe (hvad angår individets kundskaber) udnyttelse af de menneskelige ressourcer fører i realiteten til en anden opfattelse af livet og mennesket. Det vigtigste element i og formålet med denne opfattelse er en bevidst frigørelse, opdyrkning og udnyttelse i størst muligt omfang af de kræfter, som det enkelte menneske besidder, i så lang en periode som muligt.

For at dette kan lade sig gøre, må skolen være åben over for samfundet og samfundets indre dynamik og der bør investeres i uddannelse, efteruddannelse og viden.

3.2.4.5. ØSU's mening om livslang uddannelse og efteruddannelse kan sammenfattes således:

- livslang uddannelse og efteruddannelse er en vigtig forudsætning for videreudviklingen af det europæiske samfund og Europas økonomi;
- inden for rammerne af subsidiaritetsprincippet kan og bør Den Europæiske Union spille en vigtig rolle dels i forbindelse med fastlæggelsen af en fælles definition af livslang uddannelse og efteruddannelse, dels med hensyn til midlerne til at fremme en sådan;

Det er i den forbindelse nødvendigt, at Kommissionen iværksætter pilotprojekter eller støtter sådanne projekter på lokalt niveau. Det er ligeledes nødvendigt at forske i, hvordan man kan bringe de nuværende undervisningsprogrammer i overensstemmelse med tankerne om livslang uddannelse og indføre uddannelses- og efteruddannelsesstilpasningspakker med udgangspunkt i den samme tankegang.

Endelig må Kommissionen undersøge og fremme indførslen af ny kommunikationsteknologi i uddannelses- og efteruddannelsessystemerne.

ØSU mener ikke, man kan fremme livslang uddannelse og efteruddannelse uden at ændre den nuværende tankegang i skolen.

Nutidens skole bør — ud over at give eleverne en bred almen uddannelse — først og fremmest lægge vægt på at lære eleverne, hvordan de tilegner sig viden.

Undervisningsprincippet »at lære at lære«, der er en grundlæggende forudsætning for livslang uddannelse og efteruddannelse, kan og bør styrkes i skoleuddannelsen.

Endelig anser ØSU det for nødvendigt at ændre på det nuværende forhold mellem uddannelse/efteruddannelse og investeringer.

Man må forstå, at investeringer i menneskelig kapital er investeringer af grundlæggende betydning, eftersom de er en forudsætning for at bevare og skabe velstand.

De lokale og regionale myndigheder, medlemsstaterne og Den Europæiske Unions institutioner må tilpasse deres strategi for investeringer inden for uddannelse og efteruddannelse efter ovenstående.

Også virksomhederne bør udforme en strategi for investering i uddannelse, navnlig hvad angår fortsat efteruddannelse af arbejdsstyrken.

Her kræves samarbejde mellem arbejdsmarkedets parter, politisk opbakning og støtteforanstaltninger til projekter i virksomhederne på dette felt.

3.2.5. Første generelle mål: »tilskynde til tilegnelse af ny viden«

Til Kommissionens første generelle mål (tilskynde til tilegnelse af ny viden) har ØSU følgende bemærkninger:

3.2.5.1. ØSU er principielt enig i, at fremkomsten af det kognitive samfund betyder, at der skal tilskyndes til erhvervelse af ny viden, hvilket principielt påhviler medlemsstaterne inden for rammerne af retningslinjerne i første del af hvidbogen.

ØSU gør samtidig opmærksom på, at tilegnelse af viden — og uddannelse generelt — udgør en rettighed af meget stor betydning for det enkelte menneske, mens udformningen af betingelserne for uddannelse og efteruddannelse er samfundets forpligtelse over for borgerne.

På denne baggrund kan Fællesskabets fremmende foranstaltninger eller dets støtte til nationale foranstaltninger ikke underlægges andre begrænsninger end en overdreven pris eller en kulturel dimension. (Anvendelsen af elektroniske medier i stedet for trykte kan opveje ekstra omkostninger.)

Den europæiske uddannelsesdimension åbner nye horisonter. Accepten af denne dimension vil til enhver tid afhænge af stabiliteten af de foreslåede tiltag, samt af om de udfylder eksisterende behov og huller i medlemsstaternes uddannelsessystemer.

3.2.5.2. I Kommissionens opfordring til medlemsstaterne til at oprette såkaldte »videnressourcecentre«, »nye måder at anerkende kompetence på, udover eksamenbeviserne og den første faguddannelse«, bør også som en seriøs og accepteret del indgå støtte til mobilitet og indførelse af ny kommunikationsteknologi til undervisningsbrug.

Opfordringen ville dog blive endnu mere fyldestgørende, hvis den også indeholdt en passus om behovet for flere investeringer i uddannelse ledsaget af en bemærkning om, at det drejer sig om uddannelse og efteruddannelse af høj kvalitet for alle.

3.2.5.3. Med hensyn til de foranstaltninger, som Kommissionen foreslår på EU-niveau har ØSU følgende bemærkninger:

3.2.5.3.1. ØSU er principielt enig i, at der er behov for en anden (enkelt og moderne) tilgang til spørgsmålet om anerkendelse af kvalifikationer.

Det bifalder også idéen med en EU-procedure, og i den forbindelse, at en sådan procedure på frivillig basis skal muliggøre anerkendelse af kvalifikationer erhvervet gennem hele livet.

Det peger dog på, at man skal være meget omhyggelige med spørgsmål vedrørende viden og kvalifikationer, forholdet mellem dem samt anerkendelses- og valideringsystemer.

Resultatet af disse procedurer, det vil sige garantien for de gyldige kundskaber og kvalifikationer skal være reel og egentlig. Først da vil idéen blive institutionaliseret. Og først da kan den som institution fungere som løftestang for indførelsen af informationssamfundet.

Det drejer sig ikke om, at nogle få tusind europæiske borgere forstår, hvad indførelsen af det kognitive samfund og tilegnelse af kvalifikationer uden for de eksisterende systemer vil sige. Problemet består i at føre flertallet i denne retning. Af dette vil succes'en af indførelsen af det kognitive samfund i sidste ende afhænge.

Såvel hvad angår proceduren for anerkendelse af færdigheder som hvad angår udvikling af forudsætningerne for indførelsen af det kognitive samfund har arbejdsmarkedets parter en central rolle — som det sig hør og bør.

3.2.5.3.2. De hidtidige erfaringer fra ERASMUS-programmet har vist den store nytte af studerendes mobilitet. At rejse fra et medlemsland til et andet for i en periode at tage ophold dér giver studerende og elever erfaringer, kundskaber og nye idéer, de kan bruge til at løse problemer i hjemlandet, samtidig med at det fremmer den tværkulturelle forståelse af Europa og det europæiske samfund.

På denne baggrund mener ØSU, at kun den økonomiske faktor kan virke begrænsende på studerende og elevens mobilitet.

ØSU bifalder Kommissionens forslag, men foreslår desuden:

- at flere studerende får mulighed for at tage del i de pågældende programmer gennem større bevillinger og en bedre udnyttelse af disse;
- at der udformes et særligt mobilitetsprogram for uddannelsessøgende inden for erhvervs- og lærlingeuddannelserne.

3.2.5.4. Hvad angår »multimediesoftware til undervisningsbrug« er det efter ØSU's mening på tide, at Fællesskabet overvinder de hindringer, der naturligvis eksisterer, og træffer afgørelser,

- som viser vilje til at erhverve europæiske multimedier til undervisningsbrug,
- som sigter mod at sætte sig ud over den Europas sproglige mangfoldighed (i positiv betydning),
- som vedrører udvælgelsen af de virksomheder, der skal virkeliggøre hele projektet,
- og som vedrører efteruddannelse af lærere i ny teknologi, så de bliver i stand til at anvende dem og undervise andre i deres brug.

3.2.6. Andet generelle mål: »tættere forbindelse mellem skole og virksomhed«

Til Kommissionens andet generelle mål (tættere forbindelse mellem skole og virksomhed) har ØSU følgende bemærkninger:

3.2.6.1. ØSU opfatter forbindelsen mellem skolen og produktionen/virksomhederne som et emne af største betydning og som en grundlæggende forudsætning for indførelsen af det kognitive samfund.

Forbindelsen kan ikke kun gå den ene vej. På baggrund af indholdet i punkt 3.2.2. kan og bør forbindelsen

være gavnlige for såvel skolen som den enkelte virksomhed.

Navnlig de små og mellemstore virksomheder, der hovedsagelig har lokal rækkevidde, bør få øjnene op for, hvad uddannelse af høj kvalitet betyder for deres produkters konkurrenceevne, omsætning og kvalitet.

De må med andre ord få øjnene op for, at det er til deres fordel, at den kilde, de får deres arbejdskraft fra, er af høj kvalitet, og at de derfor generelt bliver nødt til at investere i uddannelse.

3.2.6.2. ØSU vil i øvrigt gerne benytte diskussionen om en tilnærmelse mellem skole og virksomhed som anledning til på ny at minde om den betydning, det tillægger forbedringer af erhvervsog efteruddannelsen som helhed.

Det mener, at erhvervs- og efteruddannelsen skal ligestilles med de andre uddannelser.

Et højt alment uddannelsesniveau kombineret med et højt grundlæggende erhvervs- og efteruddannelsesniveau og praktik er en forudsætning for en problemfri indslusning af de unge på arbejdsmarkedet, mens livslang uddannelse og efteruddannelse er en forudsætning for at arbejdstagerne kan leve op til kravet om en løbende modernisering af arbejde og produktion.

3.2.6.2.1. Forbedringer af den faglige efteruddannelse skal blandt andet omfatte:

- forbedring af systemerne til overvågning og målretning af de unge under deres indledende faglige uddannelse;
- skærpelse af de uddannelsessøgendes vilje til at arbejde sammen mod fælles mål;
- systematisk oplysning af lærere og elever om livet på arbejdspladsen og indtænkning af begreber som »iværksætter« og »virksomhedskultur« i uddannelsesinstitutionernes programmer;
- muligheden for samarbejde mellem erhvervs- og efteruddannelsesinstitutioner og virksomheder i al almindelighed, og ikke mindst i lokalområdet, (arbejdsmarkedets parter) om udformning og udvikling af fælles efteruddannelsesprogrammer og -foranstaltninger i virksomhederne for virksomhedernes ansatte i tilknytning til arbejdet;
- mulighed for disse institutioner for at uddanne og efteruddanne alle personalegrupper på grundlag af konkrete programmer;

— mulighed for at fremme mobilitet og udveksling blandt studerende mellem EU's forskellige regioner, især på tværs af grænserne;

— adgang for erhvervs- og efteruddannelsesinstitutioner til informationskilderne med hensyn til viden, teknologi og udviklingen på arbejdsmarkedet.

3.2.6.2.2. ØSU anser det for vigtigt at sikre støtte fra Det Europæiske Center for Udvikling af Erhvervsuddannelse (CEDEFOP) til bestræbelserne på at forbedre og udvikle de foranstaltninger, som hvidbogen i sidste ende vil komme til at indeholde.

3.2.6.3. Et virkelig godt middel til at bringe skole og virksomhed tættere på hinanden er lærlingeinstitutionen, som derfor bør støttes, moderniseres og fremmes på europæisk plan i samråd med medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter.

I dette øjemed er det nødvendigt

- gennem forskellige støttetiltag at hjælpe de virksomheder, som modtager lærlinge og udvikler lærlingeinstitutionen eller tilbyder sit personale faglig efteruddannelse;
- at tilskynde til oprettelsen af partnerskaber mellem skoler og virksomheder, som kan styrke forbindelserne og det indbyrdes samspil.
- at fremme interregionalt samarbejde på området.

3.2.6.4. Endelig anser ØSU det for at være af central betydning, at forbindelsen mellem skole og virksomhed styrkes og udvikles i samråd med arbejdsmarkedets parter, der her må påtage sig et medansvar.

Uddannelse og efteruddannelse kan og bør bidrage til den sociale samhørighed og dæmpe konflikter af enhver art og størrelse.

3.2.7. Tredje generelle mål: »Bekæmpe udstødelse«

Det tredje generelle mål er Kommissionens reaktion på et perspektiv, hvor store dele af befolkningen marginaliseres socialt, fordi de af den ene eller anden grund ryger ud af uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet.

Forslaget omfatter følgende foranstaltninger:

- skoler, der giver de unge en ny chance
- frivillig europæisk tjeneste.

3.2.7.1. ØSU bifalder, at Kommissionen støtter »chance nummer to« til unge, som enten allerede er blevet udstødt af uddannelsessystemet, eller som risikerer at blive det. ØSU insisterer på børns ret til viden og kultur.

Skoler, der giver de unge en ny chance i den af Kommissionen foreslåede form, er i kraft af forudsætningerne for deres drift bestemt en både ønskværdig og acceptable løsning.

Men de kan kun være en alternativ løsning og skal betragtes som sådan. Det er med andre ord den skole, der giver de unge »chance nummer et«, som har ansvaret for, at de ikke udstødes, men får en god og fuldstændig almen uddannelse og specialuddannelse.

Med henblik herpå mener ØSU, det er på tide, at der lægges vægt på uddannelse som helhed og at skolernes driftsvilkår forbedres betydeligt, hvilket i al korthed indebærer:

- en styrkelse og en større integration af relationerne mellem skole og familie;
- bedre uddannelse, fortsat efteruddannelse, værdsættelse af lærernes arbejde og højere løn;
- bedre arbejdsbetingelser, bedre lærer/elev ratio, moderne og acceptable undervisningslokaler;
- nutidige undervisningsprogrammer, herunder udvikling af fuldstændige bibliotekssystemer, undervisningsmidler og undervisningsmetoder med udnyttelse af ny teknologi og informationsteknologi i undervisningen;
- en styrkelse af de svage og handicappede elever gennem hjælp af speciel og generel art internt på skolen og støtteforanstaltninger.

3.2.7.2. På nuværende tidspunkt kan skoler, der giver de unge en ny chance (skolerne indgår som nævnt i pilotprojekter) være en mulighed for social integration eller reintegrering af unge, som på grund af uheldige omstændigheder befinder sig i periferien af skolesystemet og dermed også af arbejdsmarkedet. Disse skolers vigtigste målsætning skal være at reintegrere de unge i det almindelige system, så de ikke bliver en slags »ghettoer«, der forstærker marginaliseringen.

ØSU støtter principielt idéen med skoler, der giver de unge en ny chance, men ønsker dog i den forbindelse at gøre opmærksom på følgende:

- ansvaret for disse skolers programmer og driftsform bør først og fremmest placeres i lokalsamfundene (hos de kommunale og regionale myndigheder, arbejdsmarkedets parter, ikkestatslige organisationer);
- repræsentanter for det officielle uddannelsessystem i det medlemsland, hvor skolen ligger, og for EU bør også deltage i evalueringen af disse skolers resultater;
- udgifterne til skolerne bør så vidt muligt deles mellem de lokale myndigheder, medlemsstaterne og EU efter en ratio, der fastsættes i hvert enkelt tilfælde og efter de objektive økonomiske muligheder;
- i tilfælde af en samarbejdsaftale mellem en skole og en lille, mellemstor eller stor lokal virksomhed må denne virksomhed selvfølgelig bidrage til finansieringen af skolen, hvis den skal deltage i planlægningen af arbejdet og evalueringen af resultaterne.

3.2.7.3. Skolesystemet bør være så fleksibelt, at man kan få en ny chance som ung. ØSU understreger desuden, at det er nødvendigt at give en ny chance til voksne med en kort grunduddannelse med henblik på at undgå arbejdsløshed og udstødelse som følge af en utilstrækkelig eller forældet grunduddannelse.

3.2.7.4. Med hensyn til den »frivillige europæiske tjeneste« støtter ØSU Kommissionens intentioner og minder om sin nyligt afgivne udtalelse om en frivillig europæisk tjeneste for unge⁽¹⁾.

3.2.8. Fjerde generelle mål: »Beherske tre fremmedsprog«

Den sproglige kommunikation mellem europæerne volder helt sikkert problemer.

Den sproglige mangfoldighed i Europa er dog samtidig en uvurderlig kulturel skat, der er værd af bevare og videreføre.

Kommissionens målsætning om at enhver europæer skal kunne kommunikere på mindst to fællesskabssprog ud over sit eget modersmål, er meget vigtig — men også meget ambitiøs.

(¹) CES 400/96.

ØSU mener følgende om den fjerde generelle målsætning:

3.2.8.1. ØSU er enig i, at enhver europæer skal kunne kommunikere på to fællesskabssprog ud over sit eget modersmål.

ØSU foretrækker dog, at indlæringen af det første fremmedsprog påbegyndes i folkeskolen og indlæringen af det andet fremmedsprog i gymnasiet.

Inden for rammerne af aftaler, der skal beskytte de mindre udbredte fællesskabssprog, bifalder ØSU forslaget om, at undervisningen i visse fag i gymnasiet skal foregå på første fremmedsprog.

3.2.8.2. ØSU mener ikke, at indlæringen af fremmedsprog bør høre op efter den obligatoriske skolegang. Der bør være fortsat adgang til videregående undervisning og indlæring af flere fremmedsprog.

Dette mål kan realiseres gennem fortsat uddannelse og efteruddannelse og en stimulerende politik.

Undervisning i og kendskab til tre fællesskabssprog skal indordnes under en mere generel ramme for tvær- og flerkulturel tilnærmelse af uddannelserne.

Undervisning i tre fællesskabssprog kan effektivt fremmes ved at styrke indlæringen af EU-sprog hos europæiske børn, der bor uden for deres hjemland.

3.2.8.3. ØSU støtter under alle omstændigheder Kommissionens forslag til konkrete foranstaltninger vedrørende fællesskabsstøtte til en sådan indsats. Det er i den forbindelse af den opfattelse, at man systematisk bør finde frem til nye metoder til indlæring af fremmedsprog, så undervisningen bliver lettere og mere tillokkende for folk.

Kommissionen bør enten selv påtage sig initiativer i den retning eller støtte andres initiativer.

3.2.8.4. Herudover mener ØSU, teknologien kan medvirke til at løse europæernes sprogproblemer.

I den forbindelse bør Kommissionen tage initiativ til at undersøge eksisterende og kommende videnskabelige og teknologiske muligheder for at overvinde problemerne ved teknologiens hjælp.

3.2.9. Femte generelle mål: »Lige behandling af fysisk investering og investering i uddannelse«

Dette mål er måske det, der er længst væk og sværest at realisere. Opfyldelsen af dette mål forudsætter en

ændring af århundreder gamle holdninger, samt en helt ny måde at gribe tingene an på.

ØSU er navnlig enig med Kommissionens bemærkning om behovet for en politik for investeringer i viden og færdigheder af følgende grunde:

3.2.9.1. ØSU anser det for en central pligt for såvel medlemsstater som EU at opmuntre borgerne (både de unge og de voksne, og uanset om disse er arbejdstagere eller ej) til fortsat investering i viden og færdigheder.

I forbindelse med opfyldelsen af denne pligt bør medlemsstaterne knytte stimulerende foranstaltninger til de investeringer, som de enkelte borgere foretager i viden og færdigheder, mens EU på sin side bør bidrage med støtte til de pågældende initiativer ved at finde frem til, vurdere og udbrede de bedste, stimulerende foranstaltninger og ved at søge at harmonisere systemer på området.

3.2.9.2. ØSU anser det endvidere for en vigtig pligt for virksomhederne af hensyn til deres egen fremtid og deres produkters konkurrenceevne at beskæftige sig med hele spørgsmålet om investeringer i forskning, viden og færdigheder.

ØSU tilskynder navnlig virksomhederne til løbende at topprioritere udvikling af efteruddannelse af deres personale og investering i forskning, viden og færdigheder og ikke så let falde for fristelsen til at skære i midlerne til dette område.

På den anden side er ØSU enig med Kommissionen i, at »man kan betragte en del af udgifterne til uddannelse og lønninger under erhvervsuddannelse som immaterielle anlægsaktiviteter, der kan afskrives og overføres på balanceposterne«.

3.2.9.3. ØSU anser det for nødvendigt, at medlemsstaterne giver investeringer i uddannelse og efteruddannelse førsteprioritet.

Den hidtidige politik, hvor bevillingerne til forskning, uddannelse og efteruddannelse har været snævert forbundet med udviklingen i de økonomiske konjunkturer, bør lægges om.

3.2.9.4. Endelig mener ØSU, at EU, dvs. især Europa-Kommissionen, har en vigtig rolle at spille i forbindelse med opfyldelsen af det femte generelle mål.

EU må påvise nødvendigheden af en samlet, fuldstændig og fortløbende investeringspolitik for viden og færdigheder.

EU må finde frem til, registrere og undersøge, hvilke faktorer der ligger bag viden og færdigheders aktuelle karakter, indhold og værdi.

Endelig må EU samordne bestræbelserne på at ændre en udbredt opfattelse i samfundet: nemlig at uddannelse alene består i en almen erhvervsuddannelse af en vis varighed — en grundlæggende uddannelse — og at investeringer i viden og færdigheder kun er en samfundsforpligtelse over for de unge.

3.2.10. Efter ØSU's mening er såvel hvidbogens centrale målsætning som dens delmål for uddannelse og efteruddannelse vanskelige at opfylde.

Det er dog samtidig mål, som er nødvendige af hensyn til Europas overlevelse som økonomisk magt og videreførelsen af den europæiske opfattelse af livet, mennesket og samfundet.

Derfor er opfyldelsen af disse mål nødvendig og kan ikke drages i tvivl.

Diskussionen bør fortsat dreje sig om, hvordan man lettest, hurtigst og med deltagelse af alle europæiske borgere opfylder disse mål. ØSU lover altid at ville tage del i denne diskussion.

4. Konklusioner

4.1. Hvidbogen om almen uddannelse og erhvervsuddannelse udgør et godt fundament og udgangspunkt for en samlet og mangesidet vurdering af, hvilken kurs Europa skal vælge ind i det 21. århundrede.

Det fremgår af ovenstående, at ØSU anser udvikling og modernisering af uddannelse og erhvervsuddannelse for en nødvendig forudsætning for en større grad af integration af det økonomiske, sociale og kulturelle liv i Den Europæiske Union. Derfor må hensigtserklæringer vedrørende udvikling, konkurrenceevne og beskæftigelse følges op af de nødvendige investeringer.

4.2. Efter ØSU's mening bør man — inden for traktatens rammer og i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet — gå forsigtigt frem og være omhyggelig med sine valg — ikke kun på grund af de nødvendige investeringer, men også på grund af selve problemets omfang og vigtigheden af de målsætninger, der findes på området.

Enhver vil vide, at hvad man beslutter på uddannelses- og efteruddannelsesområdet i dag vil få stor betydning for europæernes måde at tænke på om tyve år — for

deres opfattelse af livet, mennesket og samfundsværdierne. Det vil med andre ord sammen med konkurrenceevnen få stor betydning for deres overlevelsesmuligheder.

4.3. ØSU anser det derfor for et anliggende, der angår hele det europæiske samfund, dvs. enhver europæer, hvilke valg der foretages og hvordan vi kommer frem til det kognitive samfund.

Det understreger således

- at problemet må påvises på samfundsniveau med åbningen af en dialog som første skridt inden for rammerne af konkrete foranstaltninger;
- at betingelserne for, at borgerne så vidt muligt kan inddrages i hele processen, må etableres;
- at man må finde frem til aftaler om principspørgsmålene og opstille delmål, der kan føre frem til det kognitive samfund, samt fastlægge metoder til at opfylde disse delmål.

4.4. Som principspørgsmål i forbindelse med almen uddannelse og erhvervsuddannelse kan bl.a. nævnes:

- Skal alle eller kun nogle udvalgte have en uddannelse og en erhvervsuddannelse af høj kvalitet hele livet igennem? ØSU går ind for det førstnævnte.
- Hvem skal betale regningen for uddannelse og erhvervsuddannelse — og hvordan? ØSU gør her opmærksom på, at det anser almen uddannelse og erhvervsuddannelse for goder, som et demokratisk samfund skal garantere alle borgere;
- Skal man opdyrke humanistiske værdier, en demokratisk og social bevidsthed hos eleverne, tolerance og solidaritet med andre mennesker, navnlig de handicappede, accept af, at mennesker er forskellige, hvad angår alder, hudfarve, køn, race, religion og ideologi? Det mener ØSU.

4.5. Endelig henleder ØSU med hensyn til hvidbogens målsætninger og aktioner med henblik på opbygningen af det kognitive samfund opmærksomheden på, at:

- det anser alle hvidbogens fem målsætninger for nøglemålsætninger for opbygningen af det kognitive samfund. Det ønsker dog mindst én central målsætning føjet til Kommissionens fem: det kognitive samfunds humanistiske dimension;
- det anser de foreslåede EU-foranstaltninger for betydningsfulde. De kan dog ikke opfylde de opstillede målsætninger, al den stund de ikke er ledsaget af de nødvendige konkrete økonomiske tiltag.

— ØSU anser under alle omstændigheder hvidbogen om almen uddannelse og erhvervsuddannelse for et positivt og væsentligt bidrag fra Kommissionen om Den Europæiske Unions fremtid. Det afhænger af de kræfter, der medvirker til opbygningen af Den Europæiske Union — og af det kommende kognitive samfund — om hvidbogen i sidste ende bliver

et referencepunkt for de nulevende EU-borgeres forventninger og vil leve op til kravene i den nye verden, som i dag er under opbygning under indflydelse fra de teknologiske og videnskabelige landvindinger, informationssamfundet og økonomiens globalisering.

Bruxelles, den 10. juli 1996.

Carlos FERRER

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets afgørelse om ændring af afgørelse 93/246/EØF af 29. april 1993 om vedtagelse af anden fase af programmet for tværeuropæisk samarbejde inden for de videregående uddannelser (TEMPUS II) (1994-1998)«

(96/C 295/06)

Rådet for Den Europæiske Union har, den 1. juli 1996 under henvisning til EF-traktatens artikel 198 besluttet at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvises til ØSU's Sektion for Social-, Familie-, Uddannelses- og Kulturspørgsmål, som udpegede Angel Panero Florez til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 20. juni 1996.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 337. plenarforsamling af 10. og 11. juli 1996, mødet den 10. juli 1996, med 98 stemmer for, 1 imod og 3 hverken for eller imod, følgende udtalelse.

1. Baggrund

1.1. TEMPUS-programmet blev til på initiativ af Det Europæiske Råd, som på sit møde i Strasbourg i december 1989 anmodede Kommissionen om at fremlægge forslag til en række foranstaltninger, der skulle træffes inden for de videregående uddannelser for at støtte de central- og østeuropæiske landes reformproces.

Den 7. maj 1990 vedtog Rådet således ved afgørelse 90/233/EØF TEMPUS-programmet om tværeuropæisk mobilitet inden for de videregående uddannelser.

1.2. Programmet sigter først og fremmest mod at:

- skabe bedre koordinering af udvekslingen af universitetslærere og -studerende mellem EU-landene og de central- og østeuropæiske lande;
- bidrage til at forbedre uddannelsen i disse lande og samarbejdet med EU-landene;

— udbrede studiet af EU-sprogene i de nævnte lande og vice versa;

— give de studerende fra de central- og østeuropæiske lande mulighed for studie- eller praktikophold ved universiteter eller virksomheder i EU;

— give de studerende i EU-landene samme mulighed;

— fremme udvekslingen af studerende og lærere.

1.3. I henhold til artikel 1 i ovennævnte afgørelse, som fastsatte en forsøgsperiode på tre år, samt artikel 11 i samme afgørelse, forelagde Kommissionen et forslag til Rådets afgørelse om vedtagelse af anden fase af programmet for tværeuropæisk samarbejde inden for de videregående uddannelser (TEMPUS II).

1.4. ØSU blev hørt om dette forslag. På plenarforsamlingen den 27. januar 1993 vedtog ØSU enstemmigt sin udtalelse om forslaget⁽¹⁾.

1.5. ØSU's bemærkninger i denne udtalelse kan sammendrages således:

1.5.1. Generelt

- Støtte til udvidelsen af anvendelsesområdet til de uafhængige stater i det tidligere Sovjetunionen.
- Betydningen af at koncentrere indsatsen om fælleseuropæiske projekter.
- Betydningen af programmets bottom up-approach via inddragelse i klare nationale strategier.
- Tilvejebringelse af bedre koordinering mellem modtagerlandene og Kommissionen.
- Nødvendigheden af at fremme udgivelsen af en intern TEMPUS-håndbog (vademecum).
- Styrkelse af arbejdsmarkedsparternes bidrag til udarbejdelse og vurdering af projekter.
- anbefaling af oprettelse af et fællesudvalg mellem ØSU og arbejdsmarkedets parter i modtagerlandene.
- Inddragelse af virksomheder i programmet; det henstilles, at erhvervslivet og arbejdsmarkedsparterne deltager i programmet i højere grad.

1.5.2. Særlige kommentarer

- Mere præcis definering af prioriterede behov og en filtreringsproces for ansøgningerne i henhold hertil.
- Bedre sproglig balance i udvælgelseskriterierne.
- Ansøgninger af høj kvalitet, som anses for bistandsberettigede, men afvises af rent budgetmæssige årsager, bør automatisk medtages i næste ansøgningsrunde.
- De bistandsberettigede lande skal med større tydelighed ytre sig om deres behov for omlægning af den faglige uddannelse og om deres arbejdskraftbehov, med mere omfattende inddragelse af virksomheder og arbejdsmarkedsparter.
- Øget involvering af virksomheder i de fælleseuropæiske projekter, idet deltagelsen i TEMPUS I var for ringe. I grundforskningen skal der tages hensyn til erhvervslivets behov.
- Erhvervslivet bør repræsenteres i Kommissionens rådgivende udvalg.

— Koordinering mellem de nationale TEMPUS-, COMETT- og ERASMUS-kontorer med det sigte at forenkle oprettelsen af nye projekter.

— Øget gennemsigtighed i mulighederne og tilvejebringelse af en klar, omfattende informationsramme, som garanterer adgang til programmet.

1.6. Rådet vedtog den 29. april 1993 afgørelsen om vedtagelse af anden fase af programmet for tværopæisk samarbejde inden for de videregående uddannelser (TEMPUS II) (1994-1998)⁽²⁾.

1.7. Programmets generelle mål kan opstilles således:

- Fremme af udviklingen af de videregående uddannelsessystemer i PHARE- og TACIS-programmernes modtagerlande.
- Bistand til udvikling af studieordninger og læseplaner i de nævnte lande.
- Bistand til reform af de videregående uddannelsesstrukturer samt forvaltningen heraf.
- Bistand til udviklingen af praktisk betonedede uddannelser på højere og videregående niveau.

1.8. Ifølge artikel 11 i den nævnte afgørelse skal Kommissionen inden den 30. april 1996 forelægge en foreløbig rapport om resultaterne og evalueringen af programmet samt eventuelle forslag om at videreføre eller tilpasse TEMPUS II for perioden efter 1. juli 1998.

1.9. Den nævnte rapport og det tilhørende forslag blev udsendt den 8. maj 1996 i dokumenterne KOM(96) 197 endelig udg. og KOM(96) 198 endelig udg., hvorefter Rådet anmodede om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslaget til afgørelse om ændring af afgørelse 93/46/EØF af 29. april 1993 om vedtagelse af anden fase af programmet for tværopæisk samarbejde inden for de videregående uddannelser.

2. Vurdering af etaperne forud for forslaget til afgørelse

2.1. Udviklingen i programmets forskellige etaper må siges at have været positiv, idet der er sket en betydelig tilnærmelse mellem personer fra universitetsmiljøet i henholdsvis EU-landene og modtagerlandene. TEMPUS-programmet har fremmet de uddannelsesreformer, som universiteterne og arbejdsmarkedet kræver, og bidraget til gennemførelsen af de nødvendige strukturelle og administrative fornyelser i forbindelse med disse reformer, hvilket klart viser, at det er lykkedes løbende at tilpasse programmet til de aktuelle behov.

⁽¹⁾ EFT nr. C 73 af 15. 3. 1993.

⁽²⁾ Afgørelse 93/246/EØF, EFT nr. L 112 af 6. 5. 1993.

2.2. Partnerlandenes ansøgninger dækker en bred vifte af vigtige emner, men fælles for dem er, at de sigter mod to overordnede mål: de økonomiske og sociale reformer og uddybningen og konsolideringen af demokratiet. Disse lande udfolder således en prisværdig indsats for at indhente EU-landene på disse to områder.

2.3. I begyndelsen blev vægten i TEMPUS-programmet lagt på institutter eller fakulteters grundlæggende behov med begrænset inddragelse af universiteterne som sådan. Denne indfaldsvinkel blev afløst af et mere overordnet helhedsperspektiv, hvor vægten lægges på projekter, som kan munde ud i samlede løsninger for hele det højere uddannelsessystem i modtagerlandene.

2.4. Erhvervslivets aktive deltagelse i projekterne synes at få stigende betydning. Det skal i denne forbindelse understreges, at et af målene med de videregående studier må være at give de færdiguddannede de bedste forudsætninger for at finde beskæftigelse på et arbejdsmarked, hvor der stilles en række krav, som uddannelsessystemet bør leve op til.

2.5. ØSU's bemærkninger i den udtalelse, der blev afgivet umiddelbart før vedtagelsen af TEMPUS-programmets anden fase, fik kun begrænset indflydelse på den pågældende afgørelse. I forbindelse med de økonomiske og sociale reformer i de lande, der er omfattet af PHARE- og TACIS-programmerne, er det vigtigt, at de ansatte i offentlige eller private virksomheder erhverver de kvalifikationer, færdigheder og tidsvarende kundskaber, der sætter dem i stand til at tage de udfordringer op, der møder dem på arbejdsmarkedet. Arbejdsmarkedets parter og erhvervslivet har de bedste forudsætninger for nøje at kende arbejdsmarkedets reelle uddannelsesbehov.

2.6. I de central- og østeuropæiske lande, hvis tiltrædelse er forestående, er det desuden nødvendigt, at kundskabsniveauet føres ajour, og at de offentligt ansatte får kendskab til fællesskabsretten. De offentlige myndigheder i disse lande må gennem reformen af det højere uddannelsessystem og dets tilpasning til de fremtidige behov sikre, at de statsansatte er i stand til at løse de opgaver, der på mellemlang sigt stilles dem. I denne forbindelse må det ikke glemmes, at EU-direktiverne har følger for virksomhederne og deres produktionsformer, og de må derfor over en vis periode tilpasse sig til de krav, der følger med tiltrædelsen. Følgelig kan og bør erhvervslivet og arbejdsmarkedets parter generelt yde en større indsats inden for rammerne af TEMPUS-programmet, og det er derfor nødvendigt at skabe garanti for deres deltagelse.

3. Det foreliggende forslag

Forslaget om ændring af afgørelse 93/246/EØF går generelt ud på følgende:

3.1. I samarbejde med PHARE- og TACIS-landene at fremme de videregående uddannelsers betydning som nøgelfaktorer i den positive økonomiske og sociale reformproces. Inden for rammerne af disse programmer sikrer TEMPUS kontinuiteten i foranstaltningerne til støtte for reformen af de videregående uddannelsessystemer i partnerlandene.

3.2. Inddragelse af de videregående uddannelser i anvendelsesområdet for de specifikke fællesskabsprogrammer (LEONARDO og SOCRATES) som led i strategien forud for visse PHARE-landes tiltrædelse, der blev fastlagt på Rådets møde i Essen i december 1994.

3.3. Udvikling af de videregående uddannelser og forbedring af de faglige kvalifikationer for derigennem at muliggøre den økonomiske reform, som skal sikre de associerede landes integration i EU's indre marked.

3.4. Tilpasning af programmet til de specifikke behov i de enkelte PHARE- og TACIS-lande på grundlag af deres forskellige socioøkonomiske udviklingsniveau og konsolideringen af demokratiet.

3.5. Udbygning af det videnskabelige, kulturelle og økonomiske samarbejde, som kan bidrage til spredning af uddannelsesudbuddet og samarbejde mellem universiteterne.

3.6. Yderligere styrkelse af de fælleseuropæiske projekter, som gennemførelsen af TEMPUS-programmet klart skal baseres på.

3.7. Større vægt på det overordnede perspektiv og en strategisk planlægning, som ud fra et bredere perspektiv kan vise, hvorledes programmet skal gennemføres i de enkelte lande i bestræbelserne på at nå det fælles slutmål for alle deltagerlande.

I bilaget til Rådets afgørelse anføres de forskellige former, som den praktiske gennemførelse af programmet kan antage:

— Fælleseuropæiske projekter med en bred vifte af støtte til foranstaltninger, som skal sikre:

— bedre ledelse af universiteterne,

— forbedring af uddannelsessystemerne gennem tilvejebringelse af teknisk udstyr, undervisningsmateriale og egnede pædagogiske metoder,

- tilpasning af studierne til behovene i forbindelse med de økonomiske og socialereformer ved at fremme oprettelsen af nye faguddannelser,
 - uddannelse af lærerne, så de bliver i stand til at tage denne udfordring op.
- Strukturforanstaltninger og supplerende foranstaltninger til støtte for programmets mål om styrkelse af det overordnede helhedsperspektiv.
- Individuelle stipendier, der kan fremme kvaliteten, udviklingen og omstruktureringen af undervisningen og de videregående uddannelser i partnerlandene.

4. Bemærkninger

4.1. Generelle bemærkninger

4.1.1. Den tid, der er forløbet siden vedtagelsen af det første TEMPUS-program, har vist, at programmet har haft en positiv indflydelse på udviklingen i modtagerlandene. ØSU konstaterer med glæde, at foranstaltningerne efterhånden har udmøntet sig i konkrete aktiviteter af afgørende betydning for gennemførelsen af de økonomiske og sociale reformer i disse lande, der lidt efter lidt bringes op på det niveau, som er en forudsætning for tiltrædelse af EU.

Derfor glæder ØSU sig over videreførelsen af TEMPUS og tendensen til at fokusere på konkrete mål, der kan føre til en forbedring af de sociale og økonomiske vilkår i de støtteberettigede lande.

4.1.2. ØSU støtter ideen om fastlæggelse af forskellige kriterier, der tager højde for de forskellige forhold i de lande, der er omfattet af PHARE- og TACIS-programmerne. De interne betingelser, som er bestemt af den økonomiske, sociale og politiske udvikling, bør være referencerammen ved udvælgelsen af de forelagte projekter. De mål, der på kort sigt søges opnået i de enkelte lande, er ikke de samme i alle de støtteberettigede lande, og derfor skal der som sagt opstilles forskellige kriterier under hensyntagen til de særlige nationale omstændigheder.

4.1.3. De fælleseuropæiske projekter bør fortsat være det grundlæggende element i programmet. Der må ved udvælgelsen af projekter lægges mere vægt på og tilskyndes til virksomhedsdeltagelse.

Da der er tale om en ændring af anden fase af TEMPUS II i retning af en styrkelse af programmet, ville det være en klar forbedring, hvis et grundlæggende udvælgelseskriterium blev nationale virksomheders deltagelse i projekterne. En sådan deltagelse må naturligvis suppleres med en EU-virksomheds deltagelse i samme projekt.

4.1.4. I denne anden fase er det endvidere nødvendigt at kombinere de fremgangsmåder, der tager udgangspunkt i henholdsvis den nedre og den øvre del af hierakiet (»bottom-up« eller »top-down«). Der er ingen tvivl om, at partnerlandene i større eller mindre grad har den nødvendige kritiske masse for de TEMPUS-aktioner, der iværksættes, men det er nødvendigt at sikre, at der fastholdes en konsekvent linje, som både tilgodeser de enkelte universiteters og højere læreanstalters forskellige behov og de nationale prioriteringer for de højere uddannelser, praktisk betonedede uddannelser, efter- og videreuddannelse og omskoling.

Derfor opfordrer ØSU til en stadig mere effektiv koordinering mellem modtagerlandene og Kommissionen gennem inddragelse af de nationale koordinationskontorer for de relevante programmer.

4.1.5. ØSU anbefaler, at arbejdsmarkedets parter kommer til at spille en større rolle ved udarbejdelsen og evalueringen af de fælleseuropæiske projekter. Arbejdsmarkedets parter har et større indblik i, hvilke uddannelser og kvalifikationer arbejdsmarkedet efterspørger, og derfor kan de gennem deres aktive deltagelse medvirke til, at de højere læreanstalters uddannelsesstilbud tilpasses arbejdsmarkedets behov.

Hvis arbejdsmarkedets parter ikke tildeles en større rolle, og der ikke opnås større virksomhedsdeltagelse i projekterne, vil der umuligt kunne opnås det naturlige samspil, som er en forudsætning for den nødvendige omstrukturering af de højere uddannelser, der støttes af universiteter, erhvervsliv og faguddannede.

Fællesudvalget, hvori der, som ØSU påpegede i sin sidste udtalelse om TEMPUS, bør sidde en repræsentant for erhvervslivet, kan bidrage til at give arbejdsmarkedets parter mere indflydelse på omstruktureringen.

4.1.6. Uddannelsesreformer, som tager udgangspunkt i virksomhedernes uddannelsesbehov, må efter ØSU's opfattelse prioriteres højest.

I økonomier, som gennemgår store og gennemgribende forandringer, kræver produktionsprocesserne og virksomhedsledelsen, at de faguddannede, som skal tage disse udfordringer op, har adgang til nogle uddannelsesstilbud, der giver dem mulighed for at ajourføre og supplere deres uddannelse eller udnytte den inden for en anden uddannelse. Ligeledes har de nye generationer, der afslutter en højere uddannelse, brug for en uddannelse, der er i samklang med arbejdsmarkedets behov.

Det videregående uddannelsessystem skal kunne sikre samfundet, at virksomhederne får mulighed for at ansætte højtuddannede personer med en uddannelse og viden, som harmonerer med landets udvikling.

4.2. Særlige bemærkninger

4.2.1. Forbedringen af de højere uddannelsers kvalitet og tilpasningen af dem til de reelle behov i PHARE- og

TACIS-landene kræver en prioritering af projekter, som kan føre til en bedre ledelse af universiteterne.

Lærernes og de studerendes positive indstilling til TEMPUS-programmet bør smitte af på universiteternes ledelse, da en succesrig gennemførelse af programmet afhænger af alle led i kæden.

4.2.2. De lande, som befinder sig i den forberedende fase med henblik på tiltrædelse, har brug for specialister, der er så godt uddannet, at de kan udvikle og forvalte de nye strukturer, som er nødvendige for integrationen.

ØSU mener, at TEMPUS bør medvirke til, at de lande, som ikke kan nyde godt af LEONARDO- og SOCRATES-programmerne, får de nødvendige forudsætninger for at udvikle de kvalifikationer og den faglige kompetence, som anvendelsen af EU-retten kræver. De virksomheder, der berøres af EU-direktiverne, bør have mulighed for at få indflydelse på retningslinjerne for uddannelsesreformen og på udarbejdelsen af studieordninger for de videregående uddannelser.

4.2.3. ØSU anbefaler endnu en gang, at en repræsentant for erhvervslivet får sæde i det rådgivende udvalg, som nævnes i artikel 6 i Rådets afgørelse 93/246/EØF. ØSU påpeger, at den udtalelse, der skal forelægges Kommissionen, ville blive mere afbalanceret, hvis erhvervslivet er repræsenteret på linje med det akademiske miljø.

4.2.4. Det er positivt, at virksomheder fra såvel EU-landene som PHARE- og TACIS-landene kan deltage i projekterne, for så vidt som arbejdsmarkedets parter dermed inddrages i processen.

ØSU anser det for hensigtsmæssigt, at de fælleseuropæiske projekter ikke alene omfatter mindst ét universitet fra et partnerland og ét fra en medlemsstat, men ligeledes en virksomhed fra et partnerland og én fra en medlemsstat. På den måde vil tilnærmelsen til arbejdsmarkedet blive mere synlig, og man ville bedre kunne sikre en erhvervsmæssig indfaldsvinkel på uddannelsespolitikken.

En sådan firepartsdeltagelse i projekterne ville i endnu højere grad kunne fremme de faglige kontakter mellem erhvervsledere i EU og i PHARE- og TACIS-landene og dermed eventuelt blive en faktor, der kan sætte yderligere skub i den økonomiske udvikling og integrationen.

4.2.5. Det må forlanges af modtagerlandene, at de sørger for, at deres videregående uddannelsesinstitutioner i højere grad lever op til en ensartet national standard, og at en eventuel overdreven individualisme fra universiteternes side bekæmpes uden dog at falde tilbage i tidligere tiders centraliserede planlægning og under hensyntagen til læreanstaltnernes nødvendige grad af selvstændighed.

Hvis der hertil føjes en prioritering af de nationale behov og strategier, vil de midler, der afsættes til TEMPUS-programmet, kunne udnyttes endnu bedre.

4.2.6. På baggrund af dette ønske om en effektiv udnyttelse af programmets budget og dets socioøkonomiske potentiale samt muligheden for at anvende LEONARDO- og SOCRATES-programmerne i nogle af partnerlandene, anbefaler ØSU større og bedre koordinering mellem dem, der forvalter disse programmer. Kommissionen og de nationale koordinationskontorer for de forskellige programmer må fastlægge nogle fremgangsmåder, der gør det muligt at gennemføre disse initiativer praktisk og effektivt.

4.2.7. Information om TEMPUS-programmets muligheder og dets sammenkædning med andre fællesskabsprogrammer samt nødvendigheden af at offentliggøre resultaterne af de gennemførte projekter er to vigtige elementer, som ØSU lægger vægt på; derfor skal der her opfordres til, at disse to aspekter behandles med den opmærksomhed, de fortjener.

ØSU understreger ligeledes, at gennemsigtigheden i de muligheder, der tilbydes universiteter og virksomheder, bør prioriteres højt, således at alle får adgang til programmet. Dette kan ske ved at lade dette og andre programmer nyde godt af udviklingen inden for informationsteknologien, som de nye muligheder for informationsformidling kan og bør give enhver potentiel deltager adgang til.

4.2.8. Endelig ønsker ØSU at tilkendegive sin interesse for og støtte til initiativer som TEMPUS, der glædeligvis videreføres. Den sociale og økonomiske udvikling og konsolideringen af de demokratiske værdier har en solid støtte i et uddannelsessystem, der er i stand til at give borgerne større viden og større personlig frihed. Ethvert initiativ, der bringer kommende og nuværende partnerlande et stykke nærmere ovennævnte principper og værdier, er altid velkomment.

Bruxelles, den 10. juli 1996.

Carlos FERRER

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets forordning (EF) om ændring af Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, og Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71«⁽¹⁾

(96/C 295/07)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 8. februar 1996 under henvisning til EF-traktatens artikel 198 at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Social-, Familie-, Uddannelses- og Kulturspørgsmål, som udpegede Pierre Chevalier til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 20. juni 1996.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 337. plenarforsamling af 10. og 11. juli 1996, mødet den 10. juli 1996, med 79 stemmer for, 12 imod og 8 hverken for eller imod, følgende udtalelse.

1. Resumé af Kommissionens forslag

1.1. Den 18. juni 1980 vedtog Kommissionen et forslag om ændring af bestemmelserne om efterløn og arbejdsløshedsydelse i forordning 1408/71 og 574/72 om vandrende arbejdstageres sociale beskyttelse. Dette forslag er på grund af kravet om enstemmighed imidlertid aldrig blevet vedtaget af Rådet, først og fremmest fordi de to emner — arbejdsløshed og efterløn — behandles i ét og samme forslag.

1.2. Kommissionen har nu besluttet at trække forslaget fra 1980 tilbage og erstatte det med to særskilte, opdaterede forslag, som forelægges samtidig for Rådet.

1.3. I forbindelse med efterløn henviser Kommissionen til de begrundelser, der er anført i forslaget om arbejdsløshedsydelse (høj arbejdsløshed, problemer med at komme i arbejde igen, manglende koordinering mellem medlemsstaternes lovgivning). Desuden understreges behovet for foranstaltninger, der kan fremme efterlønsmodtageres frie bevægelighed.

1.4. De nye bestemmelser har til formål at indføre efterløn i forordning (EØF) nr. 1408/71 og nr. 574/72. Begrebet efterløn defineres og reglerne for koordinering og eksport af efterlønnen fastlægges. Endvidere præciseres de administrative bestemmelser (specielt kontrollen), der skal gælde i forbindelse med den nye foranstaltning.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Hvad angår begrundelserne for forslaget kan ØSU tilslutte sig Kommissionens ønske om at lette situationen på arbejdsmarkedet og fremme den frie bevægelighed inden for EU.

2.2. Men ØSU beklager, at forslaget, som det foreligger, indebærer komplicerede og bekostelige procedurer uden alligevel at garantere effektiv kontrol, specielt i forbindelse med udøvelse af lønede aktiviteter, samtidig med at der oppebæres efterløn.

3. Særlige bemærkninger

3.1. ØSU har ingen indvendinger mod den definition på »efterløn«, der foreslås indført i forordning (EØF) nr. 1408/71, artikel 1, som litra w). ØSU tager til efterretning, at definitionen dækker enhver form for godtgørelse, der ydes til ældre arbejdsløse, som er fritaget for at stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Derimod er der ikke tale om førtidig alderspension.

ØSU konstaterer, at anerkendelse af retten til at eksportere ydelserne implicerer, at forordningen udvides til at omfatte overenskomstmæssige ordninger. Men ØSU anmoder Kommissionen om at sørge for, at ordningens gennemførelse ikke anfægter overenskomstparternes autonomi.

3.2. Selv om ØSU er klar over, at kontrollen er forbundet med problemer, opfordrer det Kommissionen til at arbejde for bedre garantier.

⁽¹⁾ EFT nr. C 62 af 1. 3. 1996, s. 14.

3.3. Teknisk set berører de påtænkte foranstaltninger følgende artikler i forordning (EØF) nr. 1408/71:

Artikel 1

I litra j), tredje afsnit, tilføjes: »overenskomstbestemmelser om efterlønsordninger«. Efter litra v) indføjes litra w): definition af »efterløn«.

Artikel 4.1-4.4

Indføjelser af ordet »efterløn«.

Artikel 25 a

Familiemedlemmer (artikel 19) og grænsearbejdere (artikel 20) omfattes af bestemmelserne om såvel naturlig som kontantydelse.

Kapitel 6 a

Under afsnit III indsættes et kapitel 6 a, som indfører begrebet »efterløn« til forskel fra arbejdsløshedsydelse.

Artikel 71 a

Tilføjelse vedrørende sammenlægning af forsikrings- eller beskæftigelsesperioder og beregning af ydelserne.

Artikel 71 b

Administration og kontrol.

Artikel 74 a

Familieydelse.

3.4. Forordning (EØF) nr. 574/72 ændres således:

Artikel 26 a

Tilføjelse af efterlønsmodtagere.

Artikel 84 a

Gennemførelse af artikel 71 b, kontrolbestemmelser.

4. Konklusion

ØSU støtter de ændringer af forordning nr. 1408/71 og 574/72, som Kommissionen stiller forslag om, men kræver, at der tages hensyn til de bemærkninger og forbehold, der er indeholdt i nærværende udtalelse. Navnlige ønsker ØSU at analysere Kommissionens forslag vedrørende anmodningen i punkt 3.1., andet afsnit, om overholdelse af overenskomstparternes autonomi og håndhævelse af princippet om fri bevægelighed.

Bruxelles, den 10. juli 1996.

Carlos FERRER

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets forordning (EF) om ændring af Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, og Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71«⁽¹⁾

(96/C 295/08)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 8. februar 1996 under henvisning til EF-traktatens artikel 198 at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Social-, Familie-, Uddannelses- og Kulturspørgsmål, som udpegede P. Chevalier til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 20. juni 1996.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 337. plenarforsamling af 10. og 11. juli 1996, mødet den 10. juli 1996, med 85 stemmer for, 3 imod og 10 hverken for eller imod, følgende udtalelse.

1. Resumé af Kommissionens forslag

1.1. Den 18. juni 1980 vedtog Kommissionen et forslag om ændring af bestemmelserne om efterløn og arbejdsløshedsydelse i forordning (EØF) nr. 1408/71 og 574/72 om vandrende arbejdstageres sociale beskyttelse. Dette forslag er på grund af kravet om enstemmighed imidlertid aldrig blevet vedtaget af Rådet, først og fremmest fordi de to emner — arbejdsløshed og efterløn — behandles i ét og samme forslag.

1.2. Kommissionen har nu besluttet at trække forslaget fra 1980 tilbage og erstatte det med to særskilte, opdaterede forslag, som forelægges samtidig for Rådet.

1.3. Med hensyn til arbejdsløshedsydelse til vandrende arbejdstagere bemærkede Kommissionen dengang, at bestemmelserne i de omhandlede forordninger ikke længere svarede til de økonomiske realiteter i Fællesskabet, og at de ikke indeholdt nogen løsning på en række problemer, som man ikke havde forudset, da bestemmelserne blev vedtaget. Disse betragtninger er fortsat aktuelle.

1.4. Arbejdsløsheden i EU er høj, hvorfor det tager væsentligt længere tid at finde nyt arbejde, ligesom udsigterne for erhvervsmæssig genintegrering er blevet forværret.

1.5. Det synes derfor hensigtsmæssigt som led i målsætningen om at forbedre EU's arbejdsmarked og fremme arbejdstageres fri bevægelighed at ændre bestemmelserne om arbejdsløshedsydelse i forordning (EØF) nr. 1408/71.

1.6. De nye bestemmelser vil åbne mulighed for, at en arbejdsløs, der som led i sin jobsøgning tager ophold i en anden medlemsstat end den, hvori han sidst havde

arbejde, på visse betingelser kan bevare retten til arbejdsløshedsydelse ud over den fastsatte periode på tre måneder.

1.7. For at begrænse risikoen for misbrug lægges der op til, at den administrative kontrol af den arbejdsløse foretages af myndighederne i det land, hvor han søger arbejde, og i overensstemmelse med dette lands lovgivning, men i samarbejde med arbejdsløshedsmyndighederne i den kompetente medlemsstat.

1.8. Det foreslås, at ydelsen udbetales af myndighederne i det land, hvor den arbejdsløse søger arbejde, på vegne af myndighederne i det land, hvor han senest havde beskæftigelse. Det foreslås endvidere, at retten til arbejdsløshedsdagpenge bevares ud over den fastsatte periode på tre måneder, idet det dog — for at forebygge eventuelt misbrug — bestemmes, at den samlede ydelsesberettigede periode og ydelsens beløb ikke kan overstige de gældende maksima, hverken i det land, hvor den arbejdsløse søger arbejde, eller i den kompetente medlemsstat.

2. Generelle bemærkninger

2.1. ØSU har i sine udtalelser ved flere lejligheder beskæftiget sig med den beklagelige forværring af den økonomiske situation og af situationen på arbejdsmarkedet. I udtalelserne er der blevet efterlyst en mere besluttsom indsats for at fremme den økonomiske genopretning, forbedre den økonomiske sikring af arbejdsløse og deres familier, lette genindslusningen på arbejdsmarkedet og mindske risikoen for tab af beskæftigelse.

2.2. ØSU kan tilslutte sig Kommissionen, når den som begrundelse for sit forslag siger, at det skal gøres lettere at finde nyt arbejde.

(1) EFT nr. C 68 af 6. 3. 1996, s. 11.

2.2.1. Imidlertid finder ØSU, at det her foreslåede middel kun delvist lever op til denne intention.

2.2.2. ØSU mener, at de foreslåede foranstaltninger indebærer en reel forbedring af den eksisterende ydelsesordning, men anser det samtidig for nødvendigt, at man betragter spørgsmålet om arbejdsløshedsydelse i sammenhæng med en overordnet, dynamisk politik til beskæftigelsesfremme, idet der tillige bør tages hensyn til de økonomiske og sociale implikationer, således som det blev understreget på regeringskonferencens åbningsmøde i Torino.

2.2.3. I øvrigt indebærer de meget stramme begrænsninger for den planlagte forlængelse af den ydelsesberettigede periode en række alvorlige hindringer for den enkelte i forbindelse med jobsøgningen, hvor denne proces i stedet burde befordres mest muligt. Imidlertid må periodens forlængelse eller beløbenes forøgelse ikke skabe betingelser, der hæmmer jobskabelsen.

2.2.4. Endelig forekommer metoden til beregning af forlængelsen af den ydelsesberettigede periode og retningslinjerne for forvaltning og udbetaling af ydelserne unødigt komplicerede.

2.3. Kommissionen foreslår, at ansvaret for administrativ kontrol og udbetaling af ydelserne placeres hos myndighederne i den medlemsstat, hvor den arbejdsløse søger arbejde, idet den kompetente medlemsstat derpå refunderer de afholdte udgifter.

2.3.1. ØSU finder, at denne fremgangsmåde er tung og bekostelig, uden at den garanterer den nødvendige, effektive kontrol.

2.3.2. Med hensyn til de tekniske retningslinjer for refusion af ydelserne bør man være opmærksom på, at der allerede eksisterer en lang række bilaterale aftaler om gensidighed eller frafaldelse, der letter sagsbehandlingen, og som kunne udgøre en alternativ løsningsmodel.

2.3.3. For grænsearbejderes vedkommende foreslås følgende bestemmelser:

- i tilfælde af delvis arbejdsløshed udbetales dagpengene af det land, man er beskæftiget i;
- i tilfælde af fuldtidsarbejdsløshed udbetales dagpengene af det land, man er bosiddende i, idet man dog kan vælge det land, der giver de bedste beskæftigelsesudsigter.

ØSU støtter forsøget på at sikre betydelig fleksibilitet, således at den enkeltes frihed fremmes, men advarer Kommissionen om, at ordningen kan lægge op til misbrug i form af kumuleret udnyttelse af ordningens indbyggede muligheder.

2.3.4. ØSU kan ikke gå ind for de undtagelsesbestemmelser, der foreslås for Luxembourg. I øvrigt er det ikke

godtgjort, at ikke også andre lande tæller store grupper af grænsearbejdere med tilsvarende problemer til følge.

3. Særlige bemærkninger

3.1. Det er ØSU's opfattelse, at behandlingen af det foreliggende forslag ville have været betydelig lettere, hvis det var blevet ledsaget af en sammenlignende gennemgang af de gældende regler i medlemsstaterne.

3.1.1. ØSU anerkender det positive i, at den ydelsesberettigede periode forlænges ud over tre måneder, men ville have sat pris på at få mulighed for at foretage en mere præcis vurdering af konsekvenserne.

3.1.2. En mere præcis vurdering ville navnlig have været mulig, hvis man havde kunnet sammenligne situationen, sådan som den vil se ud efter ændringen af forordningen, med den situation, som i dag er en kendsgerning for de vandrende arbejdstagere.

3.2. Konkret berører forslaget ni artikler i forordning (EØF) nr. 1408/71. Imidlertid består det væsentlige i indsættelse af tre nye afsnit, navnlig artikel 69 a, 69 b og 69 c, samt en ny formulering af artikel 71, idet ændringerne i de øvrige artikler blot er redaktionelle konsekvensændringer.

3.3. Artikel 69 a, 69 b og 69 c fastsætter betingelserne for bevarelse af retten til ydelse, begrænsningerne for denne bevarelse og ændringer af retten. Det bestemmes, at retten til arbejdsløshedsdagpenge bevares ud over den fastsatte periode på tre måneder med de begrænsninger, der er omtalt i pkt. 1 (jf. ovenfor »Resumé af Kommissionens forslag«, sidste afsnit).

3.4. Den nye version af artikel 71 omhandler grænsearbejdere, som får mulighed for at vælge mellem beskæftigelsesland og bopælsland.

3.5. I en række artikler er der foretaget redaktionelle ændringer for at sikre sammenhæng med artikel 69 a, 69 b og 69 c og den nye formulering af artikel 71.

Følgende artikler er ændret:

artikel 25, stk. 1 og 2

artikel 39, stk. 6

artikel 45, stk. 6

artikel 47, stk. 4

artikel 67, stk. 3

artikel 70, stk. 1

artikel 72 a).

3.6. Forslaget-til forordning vedrører endvidere forordning (EØF) nr. 574/72 om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71.

3.6.1. De foreslåede ændringer vedrører administrative bestemmelser og referencer, som er en følge af den ændrede udgave af forordning 1408/71. De er af rent teknisk karakter.

Følgende artikler i forordning 574/72 er ændret:

artikel 26, stk. 1 og 2

artikel 83, overskriften samt stk. 1 og 3.

Bruxelles, den 10. juli 1996.

Carlos FERRER

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om en ordning for anerkendelse af eksamensbeviser for de former for erhvervsvirksomhed, der er omfattet af direktiverne om liberalisering og overgangsforanstaltninger, og til supplerings af den generelle ordning for anerkendelse af eksamensbeviser«

(96/C 295/09)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 11. april 1996 under henvisning til EF-traktatens artikel 49 og 57 at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Social-, Familie-, Uddannelses- og Kulturspørgsmål, som udpegede Jocelyn Barrow til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 20. juni 1996.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 337. plenarforsamling af 10. og 11. juli 1996, mødet den 10. juli 1996, med 103 stemmer for, 2 imod og 6 hverken for eller imod, følgende udtalelse.

1. Generelle bemærkninger

Det Økonomiske og Sociale Udvalg hilser Kommissionens forslag velkommen med forbehold af nedenstående bemærkninger:

1.1. Gensidig anerkendelse af eksamensbeviser overalt i EU forudsætter, at der tages fat på en række forskelligartede og komplicerede forhold, hvor der ofte er tale om overlappende. Det drejer sig ikke desto mindre om et område, som er af central betydning, hvis der reelt skal opnås fri bevægelighed, og hvis EU skal »tættere« på borgerne. Bestemmelserne må være klare, kortfattede og formuleret på et letfatteligt sprog, hvis

4. Konklusion

4.1. De foreslåede foranstaltninger taget under ét befordrer jobsøgningen, forbedrer de arbejdsløses vilkår, fremmer den fri bevægelighed og retter op på en række utilfredsstillende forhold ved de nuværende regler, og ØSU udtaler sig derfor positivt om det foreliggende forslag, dog med forbehold af de i nærværende udtalelse fremsatte bemærkninger. ØSU understreger navnlig, at kontrollen bør gøres både mere enkel og mere sikker, og at den under alle omstændigheder bør ledsages af en effektiv indsats for genindslusning på arbejdsmarkedet.

denne udvikling, som jo er indviklet, skal være dækkende og gøres forståelig både for borgerne og for medlemsstatene, som forventes at omsætte den foreslåede generelle ordning til effektiv national lovgivning.

1.1.1. ØSU erkender vanskelighederne ved at udarbejde en samlet tekst, som konsoliderer, ajourfører, bygger på og supplerer omkring 35 tidligere foranstaltninger og ordninger vedrørende anerkendelse af eksamensbeviser, og må rose Kommissionen for at have kunnet få så meget med i et forholdsvis kort forslag. ØSU er klar over, at væsentlige ændringer, som går ud på at forenkle tidligere beslutninger, kunne få den modsatte virkning og vanskeliggøre drøftelserne i Rådet, men frygter, at

den nuværende tekst ikke er særlig tydelig for dem, den henvender sig til. Det drejer sig om personer, som ikke er »indviede«, som ikke har deltaget i beslutningsprocessen på EU-plan, og som ikke har kendskab til de omfattende drøftelser, der har fundet sted om emnet.

1.1.2. ØSU er ligeledes klar over, at der med direktivforslagets specifikke terminologi ofte henvises til eksisterende lovgivning. Det er imidlertid skuffende, at Kommissionen ikke en eneste gang henviser til »borgere, som ønsker at bosætte sig eller arbejde i en anden medlemsstat«, men i stedet taler om »indvandrere«, som ikke længere er en passende betegnelse. Den strider imod Kommissionens forslag på regeringskonferencen og imod bestemmelserne om unionsborgerskab og fri bevægelighed i den nuværende traktats artikel 8.

1.1.3. ØSU opfordrer endvidere Kommissionen til at anvende kønsneutral terminologi i forslaget (den engelske version).

1.2. Det nye forslag indfører en ordning for anerkendelse af de former for erhvervsvirksomhed, der ikke er omfattet af de generelle ordninger, 89/48/EØF og 92/51/EØF. Ordningen bygger fortsat på gensidig tillid og på den »antagelse«, at enhver fuldt ud kvalificeret udøver af et erhverv i en medlemsstat besidder de samme kvalifikationer, som er nødvendige for at udøve det samme erhverv i en anden medlemsstat. Hvis det af den sammenlignende undersøgelse fremgår, at kundskaberne og færdighederne kun delvis svarer til hinanden, skal medlemsstaten give ansøgeren »mulighed« for at godtgøre, at han har erhvervet de manglende kundskaber og færdigheder (artikel 3, stk. 1).

1.2.1. ØSU erfarer, at de tidligere generelle ordninger som helhed fungerede godt, og at der ikke blev modtaget klager. Samtaler med de vigtigste erhvervsorganisationer på europæisk plan tyder på, at det nye forslag kunne fungere på samme grundlag. Kommissionen må omhyggeligt overvåge udviklingen for at sikre den frie bevægelighed og være parat til at skride ind, hvis det er nødvendigt. Den bør kigge nærmere på den synergirapport, som GD XXIII/GD XV har udarbejdet om iværksættelsen af de generelle ordninger, for at sikre, at de problemer, der fremhæves i rapporten, ikke gentager sig, når dette direktiv skal gennemføres. Samtidig kan det være nødvendigt at tilpasse det grundlæggende »antagelses« -princip for gensidig anerkendelse, hvis der sker en udvidelse af EU. Kommissionen bør holde Europa-Parlamentet og ØSU orienteret om direktivets

gennemførelse og tage det op til revision, inden der sker en eventuel udvidelse af EU.

2. Særlige bemærkninger

2.1. ØSU opfordrer kraftigt Kommissionen til at erstatte betegnelsen »indvandrer« med »borger, som ønsker at bosætte sig eller arbejde i en anden medlemsstat« og til at henvise til traktatens artikel 8 i begyndelsen af forslaget.

2.2. Artikel 1 (anvendelsesområde)

2.2.1. Fastlæggelsen af direktivets anvendelsesområde, som er angivet i bilag A, er sket efter rådføring med de vigtigste erhvervsorganisationer på europæisk plan.

2.2.2. ØSU føler sig overbevist om, at disse konsultationer har været tilstrækkeligt tilbunds gående, og at der er taget behørigt hensyn til dem. De berørte nationale eller branchemæssige erhvervsorganisationer har også kunnet etablere de fornødne kontakter med Kommissionen. Skulle der opstå problemer i forbindelse med de bilaterale forhandlinger, kunne Kommissionen bistå de nationale erhvervsorganisationer.

2.2.3. Hvad angår de erhverv, der kræver højer kvalifikationer, og andre særlige erhverv, som allerede er omfattet af tidligere direktiver, har Kommissionen med rette undgået at belaste forslaget med for mange detaljer.

2.3. Artikel 2 (information)

2.3.1. I medlemsstaterne findes der relevante og lettilgængelige oplysninger om »hvilke bestemmelser der gælder« for de forskellige erhverv, men ØSU mener, at sådanne oplysninger bør være forståelige for dem, de henvender sig til, og at de bør forefindes på samtlige EU-sprog. Både i værtslandet og i oprindelseslandet. Der må udarbejdes en forenklet og ajourført EU-brochure om gensidig anerkendelse af eksamensbeviser, som via »Euro-Info-Centre« (EIC) og andre erhvervsorganisationer, f.eks. brancheforeninger og handelskamre, distribueres til brede kredse, herunder navnlig virksomhedsledere.

2.4. Artikel 3 (anerkendelse af eksamensbeviser)

2.4.1. Som nævnt i punkt 1.2.1 ovenfor føler ØSU sig overbevist om, at princippet om gensidig anerkendelse vil kunne fungere under den nye generelle ordning. Kommissionen må sikre, at komparative undersøgelser af eksamensbeviser samt spørgsmål om delvis overensstemmelse og yderligere »muligheder« for at »godtgøre« erhvervsløst af kundskaber og færdigheder ikke udvikler sig til kunstige hindringer for den frie bevægelighed. Desuden må der fastlægges faste og klare procedurer for de ankesager, som værtslandets nationale lovgivning giver. Der må fastlægges frister på maksimalt seks måneder for afviklingen af ankesager i overensstemmelse

med den pågældende medlemsstats procesret eller procesbestemmelser. Desuden må ansøgere, hvis kvalifikationer ikke er blevet anerkendt, modtage en begrundelse herfor.

2.5. Artikel 4-7 (anerkendelse af erhvervs kvalifikationer og erhvervs erfaring)

2.5.1. ØSU konstaterer, at de forskellige referenceperioder, fælles definitioner og grundlæggende procedurer er de, som er anbefalet af de rådspurgte erhvervsorganisationer, og at de er i overensstemmelse med tidligere direktiver. Bestemmelsen om »beviser for hæderlighed« kunne måske misbruges. I sådanne tilfælde gælder bevisbyrdereglen i henhold til artikel 7 i hjemlandet, hvor den må anvendes med forsigtighed.

2.5.2. ØSU noterer sig ligeledes, at Kommissionen overalt i artikel 4 bruger betegnelsen »bedriftslæger« i stedet for som i direktiverne om liberalisering og overgangsforanstaltninger at tale om en person i en ledende stilling. Denne betegnelse (person i en ledende stilling) forekommer blandt andet i direktiv 64/427/EØF, artikel 3, stk. 1, litra a), i direktiv 68/366/EØF, artikel 7, stk. 1, litra a) og b) og i direktiv 82/499/EØF, artikel 2, stk. 1, litra a) og b). ØSU erkender imidlertid, at Kommissionens definition »leder af en bedrift« i artikel 5 giver større klarhed, da den fokuserer på ideelle lederegenskaber.

2.6. Artikel 5

2.6.1. ØSU foreslår, at »industri- eller handelsforetagende« erstattes af »foretagende«.

2.6.2. ØSU mener ikke, at det er tilstrækkeligt, som foreslået i artikel 5, litra c), at have haft en overordnet stilling med forretningsmæssige opgaver. Der må også kræves teknisk viden. Drejer det sig om håndværksvirksomheder og -aktiviteter, er en sådan viden af afgørende betydning.

Artikel 5, litra c), bør derfor affattes som følger:

»c) eller i overordnet stilling med forretningsmæssige og tekniske opgaver og med ansvar for mindst en af bedriftens afdelinger.«

2.7. Artikel 6

2.7.1. ØSU henleder opmærksomheden på den bekendtgørelse, som Kommissionen offentliggjorde i De

Europæiske Fællesskabers Tidende i 1974⁽¹⁾. Denne erklæring drejede sig om beviser for arten og varigheden af erhvervs virksomhed, som er udøvet i hjemlandet. I et bilag til sin erklæring forklarede Kommissionen endvidere, hvorledes et sådant bevis skulle etableres.

2.7.2. Med henblik på tydeliggørelse af teksten og proceduremæssig forenkling kunne artikel 6 affattes som følger:

»Bevis for, at de i artikel 4 opstillede betingelser er opfyldt, fremgår af en erklæring, der udstedes af den kompetente myndighed eller det kompetente organ i hjemlandet eller det seneste opholdsland, og som den pågældende skal fremlægge til støtte for sin ansøgning om tilladelse til den eller de pågældende former for virksomhed i værtslandet, hvad angår virksomhedens art og varighed.«

2.8. Artikel 8 (ændring af den generelle ordning)

2.8.1. Ændringerne i 89/48/EØF og 92/51/EØF giver ikke anledning til problemer.

2.9. Artikel 9-11 (proceduremæssige bestemmelser)

2.9.1. ØSU mener, at den udvalgsprocedure, der er fastlagt i direktivets artikel 9 og 10, også kan anvendes på bestemmelserne i artikel 4, som er et sammendrag af bestemmelserne i de tidligere direktiver om liberalisering og overgangsforanstaltninger. Artiklen afspejler således det centrale element i disse direktiver. Den er derfor selv et centralt lovgivningselement og som sådan den vigtigste artikel i direktivforslaget. Disse centrale bestemmelser kan kun ændres ved hjælp af standardproceduren for ændring af direktiver med inddragelse af Rådet, Parlamentet og ØSU. Listerne i bilag A kunne til nød ændres ved hjælp af den procedure, som Kommissionen foreslår i artikel 10.

2.9.2. ØSU anerkender, at sammensætningen af det tekniske udvalg bør være i overensstemmelse med den etablerede model, men opfordrer Kommissionen til at sikre, at de relevante erhvervsorganisationer deltager i

(¹) EFT nr. C 81 af 13. 7. 1974, s. 1-13.

gennemførelsen af direktivet og i overvågningen af dets anvendelse. Diskussionerne og den regelmæssige kontakt med det tekniske udvalg kunne styrkes, og der kunne tilrettelægges høringer. ØSU bør holdes fuldt orienteret om situationsrapporterne, og overvågningsopgaven samt sammenligningen af eksamensbeviser vedrørende nye erhvervsmæssige kvalifikationer og uddannelser kunne passende overlades til CEDEFOP.

Bruxelles, den 10. juli 1996.

Carlos FERRER

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets beslutning om telematiknet mellem administrationer til brug i forbindelse med statistikker over udveksling af goder mellem medlemsstater — EDICOM«

(96/C 295/10)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 15. maj 1996 under henvisning til EF-traktatens artikel 129 D at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede at overdrage det forberedende arbejde til Michael Mobbs som hovedordfører.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 337. plenarforsamling, mødet den 10. juli 1996, med 70 stemmer for, 1 imod og 4 hverken for eller imod, følgende udtalelse.

1. Indledning

1.1. Den 30. juni 1993 vedtog ØSU en udtalelse⁽¹⁾ om »Kommissionens forslag til Rådets beslutning om telematiknet mellem administrationer til brug i forbindelse med statistikker over udveksling af goder mellem medlemsstater — "COMEDI" i henhold til traktatens artikel 100A; ØSU godkendte Kommissionens forslag«.

1.2. Rådet, som ændrede retsgrundlaget til traktatens artikel 235, vedtog sin beslutning den 11. juli 1994 (94/445/EF)⁽²⁾.

⁽¹⁾ EFT nr. C 249 af 13. 9. 1993.

⁽²⁾ EFT nr. L 183 af 19. 7. 1994.

Bruxelles, den 10. juli 1996.

Carlos FERRER

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

2.10. Artikel 12-16 (afsluttende bestemmelser)

2.10.1. ØSU foreslår, at artikel 14 (1. afsnit) affattes som følger:

»Medlemsstaterne vedtager de nødvendige love og administrative bestemmelser for at efterkomme dette direktiv inden for to år efter dets vedtagelse. De underretter straks Kommissionen herom.«

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

- »Kommissionens sjette årsberetning om strukturfondene 1994«, og
- »Kommissionens meddelelse om de nye regionale programmer under EU's strukturpolitiske mål 1 og 2«

(96/C 295/11)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 27. marts 1996 under henvisning til EF-traktatens artikel 198 at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Kommissionens sjette årsberetning om strukturfondene 1994.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 25. oktober 1995 under henvisning til forretningsordenens artikel 23, stk. 3, på eget at afgive udtalelse om Kommissionens meddelelse om de nye regionale programmer under EU's strukturpolitiske mål 1 og 2.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Regionaludvikling og Fysisk Planlægning, som besluttede at udarbejde en samlet udtalelse om de to emner og udpegede Campbell Christie til ordfører og Leopoldo Quevedo Rojo til medordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 25. juni 1996.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 337. plenarforsamling af 10. og 11. juli 1996, mødet den 10. juli 1996, med 93 stemmer for, 2 imod og 2 hverken for eller imod, følgende udtalelse.

1. Indledning

1.1. I denne udtalelse behandles to dokumenter fra Kommissionen: KOM(95) 111, »De nye regionale programmer under EU's strukturpolitiske mål 1 og 2«, og KOM(95) 583, »Sjette årsberetning om strukturfondene«.

1.2. Beslutningen om at behandle disse to dokumenter under ét er truffet på grund af deres fælles emnekreds. I KOM(95) 111 gennemgås de ændrede bestemmelser om anvendelsen af strukturfondene under mål 1 og 2, mens KOM(95) 583 gør temmelig detaljeret rede for resultatet af det første år med de nye forordninger om strukturfondenes anvendelse. Der er således meget fælles stof i disse to dokumenter.

1.3. Endvidere mener ØSU, at det er af begrænset værdi at udtale sig om en meddelelse fra Kommissionen mere end et år efter dens offentliggørelse. Dette ville have været tilfældet med KOM(95) 111, som ØSU havde vedtaget at udtale sig om på eget initiativ.

1.4. Begge dokumenter spænder vidt og gør temmelig detaljeret rede for anvendelsen af EU's strukturfonde i det første år efter de reviderede forordningers ikrafttrædelse. Kommissionen fremlægger mange detaljerede oplysninger om de nye bestemmelser indhold og om de

forventede resultater i de enkelte medlemsstater, da strukturfondsmidlerne skal anvendes i løbet af perioden 1994-1999 (1994-1996 for støttemodtagere under mål 2).

2. Baggrund

2.1. Gennemgangen af disse dokumenter giver ØSU lejlighed til at drøfte udviklingen i EU's strukturpolitik siden undertegnelsen af traktaten om Den Europæiske Union i lyset af de emner og mål for en fælles EU-indsats, som er opstillet siden da. Der kan særlig peges på den øgede betydning, man nu tillægger konkurrenceevnen i forbindelse med sikringen af EU's økonomiske interesser på lang sigt, samt den vægt, man nu lægger på at fremskynde den industrielle omstilling i EU for at gøre fremskridt i denne retning.

2.2. Begge dokumenter giver en klar analyse af den vifte af EU-foranstaltninger, som strukturfondene tilbyder som hjælp til at hæve levestandarden og fremme beskæftigelsen i EU's ugunstigt stillede regioner, især under mål 1 og 2. En stor del af disse strukturforanstaltninger, herunder indsatsen under mål 3 og 4, sigter mod at fremme udviklingen af nye økonomiske aktiviteter i de mindre begunstigede regioner og fremskynde strukturtilpasningen i de regioner, som har problemer med at styre tilbagegangen i de traditionelle sektorer. Strukturforanstaltningerne i disse dokumenter

er kort sagt af afgørende betydning for udviklingen af EU som en åben og konkurrencedygtig økonomi. Det er derfor vigtigt at anerkende dette aspekt, når fondenes bidrag til den europæiske integrationsproces skal evalueres.

2.3. Kritikerne af strukturfondenes virksomhed har en tendens til at fokusere udelukkende på de kontante pengeoverførsler. Dette er beklageligt, da det, som det klart fremgår af Kommissionens dokumenter, er vanskeligt præcist at afgøre, hvilken direkte effekt fondene har i en bestemt medlemsstat. I andre tilfælde — f.eks. regioner under mål 1 — er det meget lettere at beregne strukturfondsstøttens direkte indvirkning på beskæftigelsen eller produktionen. Selv om ØSU har taget visse forbehold over for strukturfondenes virke, skal det understreges, at manglen på kvantitative beviser for fondenes direkte effekt ikke er ensbetydende med, at de ikke lever op til deres vigtigste opgave: at fremme en selv bærende økonomisk udvikling i de ugunstigt stillede regioner.

2.4. Det skal endvidere bemærkes, at anvendelsen af strukturfondene i de ugunstigt stillede regioner fremmer den økonomiske aktivitet andre steder i EU. Årsagen hertil er den, at en væsentlig del af støtten til strukturforanstaltningerne, især i mål 1-regioner, medfører en udvidelse af den interne handel i EU til fordel for Unionen som helhed.

2.5. Den vægt, der nu lægges på en økonomisk udvikling i regionerne nedefra («bottom-up-princippet»), er en af de stærkeste sider ved strukturfondene og er samtidig det træk, der adskiller de nuværende ordninger fra ordningerne før 1988. Dette princip er stadig afgørende for en vellykket gennemførelse af økonomisk bistand til regionerne, og ØSU bifalder, at Kommissionen holder fast ved det. For at sikre et godt resultat kræves det imidlertid, at inputtet fra lokale eksperter og arbejdsmarkedets parter samt økonomiske interesseorganisationer er så stort som muligt. Ellers risikerer man, at planerne for økonomisk udvikling kommer til at afspejle nationale problemer og prioriteter i stedet for lokale, og at de »bedste« projekter og programmer set fra et lokalt udviklingsperspektiv ikke modtager tilstrækkelig støtte. ØSU opfordrer derfor endnu en gang medlemsstaterne til at tage særligt hensyn til de lokale sociale og økonomiske medspilleres synspunkter og meninger i forbindelse med udformningen og gennemførelsen af økonomiske planer for regionerne. Det vil bidrage væsentligt til strukturfondenes succes, da det er disse grupper, der bedst forstår de lokale økonomiske betingelser og behov.

2.6. Hovedopgaven for strukturfondene er at bidrage til økonomisk og social samhørighed, men fondene spiller også en vigtig rolle via deres støtte til EU's industripolitiske mål. I EF-traktatens artikel 130 hedder det, at Fællesskabet og medlemsstaterne skal sørge for, at de nødvendige betingelser for udviklingen af fællesskabsindustriens konkurrenceevne er til stede, samt at deres indsats skal tage sigte på: 1) at industrien hurtigere kan tilpasse sig strukturforandringerne, 2) at fremme et klima, der er gunstigt for initiativer og udvikling af især små og mellemstore virksomheder, 3) at fremme et klima, der er gunstigt for samarbejde mellem virksomheder, og 4) at fremme udnyttelsen af det industrielle potentiale i politikkerne for innovation, forskning og teknologisk udvikling.

2.7. I Kommissionens sjette årsberetning om strukturfondene gøres der detaljeret rede for, hvorledes EU's strukturpolitik støtter disse brede industripolitiske mål. Man bør således ikke se bort fra denne side af strukturfondenes virksomhed i vurderingen af deres effekt. Dette er især vigtigt i perioden frem til revisionen af fondene i 1999.

3. Resumé af Kommissionens dokumenter

3.1. Begge dokumenter fra Kommissionen omhandler den revision af strukturfondsforordningerne, som gik forud for den nye programperiode. De reviderede bestemmelser gælder for perioden 1994-1999. For mål 2 er perioden dog opdelt i to perioder på tre år, 1994-1996 og 1997-1999.

3.2. Revisionen af forordningerne i 1993 byggede på det fundament, der blev lagt med reformerne i 1988, og sigtede først og fremmest på at videreføre og styrke de principper, der var blevet knæsat i forordningerne fra 1988.

3.3. De brede principper blev fastholdt — koncentration, partnerskab, additionalitet og programlægning — men Kommissionen søgte at tilpasse forordningerne til de aktuelle økonomiske vilkår og indbygge et større strategisk element i anvendelsen af Den Europæiske Socialfond, hvilket udmøntedes i de nye mål 3 og 4. Mål 5 blev også revideret for at tage højde for behovet for omstrukturering af fiskeriet. Med udvidelsen af EU fra 1. januar 1995 tilføjes et nyt mål 6 for at imødekomme tyndt befolkede områders særlige behov.

3.4. Med de reviderede forordninger søgte Kommissionen at sætte ind over for særlige aspekter af struktur-

fondenes virksomhed, som ofte er blevet drøftet i ØSU. Målet var

- a) at forenkle programmeringsprocedurerne gennem indførelse af et samlet programmeringsdokument (SPD), således at støtten kunne tildeles på grundlag af et enkelt dokument,
- b) at styrke den forudgående vurdering, overvågningen og den efterfølgende evaluering af strukturforanstaltningerne,
- c) at sikre overholdelsen af additionalitetsprincippet i større omfang,
- d) at øge opmærksomheden om indvirkningen på miljøet af de politikker, der finansieres via strukturfondene,
- e) at fremme lige muligheder for mænd og kvinder ved anvendelsen af strukturfondene,
- f) at bane vej for en mere omfattende inddragelse af Europa-Parlamentet,
- g) at udbygge partnerskabet til også at omfatte arbejdsmarkedets parter og økonomiske interesseorganisationer.

3.5. ØSU gentager sin opbakning bag alle disse forsøg fra Kommissionens side på at styre strukturfondene i en retning, der er i overensstemmelse med EU's grundprincipper. Det er principper, som ØSU jævnligt udtaler sin støtte til.

3.6. Kommissionens sjette årsberetning om strukturfondene består af 5 kapitler, som samler mange af oplysningerne fra Kommissionens meddelelse om de nye regionale programmer.

3.7. Første kapitel fokuserer på de planer, som medlemsstaterne fremlægger for hvert af målene 1, 2, 3, 4, 5a og 5b. Dernæst gennemgås EF-initiativerne, de nyskabende foranstaltninger og den tekniske bistand. Der lægges særlig vægt på den forudgående vurdering af programmerne, dvs. beregning af de forventede resultater af strukturfondsstøtten til modtagerregionerne, især under mål 1.

3.8. Kapitel II omhandler budgetplanlægning og -forvaltning, herunder Kommissionens finansielle overvågning, der skal sikre en passende finansiell kontrol med anvendelsen af strukturfondsmidlerne. I kapitel II behandles endvidere strukturfondenes samordning med andre finansielle EU-instrumenter (Samhørighedsfonden, EIB, EKSF, Den Europæiske Investeringsfond

og EØS's finansielle mekanisme). Endelig ses der på komplementariteten mellem strukturfondene og de øvrige EU-politikker.

3.9. Kapitel III omhandler udvidelsens konsekvenser for strukturpolitikken.

3.10. I kapitel IV gennemgås udviklingen af strukturforanstaltninger i forbindelse med dialogen med andre institutioner og økonomiske aktører i EU. Der fokuseres især på dialogen med andre EU-institutioner og på dialogen med arbejdsmarkedets parter og interesseorganisationerne under forberedelsen af programmerne.

3.11. Kapitel V ser på strukturfondenes gennemførelse i perioden 1989-1993 og fremlægger de endelige resultater af tiltag i denne periode.

4. Bemærkninger

4.1. ØSU bifalder, at man ved revisionen af strukturfondsforordningerne i 1993 har understreget betydningen af at prioritere målsætningerne. Strukturforanstaltningernes succes vil være tæt knyttet til disse retningslinjer, og ØSU opfordrer Kommissionen til at holde et vågent øje med medlemsstaternes overholdelse af dem. Revisionsrettens seneste kritik peger også på nødvendigheden af at styrke procedurerne for kontrol med og gennemførelse af strukturfondsforanstaltningerne. ØSU støtter dette og hilser Kommissionens forslag om at anvende uafhængige eksperter til den forudgående evaluering af regionalplaner velkommen.

4.2. Princippet om geografisk koncentration ved anvendelsen af strukturfondene vil svækkes noget i perioden 1994-1999, idet den del af EU's befolkning, som vil være omfattet, vil stige fra 43 % i perioden 1989-1993 til 52 % i perioden 1994-1999. En del af stigningen skyldes de særlige forhold omkring Tysklands forening, men det er vigtigt, at strukturfondsstøtten fortsat tilfalder de regioner, der har reelle handicap, og at koncentrationsprincippet ikke udvandes af den ene eller anden grund.

4.2.1. ØSU forstår, at enkelte medlemsstater kan være uvillige til at miste berettigelsen til dele af strukturfondsstøtten, men understreger, at ideen med fondene er at sikre fremskridt i retning af økonomisk og social samhørighed i EU, og at dette forudsætter en streng fortolkning og anvendelse af koncentrationsprincippet.

4.3. ØSU forstår og bifalder, at Kommissionen nu lægger stor vægt på at sikre, at strukturfondene støtter skabelsen af varige beskæftigelsesmuligheder, men man må ikke glemme, at økonomisk udvikling i regioner med udviklingsefterslæb og i tilbagegang er en proces, der strækker sig over meget lang tid. Jobskabelse bør derfor ikke være det eneste kriterium for tildeling af strukturfondsmidler eller for udformningen af programmer, der kan få finansiel bistand fra fondene. Mange regioner vil fortsat have behov for støtte til programmer (f.eks. vedrørende infrastrukturudvikling, uddannelse og undervisning), som kan øge deres økonomiske udviklingsmuligheder på lang sigt. Den positive indvirkning på beskæftigelsesniveauet vil først vokse på længere sigt.

4.4. ØSU hilser forenklingen af procedurerne for tildeling af strukturfondsstøtten velkommen. Indførelsen af et samlet programmeringsdokument, som i mange tilfælde træder i stedet for EF-støtterammen, er et skridt i retning af enklere og mere effektive procedurer, og det må bifaldes.

4.5. ØSU noterer sig, at vedtagelsen af programmerne tog længere tid end fastlagt i reglerne. Forsinkelsen forklaredes med den tid, det tog at evaluere programmeringsdokumenterne systematisk. Forsinket iværksættelse af strukturbistand er altid beklagelig, da det har negative konsekvenser for de økonomisk svageste sektorer. Det er derfor vigtigt, at medlemsstaterne før forelæggelsen af programmerne for Kommissionen nøje mærker sig forordningernes krav i forbindelse med iværksættelse af strukturstøtteforanstaltninger. I mange tilfælde skyldtes forsinkelsen tilsyneladende, at medlemsstaterne ikke havde sikret sig, at deres programmeringsdokumenter klart opfyldte specificerede kriterier.

4.5.1. Der indkommer fortsat klager fra lokalt hold over forsinkelser i den konkrete iværksættelse af strukturfondshjælpen. Forsinkelserne skaber ofte problemer på lokalt niveau, især for de små og mellemstore virksomheder, og ØSU opfordrer såvel medlemsstaterne som Kommissionen til at prioritere vedtagelsen af procedurer, som sikrer en hurtig og effektiv iværksættelse af støtteforanstaltninger i strukturfondsregi.

4.6. Det er fortsat et stort problem for Kommissionen at sikre overholdelsen af additionalitetsprincippet. Trods stramningen af de relevante bestemmelser synes medlemsstaterne ikke altid at være villige til at fremskaffe oplysninger af den kvalitet, som Kommissionen kræver for at sikre sig, at reglerne overholdes. ØSU opfordrer medlemsstaterne til at anvende finansielle fremgangsmåder, som sætter Kommissionen i stand til at konstatere

med sikkerhed, at additionalitetsprincippet er overholdt. I modsat fald risikerer man, at visse udbetalinger tilbageholdes til skade for indsatsen for økonomisk udvikling i de støtteberettigede regioner.

4.7. Trods stramningen af forordningerne fortsætter nogle medlemsstater med at ignorere partnerskabets rolle i forbindelse med udformningen og gennemførelsen af de regionale planer for økonomisk udvikling. Det nedsætter uden tvivl strukturfondenes effektivitet i disse lande. ØSU opfordrer endnu en gang til inddragelse af arbejdsmarkedets parter og økonomiske interesseorganisationer og bakker Kommissionen op i dette spørgsmål. Selv om der er gjort visse fremskridt, ønsker ØSU at støtte nye foranstaltninger, som sikrer, at alle parter involveres i udformningen, gennemførelsen og evalueringen af de regionale planer for økonomisk udvikling. Ofte er det sådan, at interesseorganisationerne ikke har tilstrækkelig sagkundskab til at deltage fuldt ud i den komplekse planlægningsproces. ØSU opfordrer derfor Kommissionen til — udover at fortsætte med at insistere på, at medlemsstaterne også i praksis skal overholde partnerskabsprincippet — at overveje udvikling af programmer for teknisk bistand og støtte til interesseorganisationerne i lokalsamfundene, således at de bliver i stand til at deltage fuldt ud i den økonomiske regionsplanlægning.

4.8. ØSU bifalder Kommissionens beslutning om at kræve, at planer, EF-støtterammer og samlede programmeringsdokumenter vurderes med bistand fra udenforstående uafhængige konsulenter. Der kan dog være behov for at gå endnu længere i den retning. Udover vurdering af planer kunne uafhængige konsulenter anvendes til at kontrollere den efterfølgende iværksættelse. Det er især vigtigt at institutionalisere en igangværende kontrolordning i de tilfælde, hvor en plans målsætninger ikke er blevet kvantificeret. Det er lettere at kvantificere en plans målsætninger i regioner med mål 1-støtte, da denne er ret stor. I mål 2-regioner er det imidlertid sværere, da støtten som oftest er mindre. I disse tilfælde kunne uafhængige konsulenter skaffe nyttige oplysninger til støtte for den efterfølgende evaluering af planerne.

4.9. ØSU anmoder om, at resultaterne af den efterfølgende evaluering af strukturfondenes effektivitet fremlægges hurtigst muligt. Uden disse oplysninger er det svært at give et detaljeret svar på den kritik, der ofte rettes mod strukturfondene.

4.10. ØSU sporer i den sjette årsberetning en tendens til at fremlægge data på et nationalt, og ikke et regionalt grundlag (f.eks. tabel 2, 9, 12, 13). ØSU opfordrer

Kommissionen til at bringe såvel regionale som nationale data, hvor det er hensigtsmæssigt.

Kommissionens sjette årsberetning sætter særligt fokus på den forventede virkning af strukturfondsstøtten for perioden 1994-1999. Den støtter sig til en værdifuld input/output-analyse af støttens betydning for mål 1-regioner, udarbejdet for Kommissionen af Professor BEUTEL (april 1995). ØSU håber, at Kommissionen vil udbygge denne fremgangsmåde i de kommende år ved at udvide analysen til at omfatte andre mål og især sammenligne strukturfondens forventede indvirkning med evalueringer af den faktiske effekt.

4.11. ØSU mener, at strukturfondspolitikken skal stemme overens med andre EU-prioriteter og -politikker.

Miljøspørgsmål skal følges nøje, da nogle af strukturfondenes finansieringsprogrammer, navnlig vedrørende infrastrukturinvesteringer, i visse tilfælde kan geråde i konflikt med miljøets behov.

4.11.1. For øvrigt er det stadig vigtigt for samhørigheden i EU generelt, at alle medlemsstaterne følger fælles konkurrenceregler (især angående statsstøtte til erhvervslivet) og fælles regler for offentlige indkøb. Strukturfondene må også fortsætte deres udvikling inden for den fælles landbrugspolitik og supplere målsætningerne for reformen af den. Ellers er der risiko for, at befolkningen flytter bort fra landdistrikterne.

4.12. Det er en ret udbredt opfattelse, at strukturfondsforanstaltningerne gavner forarbejdningssektoren mere end servicesektoren, som dog beskæftiger flest i EU. Selv om en sund og ekspanderende forarbejdningssektor skaber mange muligheder for servicesektoren og strukturfondene støtter turisme og lignende projekter i områder, som er berettigede til visse støtteforanstalt-

ninger, er det måske på sin plads at lægge større vægt på direkte støtte til investeringer i servicesektoren, hvor det kan påvises, at dette vil fremme den lokale økonomiske udvikling. ØSU foreslår, at der lægges mere vægt på de aspekter af servicesektoren, som kan fremme den regionale udvikling, især aspekter vedrørende »informationssamfundet« og andre højteknologiske aktiviteter.

4.12.1. Mange firmaer inden for servicesektoren, især højteknologiske firmaer, er små eller mellemstore. Selv om strukturfondsstøtten til SMV med de nuværende ordninger bliver dobbelt så stor som i perioden 1988-1993 og denne sektor får særlig støtte fra EF-initiativerne, støtter ØSU udviklingen af støtteforanstaltninger for SMV. Det er inden for denne sektor, de største jobmuligheder vil vise sig fremover, og der er behov for væsentlig støtte, både for at fremme etablering af virksomheder og for at sikre den fortsatte udvikling af de eksisterende små og mellemstore virksomheder.

4.13. ØSU noterer sig, at mål 2-støtten under forordningerne af 1994 blev givet for to perioder à tre år i stedet for én seksårsperiode, som det var tilfældet med mål 1-støtten. ØSU har tidligere udtalt, at det fandt denne fremgangsmåde over for mål 2-regionerne lidet hensigtsmæssig og potentielt skadelig, da tre år sandsynligvis ikke var længe nok til, at støtten ville kunne få nogen effekt. Efter debatten på Det Europæiske Råds møde i Madrid ser det nu ud til, at Kommissionen ikke vil foreslå ændringer af den geografiske støtteberettigelse under mål 2 i løbet af den anden støtteperiode. ØSU hilser denne beslutning varmt velkommen. Det er lige så vigtigt for mål 2-regioner som for mål 1-regioner, at den økonomiske støtte leveres så kontinuerligt som muligt. Den ekstra usikkerhed i forbindelse med truslen om at miste støtten kan meget vel have skadet mål 2-regionernes udviklingsmuligheder unødigt.

Bruxelles, den 10. juli 1996.

Carlos FERRER

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 90/219/EØF om indesluttet anvendelse af genetisk modificerede mikroorganismer«

(96/C 295/12)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 30. april 1996 under henvisning til EF-traktatens artikel 130 S at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvises til ØSU's Sektion for Miljø-, Sundheds- og Forbrugerspørgsmål, som udpegede Sergio Colombo til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 11. juni 1996.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 337. plenarforsamling, mødet den 10. juli 1996 med 92 stemmer for, 2 imod og 3 hverken for eller imod, følgende udtalelse.

1. Indledning

1.1. ØSU følger med stor interesse den løbende debat om udviklingsmulighederne inden for bioteknologien og vil tage aktiv del i den brede debat, som konferencen om bioteknologi, der blev afholdt den 11. januar 1996 i Bruxelles i konferencecentret Borschette, lagde op til, og som ikke begrænser sig til det institutionelle plan.

1.2. På ovennævnte konference fremhævede ØSU's repræsentanter de beskæftigelsesmæssige perspektiver, denne sektor åbner. Det pointerede, at der skal skabes folkelig opbakning gennem oplysning og brede samråd, og at reguleringen skal geares til de reelle risici.

1.3. Dette er udgangspunktet for følgende gennemgang af det forslag til ændring af direktivet, som Kommissionen har fremlagt.

2. Behovet for en revision af direktivet

2.1. I sin begrundelse til forslaget til ændring af direktiv 90/219/EØF henviser Kommissionen til de erfaringer og den nye viden, man på europæisk og internationalt plan nu ligger inde med om indesluttet anvendelse af genetisk modificerede mekanismer. På baggrund af disse erfaringer er det efter Kommissionens opfattelse fornuftigt og nødvendigt at revidere direktivet med det formål at opnå større gennemsigtighed ved at indføre et klassifikationssystem, der er i overensstemmelse med international praksis, samt administrative procedurer, der er tilpasset de enkelte aktiviteterets risikopotentiale.

2.2. ØSU udtalte sig positivt om de reguleringsmæssige principper bag det gældende direktiv⁽¹⁾. Det har siden bestræbt sig på at indsamle et mere omfattende materiale til vurdering af erfaringerne med anvendelsen af direktivet i de forskellige medlemsstater. Dette er af aktuel interesse, idet Kommissionen i henhold til artikel 18

hvert tredje år skal fremlægge et resumé af de rapporter, som medlemsstaterne har indsendt siden 1993.

2.3. Da retsgrundlaget (artikel 130 S) vedrører harmonisering gennem fastsættelse af minimumsbestemmelser, og medlemsstaterne dermed har mulighed for at indføre strengere beskyttelsesforanstaltninger på sundheds- og miljøområdet, anser ØSU det for vigtigt at undersøge forskelle i de nuværende nationale regler og de dermed forbundne fordele og ulemper for at fastslå, om der er grund til at ændre det gældende direktiv.

2.4. Med det formål har ØSU gennemgået den første beretning fra 1994 om anvendelsen af direktivet. På det tidspunkt havde Spanien imidlertid netop omsat direktivet til national lov, medens nogle medlemsstater endnu ikke havde gennemført direktivet. De ganske få års erfaringer, som beretningen er baseret på, er således begrænset til nogle få lande, og hovedparten af de aktiviteter, der er anmeldt til de kompetente myndigheder, hører til klasse 1 (forsøg i lille målestok som led i forskning og udvikling).

2.5. Beretningen viser i øvrigt, at kravene til information og høring af offentligheden varierer fra land til land, og at de er særligt omfattende i Danmark og Holland. Det ser ikke ud til, at disse to landes gennemsigtige procedurer begrænser antallet af tilladte aktiviteter.

2.6. ØSU må konstatere, at begrundelsen for at ændre det gældende direktiv ikke kan udledes alene af de få facts, der fremlægges i denne beretning. Kommissionen har naturligvis indhentet andre oplysninger i forbindelse med høringen af de berørte parter og draget nytte af de videnskabelige erfaringer, som de europæiske forskningscentre og virksomheder har opbygget; desuden har den taget hensyn til de internationale retningslinjer på området. Dette materiale burde der have været gjort mere indgående rede for i den begrundelse, der introducerer det foreliggende forslag. Der savnes også en bedre dokumentation for de problemer, forskningscentre og

(1) EFT nr. C 23 af 30. 1. 1989.

virksomhederne i sektoren har haft med at følge de administrative procedurer.

2.7. ØSU noterer endvidere, at det foreliggende forslag har vakt interesse og rejst debat, og anser det for nødvendigt, at der træffes beslutning i fuld åbenhed for at undgå ubegrundet frygt.

2.8. På dette felt inden for den teknologiske udvikling, hvor risikovurderingen er kendetegnet ved en række ubekendte, og hvor borgernes opbakning er af afgørende betydning, må beslutninger om revision af lovgivningen træffes med stor forsigtighed og bygge på et maksimum af sikkerhedselementer for så vidt angår risikoforebyggelse. Dette er den eneste måde, hvorpå denne sektor, der har store udviklingsmuligheder, hvad angår produktion og beskæftigelse, kan vinde brugernes og forbrugernes tillid og tiltrække de nødvendige investeringer. Det er på det stadium, hvor produkterne markedsføres, at forbrugerne virkelig giver udtryk for deres bekymring. Dette har for eksempel været tilfældet med fødevarer fremstillet ved hjælp af genteknik, eller hvori der indgår genetisk modificerede planter.

2.9. Spørgsmålet om risikovurdering vedrører naturligvis ikke i så høj grad indesluttet anvendelse som det følgende stadium, udsætning i miljøet, der er omfattet af et andet direktiv. Der skal derfor skelnes klart mellem direktiv 90/219 og 90/220, og man må sikre sig, at det ikke automatisk får konsekvenser for anvendelsen af direktiv 90/220, at bestemte genetisk modificerede mikroorganismer klassificeres som sikre i den indesluttede fase.

2.10. I denne forbindelse noterer ØSU sig, at Kommissionen snart vil offentliggøre en rapport om anvendelsen af direktiv 90/220, som ØSU vil udtale sig om, når den foreligger.

3. Indledende bemærkninger

3.1. ØSU ser positivt på en tilpasning af direktiv 219/90 til de tekniske og videnskabelige fremskridt gennem en bedre definition og klassificering af farekategorierne og den dermed følgende forenkling af procedurerne og øgede sikkerhed (bedre tekniske beskyttelse). Men de grundlæggende forudsætninger og filosofien bag direktivet fra 1990 bør ikke ændres. ØSU opfatter altså det foreliggende forslag som en revision af de gældende bestemmelser i lyset af de erfaringer, der er indhøstet i EU og på internationalt plan, og ikke som en deregulering.

3.2. Man må huske på, at der til grund for indførelsen af specifikke direktiver om genetisk modificerede mikroorganismer ligger en erkendelse af, at man ikke har fuldt kendskab til de risici, der er forbundet med genetisk modificerede mikroorganismer, idet der kan ligge en potentiel risiko i eventuelle uforudsete følger af nye kombinationer af i øvrigt ufarlige komponenter. Derfor må klassificeringen af en genetisk modificeret mikroorganisme som ufarlig være baseret på et kendskab til den genetisk modificerede mikroorganisme som sådan og ikke kun på kendskabet til det pågældende gens virkning i donororganismen og til modtagerorganismens adfærd isoleret set.

3.3. Følgelig kan restriktionerne først ophæves, når et tilsynsorgan tager ansvaret for at opføre den pågældende genetisk modificerede mikroorganisme på en liste over sikre mikroorganismetyper (Bilag II B). Med disse forbehold fremsættes yderligere bemærkninger til følgende punkter.

4. Særlige bemærkninger⁽¹⁾

4.1. Artikel 1

»Bortskaffelse af genetisk modificerede mikroorganismer«, som indgår i definitionen i artikel 2, litra c), bør eksplicit nævnes under anvendelsesområdet, eftersom det affald, der opstår ved indesluttet anvendelse, kræver særlig opmærksomhed: det er i denne fase, der kan være fare for spredning i miljøet.

4.2. Artikel 3

Denne artikel er vildledende og modsætningsfyldt. Man kan ikke samtidig udelukke bestemte teknikker/metoder og anvendelser fra direktivets anvendelsesområde og i samme direktiv fastsætte detaljerede bestemmelser for netop disse teknikker. Det gælder f.eks. artikel 5, stk. 1, artikel 5, stk. 4, artikel 6, 7 og 8, artikel 12, stk. 1, artikel 19, stk. 4, samt bilagene II, del A og B, bilag III og IV samt bilag V, del A.

4.3. Artikel 5

4.3.1. ØSU støtter det nye risikobaserede klassifikationssystem, der indeholder bedre sikkerhedsgarantier, og påskønner den nye opstilling i fire risikoklasser, som er i overensstemmelse med den internationale klassificering, og som danner et bedre grundlag for valget af passende indeslutningsforanstaltninger. Den nuværende differentiering på grundlag af kvantitet og

(1) Af hensyn til overskueligheden henvises i det følgende til den konsoliderede tekst i bilaget med en ny opstilling af direktivet.

aktiviteternes industrielle eller ikke-industrielle karakter har ikke vist sig hensigtsmæssig.

4.3.2. At samle aktiviteter, som ikke indebærer risiko (bilag II, del A), og aktiviteter, som indebærer en ubetydelig risiko (bilag II, del B) i risikoklasse 1 forekommer ganske vist rimelig. Det kan imidlertid først vurderes, om det er hensigtsmæssigt, når der er skabt klarhed over, hvilken procedure der skal anvendes ved bestemmelse af de typer genetisk modificerede mikroorganismer, der hører ind under bilag II, del B.

4.3.3. Det er nødvendigt, at specielt formuleringen af bilag II, del B, er nøjagtig, da vurderingen og klassificeringen i risikoklasser fortsat er overladt brugerne.

4.3.4. ØSU bifalder forslaget bestemmelse om, at brugerne i forbindelse med klasse 1-aktiviteter skal føre en protokol over hver vurdering, som efter anmodning skal stilles til rådighed for den kompetente myndighed (artikel 8). Det støtter også bestemmelsen i artikel 12, hvori det fastsættes, at brugerne skal underrette den kompetente myndighed om enhver ny udvikling.

4.4. Artikel 8

I forlængelse af ovennævnte foreslår ØSU, at man overvejer muligheden for at kræve en årlig uopfordret indgivelse af vurderingsmaterialet også i forbindelse med klasse 1-aktiviteter, der foreslås omdefineret som aktiviteter, der indebærer en ubetydelig risiko.

4.5. Artikel 13

4.5.1. Høring af offentligheden, som er en forudsætning for at vinde borgernes tillid, er fortsat medlemsstaternes anliggende. Den nye formulering begrænser dog de aspekter, som høringen skal omfatte (ordene »et hvilket som helst« aspekt udgår), og det nævnes udtrykkeligt, at bestemmelserne om fortrolighed finder anvendelse i denne forbindelse.

4.5.2. I sin udtalelse om det oprindelige forslag understregede ØSU, at det er vigtigt, at høringen bliver så bred som mulig, og ØSU hilste velkommen, at den endelige direktivtekst tog højde herfor. Aktiv inddragelse

af alle aktører samt gennemsigtighed i forhold til offentligheden er i øvrigt bærende elementer i det femte miljøhandlingsprogram. Derfor virker et tilbageskridt på dette område uforståeligt, især hvis de nye teknikker har vist sig ikke at indebære fare for mennesker eller miljøet. ØSU henviser endvidere til sin udtalelse om adgang til miljøoplysninger⁽¹⁾, hvori der peges på behovet for »aktiv informering« af befolkningen.

4.6. Artikel 14

I denne artikel begrænses den foreskrevne underretning om beredskabsplanerne, som kun skal rettes til organer og myndigheder og ikke længere til personer. Det er imidlertid af afgørende betydning, at den enkelte får oplysning om, hvorledes man skal forholde sig ved uheld, således som det allerede er tilfældet i nogle medlemsstater med henblik på nødsituationer. Formuleringen af artikel 14 i det gældende direktiv er følgelig mere betryggende for offentlighedens og arbejdstagernes sikkerhed.

4.7. Artikel 20

ØSU bemærker, at alle bilagene i henhold til det nye direktivforslag kan ændres efter udvalgsproceduren i artikel 21. ØSU anmoder om, at der for de to første bilag om henholdsvis definition af teknikker til genetisk modifikation og undtagelser fra direktivet indføres en procedure med en bredere høring af eksperter, der er anerkendt for deres store videnskabelige indsigt.

4.8. Bilag II

ØSU anmoder om, at proceduren for opstillingen af listen i del B beskrives nærmere. Uden en nøjagtig fastlæggelse af proceduren kan der ikke tages endelig stilling hertil og dermed til fastlæggelsen af risikoklasse 1.

4.9. Bilag III

ØSU anser det for vigtigt, at bortskaffelse udtrykkeligt nævnes som et af de elementer, der skal indgå i vurderingen.

(1) EFT nr. C 139 af 5. 6. 1989.

Bruxelles, den 10. juli 1996.

Carlos FERRER

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Krisen omkring bovin spongiform encephalopati (BSE) og dens mangfoldige konsekvenser i Den Europæiske Union«

(96/C 295/13)

Det Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 25. april 1996 under henvisning til forretningsordenens artikel 23, stk. 3 på eget at afgive udtalelse om: »Krisen omkring bovin spongiform encephalopati (BSE) og dens mangfoldige konsekvenser for Den Europæiske Union«.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Underudvalg »BSE«, som var nedsat i henhold til forretningsordenens artikel 19. Underudvalget vedtog med et flertal af stemmer for og 3 hverken for eller imod et forslag til ØSU's udtalelse den 2. juli 1996 (ordfører: Ataíde Ferreira, medordførere: Christie og Pricolo).

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 337. plenarforsamling af 10. og 11. juli 1996, mødet den 10. juli 1996, med 126 stemmer for, 18 imod og 6 hverken for eller imod, følgende udtalelse.

0. Udtalelsens omfang

0.1. Bovin spongiform encephalopati har fået et epidemisk omfang i Storbritannien og er optrådt sporadisk og begrænset i nogle medlemsstater, som har importeret kvæg eller anvendt fodermel baseret på kød importeret fra Storbritannien.

Der hersker desuden begrundet mistanke om, at nogle europæiske borgeres død hænger sammen med BSE. Denne situation har medført en naturlig reaktion fra forbrugerne og dermed en økonomisk krise i kvægavlssektoren og efterfølgende produktionssektorer. Derved er mange arbejdspladser gået tabt inden for produktion, forarbejdning og markedsføring af kød.

0.2. ØSU finder det signifikant, at kokrisen er opstået på et tidspunkt med øget pres for at få nedbragt det offentlige udgifter generelt og for at få nedbragt forskningen i den offentlige sektor som følge af budgetstramninger, privatisering og deregulering. Der findes ikke noget alternativ til velfinansieret offentlig kontrol med og håndhævelse af levnedsmiddelbestemmelserne samt uafhængig forskning i BSE og sammenhængen med den nye variant af Creutzfeldt-Jakob's syge. ØSU er bekymret over, at BSE-krisen falder sammen nedskæringer på disse felter.

0.3. På det nyligt afholdte topmøde i Firenze nåede man til principenighed om en plan for sygdommens udryddelse i Storbritannien og om støtte til kvægavlerne, dog med det forbehold, at BSE-spørgsmålet løses efter videnskabelige kriterier og under hensyntagen til forbrugernes rettigheder og beskyttelse af befolkningens sundhed. ØSU udtrykker tilfredshed med denne aftale og

konstaterer, at Kommissionen har udført et betragteligt stykke koordineringsarbejde over for denne alvorlige krise.

0.4. Det tilkommer ikke ØSU at træde i stedet for hverken de videnskabelige organer eller politiske instanser, som skal træffe afgørelse om yderligere hasteforanstaltninger til at imødegå krisen. ØSU er bekymret over borgernes/forbrugernes mistillidsreaktion og er opmærksom på holdningen i de organisationer, som repræsenterer landmændene, industrien, handelen, forbrugerne og arbejdstagerne i EU. ØSU mener derfor at måtte fremlægge en række generelle kommentarer og henstillinger til EU-institutionerne i overensstemmelse med traktatens artikel 198. Formålet er at drage ved lære af krisen, som har haft særdeles alvorlige konsekvenser for befolkningens sundhed og det indre markeds virkemåde.

0.5. ØSU er også bekymret over, at Den Europæiske Unions beslutningsmekanismer er bragt i fare af ensidig obstruktion. Sidstnævnte er et spørgsmål, som regeringskonferencen bliver nødt til at tage op, og ØSU går derfor ikke i dybden med spørgsmålet i denne udtalelse.

1. Den offentlige sundhed

1.1. Videnskabelige og tekniske oplysninger synes i stadig stigende grad at bekræfte, at BSE kan overføres til mennesker via levnedsmidler, hvilket er foruroligende.

1.1.1. Ifølge WHO's konklusioner fra april 1996 er der endnu ikke påvist en forbindelse mellem den nye variant af Creutzfeldt-Jakob's syge og virkningen af

udsættelse for BSE-agenset. Imidlertid er BSE-udsættelse den mest sandsynlige mulighed⁽¹⁾.

1.1.2. I denne situation har EU vist sig at være dårligt udrustet til at reagere hurtigt, effektivt og beroligende for at værne om forbrugernes sundhed og øvrige rettigheder.

1.2. Trods advarsler fra de sagkyndige, som WHO har konsulteret, (Genève, maj 1995) og Europa-Parlamentets undersøgelse og resolution⁽²⁾ har Fællesskabet i henseende til den offentlige sundhed udvist en lidet opmærksom, for ikke at sige forsømmelig holdning angående dette spørgsmåls eventuelle alvorlige karakter.

1.2.1. Selv om der er vedtaget en række lovforanstaltninger⁽³⁾, må det konstateres, at der har været tale om ineffektiv kontrol med den faktiske iværksættelse i medlemsstaterne. Situationen skærpes af, at henstillingerne ikke er bindende.

1.2.2. Endvidere bemærker ØSU, at man i sundhedssektoren har været længe om at tage problematikken omkring BSE-overførsel og prion-sygdomme op. Dog er ØSU tilfreds med, at man i det nyligt fremsatte forslag, som endnu er til debat, og som vedrører oprettelse af et netværk til epidemiologisk overvågning⁽⁴⁾, er opmærksom på Creutzfeldt-Jakob's syge.

1.3. Advarslerne og formodningerne fra flere kredse i det videnskabelige samfund⁽⁵⁾ har tilsyneladende ikke gjort nok indtryk på de ansvarlige i EU, da der ikke er sat stærkt ind på at forhindre, at sygdommen breder sig fra en dyreart til en anden.

1.3.1. ØSU finder det påkrævet at forhøje bevillingerne til EU's videnskabelige forskning i BSE og Creutzfeldt-Jakob's syge; forhåbentlig vil resultatformidlingen ud til borgerne blive bedre end tilfældet var med de programmer, som blev søsat i 1990.

1.4. Sundhedsbeskyttelsen er kommet i anden række på grund af de enorme økonomiske interesser, som står på spil. De sagkyndiges mening er blevet skubbet til side

til fordel for økonomiske og politiske overvejelser, hvor man har taget de manglende beviser på risiko som udtryk for, at der ikke er nogen risiko overhovedet⁽⁶⁾.

1.4.1. Ændringerne i benmelfremstillingsmetoderne, som selvsagt var begrundet i producenternes interesser, er muliggjort af mangelen på passende regulering og kontrollakunerne, hvilket alle kan blive et offer for, herunder også erhvervslivet selv.

1.5. Fødevarer-, medicinal- og kosmetikindustrien udsættes i øjeblikket for berettiget kritik, fordi de i nogle tilfælde har brugt usikre produkter, hvilket skyldes utilstrækkelig kontrol med råvareindkøb.

1.5.1. Desværre foreligger der ingen forsøg, som kan anvendes i fødevarer-, medicinal- og kosmetikindustrien, for at sikre, at deres råvarer ikke indeholder BSE-agenser. Indtil et sådant forsøg er til rådighed, er man i kvalitetskontrollen nødt til at sætte fuld lid til certifikater fra råvareleverandørerne.

1.6. Der består således fortsat tvivl om, hvorvidt erhvervslivets metoder og kvalitetskontrolmetoderne er de bedst egnede. På baggrund af medlemsstaternes forskellige brug af epidemiologiovervågningsprogrammerne og WHO-konsulterede sagkyndiges nylige konklusioner fra april 1996⁽⁷⁾ er det svært at vurdere råvarernes sikkerhed ud fra deres oprindelse alene.

1.7. De skridt, som er taget for at trække visse produkter tilbage fra markedet, er relevante, men de bør sættes i værk uden svaghedspunkter i overensstemmelse med de videnskabelige udvalgs udtalelser, idet der betingelsesløst skal værnes om den offentlige sundhed. ØSU udtrykker tilfredshed med nedsættelsen af et tværfagligt BSE-udvalg, bestående af fremtrædende videnskabsfolk, hvilket bør udgøre en garanti for en horisontal, uvildig behandling af spørgsmålet.

1.8. Hvad inaktiveringsproceduren og råvarernes oprindelse angår, ser ØSU med bekymring på, at Kommissionen har ignoreret henstillingerne i udtalelsen fra Det

(1) WHO/EMC/DIS/96.147.

(2) EFT nr. C 42 af 15. 2. 1993.

(3) EFT nr. L 172 af 7. 7. 1994, s. 23; EFT nr. L 172 af 7. 7. 1994, s. 25, ændr. (95/29/EF); EFT nr. L 38 af 18. 2. 1995, s. 17; EFT nr. 194 af 29. 7. 1994, s. 96, ændr. (94/794/EF); EFT nr. L 325 af 17. 12. 1994, s. 60, ændr. (95/287/EF); EFT nr. L 181 af 1. 8. 1995, s. 40; EFT nr. L 78 af 28. 3. 1996, s. 47. Angående en fuldstændig oversigt over de trufne foranstaltninger henvises til bilag 1 i »Vademecum om bovin spongiform encephalopati — forbrugerinformation« fra GD XXIV.

(4) KOM(96) 78 endelig udg.

(5) For eksempler på overførsel fra én dyreart til en anden, som er iagttaget inden 1995, henvises til det såkaldte Supporting document til OIE's (Office International des Epizooties) International Health Code, kapitel 3.2.13. om bovin spongiform encephalopati (BSE) (ajourført maj 1996) og de deri indeholdte referencer.

(6) Lancet, Bind 347, april 1996.

(7) »I mangel af oplysninger om den foretagne overvågning må BSE-virkningen i et land anses for ukendt«.

Rådgivende Levnedsmiddeludvalg af 15. april⁽¹⁾ og har ophævet forbuddet mod import af gelatine, talg og tyresæd på visse betingelser⁽²⁾.

1.9. Med hensyn til den farmaceutiske industri opstår problemet ifølge den holdning, som Det Europæiske Agentur for Lægemedelvurdering indtog den 16. april 1996, på følgende punkter:

- a) Råvarernes oprindelsessted
- b) Vævets herkomst
- c) Udvindingsprocedurerens sikkerhed (temperatur, tryk og varighed).

1.9.1. Angående gelatinetilsætninger og talgderivater bør man fortsat henholde sig til 1992-instrukserne⁽³⁾, som for nylig blev bekræftet af Det Europæiske Agentur for Lægemedelvurdering. Imidlertid skal opmærksomheden henledes på de vanskeligheder, som industrien selv erkender, og som går ud på at få et klart kendskab til råvarernes oprindelse (punkt a) ovenfor).

1.9.2. Derfor er det afgørende, at man ikke blot forbyder produktion, men også tilbagetrækker samtlige de farmaceutiske produkter og placeboer, som findes i EU, og som indeholder produkter på risikoniveau I til III, der ikke er væsentlige set ud fra et lægeligt synspunkt; de resterende produkter bør kun kunne fås på lægerecept. Det tilkommer lægerne at afgøre, hvilken risiko der er acceptabel for patienten, når der er tale om både traditionel og homøopatisk medicin.

1.10. Der kan anstilles tilsvarende overvejelser for kosmetiks vedkommende. Det bør påtænkes at forbyde markedsføring af produkter, som ikke er underkastet passende inaktiveringsprocesser.

1.11. Der er givet udtryk for bekymring fra dem, der arbejder i erhvervet, med hensyn til de sundhedsmæssige følger af eventuel BSE-udsættelse stammende fra kontakt med smittede, levende eller døde dyr.

1.12. På basis af oplysninger fra det uafhængige, rådgivende udvalg for farlige patogener stoffer (ACDP)

⁽¹⁾ EFT nr. L 139 af 12. 6. 1996.

⁽²⁾ Det hedder følgende i udtalelsen: »På basis af den nuværende ufuldstændige viden om BSE og dens mulige overførsel til mennesker samt usikkerheden om det smitsomme stofs inaktivering kan Udvalget i øjeblikket kun henstille, at man nøjes med at importere stoffer af kvægoprindelse beregnet til disse produkter fra geografiske områder, hvor BSE ikke forekommer i epidemisk omfang« (Det videnskabelige Levnedsmiddeludvalg, udtalelse om produkter afledt af kvægvæv i relation til BSE. Bilag 1 til dokument III/5124/96).

⁽³⁾ Forklarende noter om nedbringelse af risikoen for overførsel fra dyr til mennesker af bovin spongiform encephalopati via lægemidler, offentliggjort i Bind III, addendum nr. 2 i Det Europæiske Fællesskabs regelsæt om lægemidler.

under det offentlige organ »Public Health and Safety Executive« samt fra fagforeningernes sagkyndige har man kunnet meddele arbejderne, at der ikke har kunnet påvises udsættelse for sygdommen på arbejdspladsen. ØSU maner imidlertid til forsigtighed, fordi det ikke er muligt at fastslå de langsigtede virkninger, især ikke for arbejdere, som direkte håndterer kødet. ØSU henstiller derfor, at der tages alle forholdsregler⁽⁴⁾, og at alle tilfælde af uheld registreres.

2. Det indre marked og forbruget

2.1. EU-myndighedernes tiltag og Storbritanniens sene erkendelse af muligheden for BSE-agensets overførsel til mennesker er selvsagt gået ud over forbrugernes tillid til visse produkter, som frit kan omsættes i EU. Denne legitime mistillid skyldes, at der i en vis periode har været tale om fri bevægelighed i EU for smittede dyr og foderstoffer samt andre produkter stammende fra kvæg, som indebærer en mulig fare.

2.2. Følgerne af denne mistillid har været nye tilfælde af protektionisme, og der har tydeligt kunnet konstateres en vis modstand mod at forbruge importvarer og i visse tilfælde sågar andre produkter end rent regionalt baserede produkter.

2.3. Faldet i oksekødsforbruget har medført en stigning i forbruget af andet kød og af fisk, hvilket har resulteret i en unormal prisstigning på sidstnævnte produkter til skade for lavindkomstforbrugere.

2.4. I den nuværende situation er det, hvad oksekødsprodukter angår, ønskeligt at markedsudelukke produkter med smitterisiko⁽⁵⁾; produkter uden konstateret smitterisiko skal udbenes og synligt nerve- og lymfæv

⁽⁴⁾ Arbejdere, som er beskæftiget med fjernelse af specificeret kvægaflald (hjerne- og rygmarv), bør:

- tildække afskårne stykker og rester med vandtæt materiale;
- bære beskyttelsestøj, herunder handsker;
- undgå snit- og stiksår;
- benytte ansigtsskærm (især til øjne og mund), hvis der er risiko for tilsprøjtning;
- undgå eller begrænse brugen af spidse genstande, hvor det er muligt;
- vaske sig, inden de spiser, drikker, ryger, går på toiletet;
- vaske smittede områder grundigt med rens- og desinficeringsmiddel;
- vaske og desinficere beskyttelsestøjet efter brug.

⁽⁵⁾ I rapporten fra WHO's veterinærkontor angående en høring om spørgsmål vedrørende offentlig sundhed med tilknytning til BSE hos dyr og mennesker (report of a WHO consultation on public health issues related to human and animal transmissible spongiform encephalopathies) fra maj 1995 indeles væv i fire grupper med udgangspunkt i graden af smitsomhed; gruppe 4, som bl.a. omfatter mælk og skeletmuskelen, frembyder ikke risiko for smitsomhed, som har kunnet påvises i laboratorium.

skal fjernes, således at potentielt smittede eller smitteindeholdende stoffer ikke sælges til forbrug, idet det er umuligt at behandle disse produkter på passende vis.

2.5. I tilknytning til forbrugernes bekymringer for fødevarernes sikkerhed henstiller ØSU, at der sættes ind med en oplærings- og oplysningskampagne om en sund og velafbalanceret kost, på linje med handlingsprogrammerne til fremme af sundheden.

2.6. Mere generelt understreger ØSU, at adgang til klare og troværdige oplysninger er en grundlæggende borgerrettighed og en afgørende forudsætning for genskabelse af tillid. I oplysningskampagnerne er det nødvendigt aktivt at medinddrage forbruger- og detailhandels sammenslutningerne. Samtlige kokrise-ramte sektorer bør holdes ajour og produktmærkningen bør omfatte ingredienssammensætningen (udtrykt i procent).

2.7. Endvidere er det påkrævet at se på effektiviteten af direktivet om generel produktsikkerhed (92/59) og at nyvurdere direktivet om ansvar for defekte produkter (85/374) for, som foreslået af ØSU, at få dem udvidet til landbrugsvarer og dertil knyttede risici⁽¹⁾.

2.8. Udover kritikken mod visse industrier, der anvender oksekødsderivater som råvarer, opstår der spørgsmålet om bl.a. de økonomiske problemer, som virksomhederne i oksekødsbranchen støder på, og som kan henføres til BSE-krisen: slagterier, dyretransport, emballageindustri, forarbejdning, mejeriindustrier osv. Disse virksomheder bærer ikke noget direkte ansvar i spørgsmålet, men rammes af indkomsttab på grund af forbrugernes tilbageholdenhed.

3. BSE-virkninger på oksekødsproduktionen

3.1. Krisen i den europæiske oksekødsproduktion tog en dramatisk vending i foråret på grund af det pludselige, kraftige og generelle fald i forbruget og det deraf følgende fald i producentpriserne på oksekød, selv om forbrugerpriserne holdt sig stabile.

3.2. Krisens virkninger i oksekødssektoren kan sammenfattes således:

- et betydeligt fald i slagtninger og i visse områder et totalt slagtestop, hvilket skyldes faldende kvægindkøb hos kvægavlerne,
- et sideløbende fald i og i nogle tilfælde stop for forarbejdningen af kød og kødprodukter,
- et meget udtalt fald i leverancerne, herunder også traditionelle leverancer, til tredjelande,
- aktivitetsnedgang i distributionsleddet og fald i detailsalget.

3.3. For kvægavlerne har de umiddelbare, direkte konsekvenser været følgende:

- et stop for køb og salg; det har derfor været nødvendigt at lade slagteklart kvæg blive på bedriften,
- en begrænsning af de alternative produktionsmuligheder, fordi arealerne fortsat bruges til at producere foder til uproduktivt kvæg, som er nødt til at forblive på bedriften,
- landmændene/kvægavlerne hindres i praksis i at udnytte de kompensationsmuligheder, som den fælles landbrugspolitik rummer med hensyn til dyrkede arealer og såkaldte biologiske afgrøder.

3.4. Det turde være overflødigt at nævne, at alle ovennævnte negative konsekvenser skyldes det kraftige forbrugsfald, som i nogle lande har været på 40 %. Indkomsttabene for kvægavlerne kan ikke gøres nøje op; det kan imidlertid anføres, at de få salg, som finder sted, sker til priser, der ligger 20 % under priserne forud for krisen.

3.5. Det er for tidligt at gøre definitiv status over den strukturelle nedgang i oksekødsforbruget i kølvandet på orkanen omkring de »gale køer«.

Det er imidlertid beregnet, at et 5 procents fald i forbruget i EU kan medføre et produktionsoverskud på 1 mio. ton set i forhold til det interne forbrug. Hvis faldet er på 20 %, vil overskuddet allerede i 1997 beløbe sig til 2 mio. ton.

Det er således klart, at hvis forbruget ikke stiger igen, vil der opstå fare for den markedsbalance, som med megen møje og besvær er opnået efter kostbar, årelang, offentlig intervention.

⁽¹⁾ Forklarende noter om nedbringelse af risikoen for overførsel fra dyr til mennesker af bovin spongiform encephalopati via lægemidler, offentliggjort i Bind II, addendum nr. 2 i Det Europæiske Fællesskabs regelsæt om lægemidler.

4. Oksekødsforanstaltninger på EU-plan

4.1. Ud over forbuddet mod eksport af kvæg, kødprodukter og afledte produkter fra Storbritannien til de øvrige EU-lande og tredjelande, som især beror på sundhedsmæssige hensyn, er der på EU-plan hidtil kun truffet markedsforvaltningsforanstaltninger, som skal gøre det lettere at opnå offentlig støtte til oksekød⁽¹⁾.

4.2. Kommissionen var klar over, at der kun var tale om foreløbige foranstaltninger og foreslog derfor at bevilge 650 mio. ecu i indkomststøtte til oksekødsproducenterne; på topmødet i Firenze blev beløbet forhøjet til 850 mio. ecu.

4.3. Med henblik på at puste nyt liv i avlssektoren må der ifølge ØSU udover nødhjælp også iværksættes foranstaltninger på længere sigt.

4.3.1. Nødhjælpen omfatter:

- nedslagningsgodtgørelse til producenter i de smittede områder⁽²⁾,
- godtgørelse for bevaring af kvæg, der er nedslagningsklart, men som stadig er på markedet,
- lavtforrentede lån til dækning af landbrugsbedrifternes driftsudgifter i mindst to år,
- forhøjelse af gældende præmier for tyre og ammekøer.

4.3.2. Af langsigtede foranstaltninger kunne man overveje:

- prioriteret producentstøtte inden for rammerne af de planlagte strukturprogrammer med henblik på at tilpasse avlsstrukturerne til de krav, som den hygiejnemæssige og sanitære kontrol stiller, og med henblik på præventive aktioner (herunder regelmæssig sanering af græsgange og marker til græsning),

(1) Disse foranstaltninger er følgende:

- a) 17. april 1996, åbning af interventionskøb for 50 000 ton kvæggropper af alle kategorier som undtagelse fra eksisterende regler (forordning EØF nr. 701/96 af 17. 4. 1996),
- b) 6. maj 1996, adgang til intervention for yderligere 50 000 ton oksekød med særundtagelser for nogle produkter fra Storbritannien og Irland (forordning EØF nr. 834/96 af 6. maj 1996),
- c) 6. maj 1996, ydelse af støtte til privat oplagring af kalvekød.

(2) Kommissionen har i sit budgetforslag for 1997 indsat et ekstra udgiftskapitel på 873 mio. ecu bestemt til finansiering af forbrænding af BSE-smittede kvæg, og kvæg, som er i fare for at blive BSE-smittede.

— støtte til omlægning fra intensiv staldproduktion af tyre til ekstensiv eller halvektensiv drift,

— støtteaktioner, også på tredjelandemarkeder, på velkvalificerede og veldefinerede kødproducentorganisationers initiativ med henblik på at garantere produkternes kvalitet, oprindelse og handelsværdi.

5. Dyresundhed

5.1. De nuværende europæiske landbrugsproduktionsmodeller er blevet mere og mere ekstensive på grund af en større bevidsthed om overskudsproduktion og om nødvendigheden af at beskytte levnedsmidlernes og miljøets kvalitet samt dyrenes velfærd. Denne positive udvikling, som er kommet til udtryk i den fælles landbrugspolitik, går i retning af den ønskede respekt for en økologisk ligevægt, som tidligere var truet af intensive produktionsmetoder, som klart tilsigtede produktion i store mængder.

5.2. Imidlertid er det fortsat nødvendigt med bedre fremme af dyresundheden ved hjælp af sundhedsprogrammer, som skal sikre en effektiv udryddelse af sygdomme i hele EU.

5.3. Udarbejdelsen og iværksættelsen af disse transnationale programmer kræver en EU-intervention for så vidt angår koordineringen af aktionerne og kontrollen med deres gennemførelse samt bedre harmonisering af kontrolpersonalets uddannelse. Subsidiaritetsprincippet bør aldrig kunne forhindre, at der vedtages egnede foranstaltninger med henblik på at bevare dyrenes sundhed. ØSU påskønner resolutionen fra Rådet (landbrugsministrene) sidst i juni om veterinærpolitik og det indre marked, hvor disse spørgsmål tages op.

5.4. På grund af den presserende situation forekommer det i den konkrete BSE-situation ønskeligt, hvor påkrævet, at skabe særlige administrative strukturer for slagterier, omsætningen af levende dyr og produkter af animalsk oprindelse, herunder tillige importvarer. Disse strukturer skal være uafhængige af producentinteresser og kompetente, hvad angår bedriftskontrol.

5.5. I denne forbindelse noterer ØSU sig med interesse Kommissionens forslag af 29. maj 1995 om at oprette et europæisk agentur for veterinær og fytosanitær kontrol med hovedsæde i Irland, og det forbeholder sig ret til at

udtale sig om en sådan strukturs funktioner, især hvad angår prævention.

6. Sundhedsforanstaltninger på oksekødsområdet

6.1. I betragtning af at BSE har ramt hele oksekødssektoren — produktion, slagtning, forarbejdning, distribution og detailsalg — mener ØSU, at følgende foranstaltninger skal iværksættes snarest:

6.2. For det første er det nødvendigt at fjerne hovedårsagen til forekomsten og spredningen af sygdommen, nemlig anvendelsen af benmel som foder til drøvtyggere.

Forbuddet mod denne praksis skal straks træde i kraft i hele EU, og det bør undersøges, om forbuddet af forsigtighedshensyn også skal udvides til ikke-drøvtyggere.

6.3. Det skader den offentlige sundhed, landbrugets økonomi og miljøet, at man giver planteædende dyr kødbaseret foder, fordi dette

- er bærer af BSE-smitten
- er en hindring for anvendelsen af vegetabilsk mel, som er og fortsat skal være drøvtyggers naturlige føde, og fordi det
- fører til ophør med græsningsbaseret avl, som ellers bør opretholdes i de områder (bjergegne og generelt dårligt stillede områder), hvor der er fare for forværing af jordbundsbalancen.

6.4. Der må indføres en veterinær kontrol af besætningen og fodertilskuddet, eller hvor en sådan kontrol allerede findes, må den styrkes og producenterne må gøres aktivt ansvarlige ved indførelsen af et særligt dokument, som ledsager dyrene indtil slagtningen (med angivelse af oprindelse, fodertype, eventuelle sygdomme osv.). Dette dokument bør tjene som grundlag for en klar og detaljeret mærkning rettet til forbrugeren.

7. Konsekvenser for beskæftigelsen

7.1. Virkningerne for beskæftigelsen og likviditeten i mange virksomheder som følge af det kraftige fald i forbrugernes tillid til oksekød har været store i en række EU-lande. Ifølge et skøn (foretaget af Euro-LO) om indvirkningen i samtlige medlemsstater er omkring 50 000 arbejdspladser gået tabt.

7.2. I Storbritannien er de beskæftigelsesmæssige konsekvenser allerede tydelige. Ved udgangen af april vurderede den britiske regering, at 4 000 var blevet arbejdsløse på grund af BSE-krisen. Den samlede virkning må ventes at være langt større; på et meget tidligt tidspunkt vurderede fagforbundene, at mindst 10 000 job var gået tabt. Dette skøn anses nu for at være sat for lavt og antallet af jobtab er sikkert langt større.

7.3. Man bør have in mente, at der vil være kontinuerlige og skiftende konsekvenser, og at arbejdstagerne og virksomhederne i hele fødekæden er ramt. F.eks. vil nogle få måneders nedslagning af dyr over 30 måneder have betydelige konsekvenser for landbrugsarbejderne. Ca. 25 % af landbrugsarbejderne er direkte involveret i oksekødsektoren. Nedslagningen af dyr over 30 måneder vil kræve ekstra slagteriarbejdere, men dette ekstra arbejde vil kun vare, så længe nedslagningen står på.

7.4. Når nedslagningen sker, vil det få alvorlige følger for malkekvæget og de ansatte i de mælkeproducerende bedrifter. Mælkeforsyningen til forbrugerne vil blive forstyrret, og producenter af mælkeprodukter som ost og smør vil komme til at mangle råvarer.

7.5. På dette stadium er det umuligt at vurdere de fulde konsekvenser for beskæftigelsen i mælkesektoren, men de bliver sandsynligvis alvorlige.

7.6. En af konsekvenserne for mælkeproducenterne er, at ældre malkekøer, som normalt ville blive slagtet, når de ikke længere er tilstrækkeligt produktive, ikke vil blive slagtet på grund af krisen og fortsat vil producere mælk. Indføres der til stadighed yngre dyr i besætningen, vil mange tusinde mælkeproducenter måske overskride deres kvote ved udgangen af produktionsåret og dermed få pålagt høje bøder.

7.7. Spørgsmålet om, hvorvidt en landbruger, der modtager godtgørelse for nedslagning, kan forny sin besætning eller ej, er af afgørende betydning for landbrugsarbejderne. Dette rejser tillige spørgsmål om »sund« besætningsfornyelse uden BSE-spor.

7.8. Ud over arbejdspladserne i den egentlige landbrugssektor arbejder der tusinder i forarbejdnings- og emballageindustrien i oksekødsektoren og i fabrikationen af oksekødspier, pølser og andre specialiteter, inden for transporten af levende dyr og frosset kød, i emballeringssektoren samt i medicinalindustrien og i konfekturindustrien. I alle disse sektorer går arbejdspladser tabt, og virksomhederne er allerede ramt af aktivitetsnedgangen.

7.9. De landbrugsbedrifter, der er ramt af krisen, vil reducere deres udgifter til lokale leverandører og

støtteydelse, hvilket betyder færre jobs i landområderne.

7.10. Omfanget af den sociale krise, som BSE-epidemien har medført, er stadig usikker og foranlediger ØSU til at understrege betydningen af det sociale bilag til Maastricht-traktaten. ØSU ser med bekymring på, at man på topmødet i Firenze ikke tillagde det beskæftigelsesmæssige aspekt den prioritet, som det har krav på, og at beslutninger blev udskudt til senere. ØSU henstiller, at den beskæftigelseskrise, som BSE har medført, gøres til genstand for et særligt EU-initiativ, hvori der i fleksibelt omfang bør trækkes på de forskellige til rådighed stående strukturfonde i erkendelse af kokrisens hastekarakter.

8. Konklusioner

8.1. ØSU mener, at sundhed og sikre fødevarer er afgørende for samtlige EU-borgeres livskvalitet. ØSU anmoder derfor indstændigt Rådet, Kommissionen, Parlamentet og medlemsstaterne om at træffe alle egnede foranstaltninger på deres respektive kompetenceområder med henblik på at sikre forbrugerne sunde levnedsmidler og at undgå, at den nuværende situation forværres. ØSU kræver i denne forbindelse:

- a) forbud mod produktion og salg af kødbaserede foderstoffer til drøvtyggere og en undersøgelse af, om forbuddet bør udvides til ikke-drøvtyggere, samtidig med at der indføres pålidelige systemer til fabrikation af foderstoffer til husdyr eller dyr, der holdes i fangenskab,
- b) forbud mod at omsætte eller markedsføre produkter, som de af WHO-konsulterede sagkyndige betragter som høj-risiko-produkter, og udvikling af et samarbejde mellem WHO og Kommissionens tjenestegrene,
- c) kontrol udført af uafhængige, koordinerede nationale instanser,
- d) et informationsprogram til alle forbrugere og berørte aktører fra erhverv og samfund, udarbejdet i et samarbejde mellem de repræsentative forbrugerorganisationer, medlemsstaternes sundhedsmyndigheder og andre uafhængige organisationer, samt

lancering af en større levnedsmiddelkampagne i forbindelse med sundhedsfremme og sygdomsforebyggelse og især i forbindelse med foranstaltninger til beskyttelse mod overførsel af BSE.

- e) indførelse af et særligt dokument, som ledsager dyrene indtil slagtingen (med angivelse af oprindelse, fodertype, eventuelle sygdomme osv.). Dette dokument bør tjene som grundlag for en klar og detaljeret mærkning rettet til forbrugeren.

8.2. ØSU anmoder Kommissionen om at forelægge et direktivforslag om mærkning af kosmetiske produkter i lighed med det, der findes for lægemidler, og om mærkning af alle produkter af drøvtygger-oprindelse, med oplysning om herkomst og fodertype samt om standardisering af mærkningen af kvægfoder, med fuldstændig angivelse af samtlige ingredienser og deres procentvise indhold.

8.3. ØSU anmoder endvidere om øjeblikkelig revision af Rådets direktiv 85/374, så landbrugsvarer og de risici, som disse kan indebære, ikke mere udelukkes⁽¹⁾.

8.4. ØSU opfordrer Kommissionen til at fremme fortsat videnskabelig forskning i BSE. Følgende punkter bør især tages i betragtning på EU-plan:

- a) Årsagerne til BSE og sammenhængen med den nye variant af Creutzfeldt-Jakob's sygdom,
- b) tidlig BSE-diagnosticering,
- c) et forskningsprojekt med henblik på sundhedsovervågning af arbejdstagere, der på den ene eller anden måde kommer i berøring med BSE i deres arbejde.

8.5. ØSU anmoder Rådet, Parlamentet og Kommissionen om at udstyre europæiske agenturer, EU-organer og EU-kontorer med de juridiske, finansielle og menneskelige ressourcer, der er nødvendige for at iværksætte foranstaltninger mod BSE.

8.6. Ud over de foranstaltninger, der allerede er vedtaget eller anbefalet for at hjælpe oksekødsproducenter og de øvrige sektorer, som er ramt af kokrisen, opfordrer ØSU til, at det overvejes at yde støtte til arbejdstagere, virksomheder og områder, der lider indkomsttab på grund af BSE. Støtten skal ydes fleksibelt, hurtigt og effektivt.

8.7. ØSU henstiller, at man overvejer muligheden

⁽¹⁾ EFT nr. L 228 af 11. 8. 1992.

for et ekstraordinært EU-initiativ omfattende samtlige kriseramte EU-områder i både byer og landdistrikter;

der bør trækkes på de til rådighed stående strukturfonde af landbrugsmæssig, social og regional karakter.

Bruxelles, den 10. juli 1996.

Carlos FERRER
Formand for
Det Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG 1

til Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Forkastet ændringsforslag

Følgende ændringsforslag blev forkastet under forhandlingerne, men opnåede mindst en fjerdedel af de afgivne stemmer:

Pkt. 1.4.1.

Ændres til følgende:

»Ændringerne i forarbejdningen af kødmel er blevet påvirket af deregulering ...« (resten uændret).

Begrundelse

Selvindlysende.

Afstemningsresultat

For: 34, imod: 83, hverken for eller imod: 13.

BILAG 2

til Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Følgende tilstedeværende eller repræsenterede medlemmer stemte for udtalelsen:

AMATO, ANDRADE, ANDREWS, ATAÍDE FERREIRA, BAGLIANO, BARROS VALE, BASTIAN, BENTO GONÇALVES, BERNABEI, BETELU BAZO, BLESER, BOGH, BORDES-PAGES, BOUSSAT, BREDIMA-SAVOPOULOU, BRIESCH, BURANI, BURKHARD, BYRNE, CAL, CARROZZA, CASSINA, CEBALLO HERRERO, CHAGAS, CHRISTIE, COLOMBO, DANTIN, DAVISON, DECAILLON, de KNEGT, DELAPINA, DE NORRE, DRIJFHOUT-ZWEIJTZER, DUNKEL, ENGELEN-KEFER, EULEN, FERNÁNDEZ, FORGAS I CABRERA, FRERICHS, FUCHS, GAUDER, GHIGONIS, GIACOMELLI, GIESECKE, GIRON, GOTTERO, HAGEN, HAMRO-DROTZ, HAUSMANN, HERNÁNDEZ BATALLER, JENKINS, KALLIO, KANNISTO, KARGAARD, KAZAZIS, KIENLE, KONITZER, KONTIO, KORYFIDIS, KUBENZ, LAUR, LEHNHOFF, LEHTI, LEMMETTY, LERIOS, LINSSEN, LIVERANI, LÖNNBERG, LÖW, LYONS, MADDOCKS, MALOSSE, MARGALEF i MASIÁ, MASUCCI, MAYAYO BELLO, MEGHEN, MENGOZZI, MERIANO, MERTEN, MOLINA VALLEJO, MULLER E., MUÑIZ GUARDADO, NIELSEN B., NYBERG, OLAUSON, OLSSON, OSENÁT, PAPAMICHAÏL, PE, PELLARINI, PELLETIER R., PEZZINI, PIETTE, POMPEN, PRICOLO, QUEVEDO ROJO, REUNA, ROSSITTO, RUPP, SABIN, SÁNCHEZ MIGUEL, SANTIAGO, SANTOS, SARALEHTO, SEQUEIRA, SKLAVOUNOS, SKOUBY, SOLARI, STECHER-NAVARRA, STOKKERS, STRASSER, STRÖM, STÖLLNBERGER, TIXIER, TSIRIMOKOS, TÜCHLER, van DIJK, VEVER, VINAY, VOGLER, von der DECKEN, von SCHWERIN, WAHROLIN, WESTERLUND, ZÖHRER, zu EULENBURG.

Følgende tilstedeværende eller repræsenterede medlemmer stemte imod udtalelsen:

ASPINALL, BEALE, DOCK, ETTL, GARDNER, GUILLAUME, KRITZ, LINDMARK, LITTLE, MOBBS, MORELAND, MORGAN, NIELSEN L., NILSSON, SCULLY, SIMPSON, WALKER, WHITWORTH.

Følgende tilstedeværende eller repræsenterede medlemmer stemte hverken for eller imod udtalelsen:

de PAUL de BARCHIFONTAINE, GAFO FERNÁNDEZ, JOHANSEN, MERCÉ JUSTE, SIRKEINEN, STRAUSS.

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen om de vigtigste emner for forbrugerpolitikken (1996-1998)«

(96/C 295/14)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 6. februar 1996 under henvisning til EF-traktatens artikel 129 A, at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen om de vigtigste emner for forbrugerpolitikken (1996-1998)«.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Miljø-, Sundheds- og Forbruger- og Mønsterspørgsmål, som udpegede Joop Koopman til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 7. maj 1996.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 337. plenarforsamling af 10. og 11. juli 1996, mødet den 11. juli 1996, med 111 stemmer for, 3 imod og 5 hverken for eller imod, følgende udtalelse.

ØSU støtter fuldt ud de nye retningslinjer i Kommissionens »Meddelelse om de vigtigste emner for forbrugerpolitikken (1996-1998)« og de overvejelser, som politikprioriteringerne bygger på.

ØSU fremfører en række bemærkninger til disse »vigtigste emner«, som det håber vil blive taget til følge af Kommissionen. Kommissionen prioriterer følgende emner:

1. En omfattende uddannelses- og oplysningsindsats over for forbrugerne,
2. Fuldførelse, revision og ajourføring af de foranstaltninger, der skal sikre, at der i fuldt omfang tages hensyn til forbrugernes interesser på det indre marked,
3. Forbruger aspekterne af finansielle tjenesteydelser,
4. Beskyttelse af forbrugernes interesser i forbindelse med varetagelse af samfundsvigtige offentlige tjenester,
5. Bestræbelser på at sætte forbrugerne i stand til at udnytte de muligheder, der ligger i informationsfundet,
6. Bestræbelser på at skabe øget tillid hos forbrugerne på levnedsmiddelområdet.
7. Støtte til en konkret strategi for bæredygtigt forbrug,
8. Styrkelse og udvidelse af forbrugerdeltagelsen,
9. Hjælp til de central- og østeuropæiske lande til at udvikle en forbrugerpolitik,
10. Forbrugerpolitiske hensyn i udviklingslandene.

1. Generelle bemærkninger

1.1. Dette er den sjette EU-handlingsplan på forbrugerområdet. Det første (femårige) handlingsprogram blev lanceret i 1975. Resultaterne var meget beskedne, da stort set ingen af de foreslåede foranstaltninger var vedtaget inden planperiodens udløb. Siden da er der

sket mange fremskridt, som har ført til afgørende forbedringer i forbrugerbeskyttelsen. Dette vidner også om, at forbrugerpolitikken har vundet solidt fodfæste på Fællesskabets forskellige politikområder⁽¹⁾.

1.2. Denne positive vurdering må ikke misforstås. Der er ingen grund til at læne sig tilbage i stolen, eftersom der stadig står meget tilbage at gøre. I den sammenhæng må det beklages, at Kommissionen i sin meddelelse ikke nærmere analyserer eller på anden måde kigger i bakspejlet for at blotlægge, hvilke succeser og hvilke fiaskoer den har haft med hensyn til de projekter, den havde sat sig for at realisere, da den fremlagde sin seneste treårige handlingsplan, der udløb ved udgangen af 1995⁽²⁾. En sådan analyse eller status ville jo have givet indsigt i, om de instrumenter og beføjelser, den har haft til at udmønte de annoncerede målsætninger, er tilstrækkeligt effektive. Det ville have bidraget til at forklare, hvorfor nogle politikforslag ikke blev ført ud i livet, og til at sikre en bedre politikudformning.

1.3. Det havde f.eks. været nyttigt at vide noget om Kommissionens bedømmelse af, hvor godt artikel 129 A fungerer i praksis. Af lige så stor vigtighed er det at få indblik i, hvordan det ligger med gennemførelsen og håndhævelsen af den lovgivning, som den første og anden treårshandlingsplan på forbrugerområdet har givet stødet til. Endvidere ville det være relevant at vide, hvad Kommissionen agter at foretage sig med hensyn til de uløste problemer fra den anden treårshandlingsplan, såsom f.eks. spørgsmålet om »food claims« (påstande vedrørende levnedsmidlers egenskaber).

1.4. ØSU er enig med Kommissionen i, »at det også er vigtigt nu (...) at tage stilling til andre spørgsmål og problemer på forbrugerområdet« end dem, der udelukkende er relateret til fuldførelsen af det indre marked. Det støtter fuldt de nye retningslinjer i meddelelsen og de overvejelser, som disse valg tager afsæt i. Det

⁽¹⁾ Se f.eks. Kommissionens beretning til Rådet og Europa-Parlamentet om »Det indre marked 1994« (KOM(95)238 endelig udg., punkt 319), hvor forbrugerens (centrale) rolle for et velfungerende indre marked slås fast.

⁽²⁾ KOM(93) 378 endelig udg. — af 28. juli 1993.

erkender imidlertid, at det indre marked langt fra er fuldt udbygget. Der er fortsat meget at gøre for at sikre og øge forbrugernes tillid til det indre marked, hvilket Kommissionen da også erkender i diverse beretninger⁽¹⁾. En grundlæggende forudsætning for, at man kan vinde forbrugernes tillid til det indre marked, er, at der sættes bevidst ind på at værne om forbrugernes rettigheder.

1.5. I den sammenhæng overrasker det ØSU, at Kommissionen ikke kommer ind på konkurrencepolitikens betydning for realiseringen af forbrugerpolitiske målsætninger. Konkurrencepolitikken sigter i alt væsentligt på at åbne markeder og forhindre virksomheder i at indtjene uberettigede profitter ved hjælp af konkurrencebegrænsende foranstaltninger på bekostning af forbrugere og virksomheder, der holder sig til konkurrencereglerne. Konkurrencens fordele for forbrugeren kommer til udtryk i øgede valgmuligheder, et udbud af varer og tjenester, der i højere grad retter sig efter forbrugers behov, og lavere priser.

1.6. ØSU havde også gerne set, at Kommissionen havde gjort sig nogle overvejelser over, hvilken indflydelse subsidiaritetsprincippet øver på dens valg af prioriterede emner. Hvor sigter Kommissionen mod at foreslå harmoniserede løsninger, og hvor agter den at tilbyde medlemsstaterne en ramme eller andre instrumenter for hjælpe dem til at finde løsninger på problemerne? At kommissæren med ansvar for forbrugerpolitik ikke vil være den udførende kraft i flertallet af disse spørgsmål, er også et forhold, som Kommissionen skal være opmærksom på. ØSU er interesseret i at vide, om Kommissionen ser et behov for yderligere foranstaltninger for at lette integreringen af forbrugerhensyn i andre politikker.

1.7. Fra et analytisk synspunkt ville budskabet i den foreliggende meddelelse have vundet i overbevisning, hvis der havde været anvendt en mere stringent metodologi: 1) indkredsning af problemer, 2) mål i forbrugerpolitikken og 3) strategi.

1.8. Den omstændighed, at Kommissionen har forskudt tyngdepunktet i sin prioritering, følger af et vigtigt kendetegn ved forbrugerpolitikken: da den går på tværs af politikområder, vil den altid følge den økonomiske udvikling og andre udviklingstendenser i samfundet. Den vil altid være i bevægelse. Og der vil altid være nye områder for forbrugerpolitikken.

1.9. ØSU anmoder kraftigt Kommissionen om snarest at fremlægge mere konkrete forslag til udmøntning af de ofte meget vage tanker, som præger Kommissionens prioriteter. Ingen forventer af Kommissionen, at den her og nu angiver præcist, hvilken indsats der er brug for for at nå de mål, der knytter sig til disse nye områder, men på den anden side må de første skridt i retning af

at give udspillene mere substans heller ikke lade vente for længe på sig. Formålet med denne udtalelse er at bidrage til den offentlige debat, der er nødvendig for at opnå mere klarhed, og ØSU håber, at andre kredse også vil give deres skærv.

1.10. ØSU henviser til sin nyligt afgivne udtalelse om »Forbrugerbeskyttelsen i det indre marked: muligheder og hindringer«⁽²⁾, hvor ØSU kommer med en række vægtige kommentarer, som man ikke vil gentage på dette sted.

2. Indsatsområderne

2.1. Oplysnings- og uddannelsesindsats

2.1.1. Oplysning og uddannelse har altid været grundpillerne i forbrugerpolitikken. Den fundamentale betydning af denne politik har længe været anerkendt; så tidligt som i 1972 udråbte Det Europæiske Råds topmøde således retten til information og uddannelse til en af de fem forbrugerrettigheder. Forbrugernes frie valg er noget helt centralt i enhver markedsorienteret økonomi, og valg på et velinformeret grundlag forudsætter jo et gennemsigtigt marked.

2.1.2. ØSU støtter fuldt og helt den vægt, der lægges på oplysning og uddannelse. Det understreger behovet for synlig, let læselig og let forståelig oplysning. Forbrugere skal oplyses om deres rettigheder, så de kan nyde dem til fulde, og om deres forpligtelser, så de kan opfylde dem behørigt. Skal oplysningerne være nyttige, må de gives i et sprog, som forbrugere forstår.

2.1.3. Udbydere af varer og tjenester kunne forbedre kvaliteten af sektorspecifikke varedeklorationer i en dialog med forbrugerorganisationerne. De initiativer, der for nyligt er taget for at udvikle, tiltræde og indføre kodekser for standardiserede sektorspecifikke varedeklorationer på EU-niveau, bør videreføres. Udviklingen af standardiseret vareoplysning⁽³⁾ er et nøglebidrag i retningen af forbedret markedsgennemsigtheds. Hvis disse aspekter skal indgå i en vellykket markedsføringsstrategi, kunne der i samarbejde med organisationer med varekundskab på efterspørgselssiden og »videncentre« (som Kommissionen omtaler) gøres bedre brug af producentens egen viden om varernes egenskaber og anvendelse.

⁽²⁾ EFT nr. C 39 af 12. 2. 1996.

⁽³⁾ Se også »Projekt vedrørende indførelse af standardiseret vareoplysning 1993-1995« i Holland. Som et resultat af dette projekt er standardiseret information om møbler, cykler, dyner og lim nu under udarbejdelse. I rapporten påpeges der, at en klar opbakning fra forbrugerorganisationernes side bag sådanne kodekser og en optagelse af disse kodekser i andre markedsførings- og varekvalitetsinitiativer vil øge erhvervslivets villighed til at tage del i disse bestræbelser.

⁽¹⁾ Se f.eks. Kommissionens beretning til Rådet og Europa-Parlamentet om »Det indre marked 1995« (KOM(96)51 endelig udg., punkt 17.

2.1.4. Ud over leverandørens pligt til at informere forbrugerne korrekt om sine varer og tjenester, understreger ØSU, at forbrugerorganisationernes også kan give forbrugerne objektiv rådgivning, vejledning og information.

2.1.5. ØSU understreger, at der tilkommer medlemsstaterne en central opgave med hensyn til at fremme forbrugeruddannelse, i mangel af hvilken oplysningerne ganske enkelt ikke vil blive opfanget. Basalt kendskab til forbrugerrettigheder og -forpligtelser og til markedernes funktionsmåde er nødvendigt for at kunne vurdere informationerne. Forbrugeruddannelse bør starte allerede i grundskolen.

2.1.6. ØSU foreslår Kommissionen, at der af hensyn til forbedret forbrugeroplysning udstikkes en referenceramme for forbrugeruddannelsespolitikken, der dækker hele forløbet lige fra grunduddannelse til højere uddannelse, så at medlemsstaterne har et grundlag for en positiv indsats på området.

2.1.7. Også undervisere bør løbende tilbydes efteruddannelse i forbrugerspørgsmål på de forskellige niveauer.

2.1.8. ØSU anmoder Kommissionen om at klarlægge, hvilke skridt den agter at tage på baggrund af Rådets resolution fra november 1995, hvori Kommissionen anmodes om inden udgangen af 1996 at undersøge, om der vil være behov for at tage initiativer på EU-plan for at forbedre informationsudvekslingen og samarbejdet mellem medlemsstaterne på forbrugeruddannelsesområdet.

2.1.9. ØSU støtter prioriteringen af uddannelsesområdet, uden at der dog skal sættes så kraftigt på dette felt, at det sker på bekostning af andre livsvigtige forbrugerinteresser.

2.2. Regelrammen og det indre marked

2.2.1. ØSU bifalder fremlæggelsen af et forslag til direktiv om søgsmål med nedlæggelse af påstand om forbud inden for området beskyttelse af forbrugernes interesser og af Kommissionens meddelelse vedrørende en »Handlingsplan om forbrugernes klagemuligheder og om bilæggelse af tvister på forbrugerområdet inden for enhedsmarkedet«⁽¹⁾. Det er enig i, at begge initiativer (som det udtaler sig om i en særskilt udtalelse, der er under forberedelse) vil bidrage til virkeliggørelsen af det indre marked.

2.2.2. Det er ØSU's opfattelse, at fuldførelsen af det indre marked set fra et forbrugersynspunkt kræver yderligere foranstaltninger. Det henviser her især til sine

(1) KOM(95) 712 endelig udg. af 24. 1. 1996 og KOM(96) 13 endelig udg. af 14. 2. 1996.

bemærkninger om manglerne ved artikel 129 A⁽²⁾; det håber, at denne artikel vil blive revideret på regeringskonferencen, som det da også er foreslået af nogle medlemmer af refleksionsgruppen. Endvidere glæder ØSU sig over, at Kommissionen endelig har forelagt et forslag til opfølgning af grønbogen om forbrugsvaregarantier og eftersalgsservice⁽³⁾, som det straks vil fremsætte en udtalelse om. ØSU anmoder kraftigt Kommissionen om at fremlægge et forslag til ændring af produktansvarsdirektivet, så det udvides til også at omfatte ikke-forarbejdede landbrugsvarer⁽⁴⁾. Endelig venter ØSU utålmodigt på nye kommissionsudspil om tjenesteydelsesansvar, og det anmoder Kommissionen om at undersøge, om der er behov for at tage EU-lovgivningsinitiativer for at beskytte forbrugerne på baggrund af den stadig voksende mangfoldighed af markedsføringsformer, der benyttes ved salget af serviceydelser.

2.2.3.1. ØSU bifalder, at Kommissionen lægger vægt på at sikre, at markedslovgivningen gennemføres korrekt og noterer sig Kommissionens igangværende evaluering af håndhævelsen af lovgivningen, hvor den vurderer dens følgevirkninger for forbrugerne og kommer med forslag til nødvendige justeringer. ØSU er specielt interesseret i sådanne analyser af produktansvars- og produktsikkerhedslovgivningen.

2.2.3.2. ØSU minder i den forbindelse om, at Kommissionen og Europa-Parlamentet har bekendtgjort, at de har til hensigt at arbejde tæt sammen med ØSU, som »har den faglige indsigt og den politiske fornemmelse, som er nødvendig«⁽⁵⁾ for en konstant vurdering af EU-lovgivningens effektivitet. ØSU bekræfter, at det med henblik herpå er villig til permanent at arbejde snævert sammen med EU-institutionerne og de relevante faglige organisationer og til at yde fuld støtte til den igangværende undersøgelse af det indre markeds effektivitet med særligt henblik på at evaluere dets virkninger for forbrugerne og på at fremsætte forslag til hensigtsmæssige tilpasninger.

2.2.3.3. I det perspektiv opfordrer ØSU Kommissionen til at fremsætte forslag til forbedrede strukturer for

(2) EGT nr. C 39 af 12. 2. 1996, s. 55.

(3) KOM(93) 509 endelig udg. af 15. 11. 1993.

(4) Kommissionen aflagde ved slutningen af 1995 beretning (KOM(95) 617 endelig udg. af 13. december 1995) om anvendelsen af direktiv 85/374/EØF. Det konkluderede, at der ikke er behov for en ajourføring af den eksisterende lovgivning.

(5) Kommissionens arbejdsdokument om et strategisk program for det indre marked KOM(93) 256 endelig udg. af 2. 6. 1993, s. 23, punkt 33.

informationsudveksling på EU-plan med det formål at sikre systematisk og konsekvent overvågning, analyse og information om de farer og risici, som forbrugerne i Europa udsættes for, og om den faktiske gennemførelse af eksisterende EU-lovgivning og -aktioner.

2.2.4. Øget konkurrence i markedssektoren og (forudsat, at der værnes om vitale samfundsinteresser) videre liberalisering vil normalt være til forbrugernes fordel. Skal forbrugernes tillid til det indre marked forstærkes, er der imidlertid behov for en helhjertet indsats for at liberalisere markeder, der fortsat er kraftigt beskyttet. En revision af den fælles landbrugspolitik under en forbrugersynsvinkel efterlyses. Lige så vigtige er Kommissionens bestræbelser for at liberalisere energimarkedet. Endelig er tiden inde til at tage skridt til at standse samordnet praksis med hensyn til fastsættelse af passagerflytariffer⁽¹⁾.

2.3. Finansielle tjenesteydelser

2.3.1. ØSU hilser opregningen af problemområder velkommen. Det havde gerne set en tidsplan for de aktioner, Kommissionen overvejer.

2.3.2. ØSU bifalder Kommissionens forslag vedrørende den videre undersøgelse af forbrugerkreditemarkedet⁽²⁾; det efterlyser også en løsning på det problem, at finansielle tjenesteydelser er holdt uden for fjernsalgsdirektivet. Konkret anmoder ØSU Kommissionen om at fremlægge et forslag til lovgivning om minimumskrav i forbrugerbeskyttelsen i forbindelse med fjernsalg af finansielle tjenesteydelser. Det hilser det velkommen, at banksektoren har givet tilsagn om at komme med egne løsningsforslag.

2.3.3. Det er med beklagelse, at ØSU erfarer, at bank- og nonbank-betalingskortudstedernes efterlevelse af henstillingen om betalingssystemer⁽³⁾ har været meget varierende og undertiden lader uendeligt meget tilbage at ønske, således som det fremgår af BEIK-undersøgelser og af en studie af Mitchell og Thomas fra 1994. Da det således må konstateres, at disse ikke-bindende foranstaltninger yder en utilstrækkelig beskyttelse af kortindehavernes økonomiske interesser, anmoder ØSU Kommissionen om snarest at foreslå lovregler, der

yder de europæiske forbrugere tilstrækkelig og lige beskyttelse. Den rivende udvikling inden for kort udstedt af udbydere uden for banksektoren stiller krav om hurtig indgriben. ØSU opfordrer Kommissionen til, når den fremlægger sine forslag, at tage hensyn til den studie af problemstillingen, den lod gennemføre i 1995, og tillige medinddrage indholdet af den nye adfærdskodeks, som banksektoren forelagde sidste år.

2.3.4. Specielt hvad angår finansiel service kan man i øjeblikket overalt i EU iagttage fremkomsten af komplicerede skræddersyede (individuelle) tjenester, der indeholder opsparings-, forsikrings- og formueplaceringselementer og indebærer langfristede aftalemæssige forpligtelser. Det bliver stadig vanskeligere for forbrugerne at vælge den »pakkeløsning«, der bedst tilgodeser deres behov, og lige så problematisk bliver det at sammenligne nettofordelene ved de forskellige tilbud. Forbrugerne skal bevidstgøres og advares om, at det finansielle marked altid vil rumme risici, og at de ikke har nogen sikkerhed for afkastet af en kapital, i det øjeblik de bevæger sig uden for de velkendte klassiske anbringelsesformer. Netop »risikokomponenten« gør det vanskeligt at vurdere nettoafkastet af individuelle tilbud. At fremtiden pr. definition er usikker, er imidlertid ikke ensbetydende med, at denne usikkerhed ikke kan reduceres — det har man jo bevist andetsteds. Hvis man forestiller sig, at i) de antagelser, som de finansielle institutioner selv lægger til grund i deres forudsigelse af det forventede afkast, offentliggøres i standardiseret form, at ii) antagelser om ikke-påvirkelige variable sættes på en fællesnævner, samt at iii) afkastet over en forudgående periode er kendt, har forbrugerne et informativt grundlag for at kunne sammenligne forskellige tilbud fra selskaber og afgøre, hvilket der er mest attraktivt. Det er altså fuldt ud muligt og tilmed højst ønskeligt, at der udvikles informative værktøjer, som gør det lettere for forbrugerne at træffe et velfunderet valg — og herved er vejen banet for egentlig konkurrence.

2.3.5. ØSU anser det ligeledes for vigtigt, at det omhyggeligt undersøges, hvordan forbrugerne kan drage — eller faktisk drager — fordel af det indre marked på det forsikringsmæssige område, og i givet fald at fremlægge forslag til en løsning på de problemer, der måtte blive blotlagt. I sin egenskab af observationscenter for det indre marked er ØSU villig til at støtte EU-institutionerne i denne henseende. På grund af de multinationale faktorerers kraftige indflydelse på det europæiske forsikringsmarked vil ØSU især være opmærksom på at sikre en strikt gennemførelse af EU's monopolbestemmelser.

2.3.6. ØSU skal atter en gang understrege, at beskyttelse af forbrugerinteresser er en afgørende forudsætning for en gnidningsløs indførelse af den fælles mønt⁽⁴⁾. Forbrugerpolitikken på dette område er absolut nødven-

(1) Kommissionens forordning 93/1617/EØF af 25. 6. 1993, EFT nr. L 15 af 18. 1. 1994.

(2) KOM (95) 117 endelig udg. og KOM(96) 79 endelig udg.: Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 90/88, om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om forbruger-kredit.

(3) 88/590/EØF af 17. 11. 1988 (EFT nr. L 317 af 24. 11. 1988).

(4) EFT nr. C 18 af 22. 1. 1996, især del C, punkt 4 og 15. Se tillige Europa-Parlamentets betænkning om ØMU'en af 30. 11. 1995, punkt 15 (EFT nr. C 339 af 18. 12. 1995).

dig for at skabe tillid hos forbrugeren til det indre marked.

2.3.7. Det hilser med tilfredshed, at kommissæren med ansvar for det indre marked og finansielle tjenesteydelser på det tredje europæiske forbrugerforum annoncerede, at der vil blive nedsat et arbejdsudvalg under GD XV og GD XXIV. Det håber, at dette udvalg vil bidrage til et samarbejde på tværs af generaldirektoraterne og medvirke til, at de efterlyste forslag snarest fremlægges og vedtages i tide.

2.4. Samfundsvigtige offentlige tjenester

2.4.1. ØSU glæder sig over den bevågenhed, samfundsvigtige offentlige tjenester har i Kommissionen. Det konstaterer, at Kommissionen ikke har defineret »samfundsvigtige offentlige tjenester«. Ved denne form for tjenesteydelser⁽¹⁾ forstår ØSU tjenesteydelser, som udbydes af samfundet (staten, kommunerne eller offentlige organer), eller tjenesteydelser, som udbydes af den private sektor under vilkår, der er regulerede på grund af den betydning, den offentlige myndighed tillægger kvaliteten af eller adgangen til disse tjenesteydelser (sundhedsydelser, uddannelse, kollektiv transport, museer, osv.).

2.4.2. Set ud fra forbrugernes synspunkt er offentlige tjenesteydelser af største betydning, eftersom alle disse tjenesteydelser jo har det til fælles, at forbrugerne i modsætning til, hvad der er tilfældet på et normalt vare- eller servicemarked (som er kendetegnet ved konkurrence), ikke har nogen eller i hvert fald kun en begrænset valgmulighed med hensyn til udbyder. Desuden bestemmes udvalg, mængde, kvalitet og pris på disse tjenesteydelser ikke af markedskræfternes frie spil via udbud og efterspørgsel, men af politikerne eller af de regulerende myndigheder.

2.4.3. Derfor fungerer disse markeder ikke altid effektivt. Det er både i den enkelte forbrugers og det offentlige interesse at forbedre kontinuiteten, effektiviteten og kvaliteten i udbuddet af disse offentlige tjenester, og det vil øge forbrugernes velfærd og føre til offentlige udgiftsbesparelser.

2.4.4. ØSU er enig i, at der i nogle tilfælde kan skabes mere konkurrence ved at liberalisere disse tjenester (dette kan f.eks. være tilfældet inden for (dele af) den

kollektive transport)⁽²⁾. Men visse tjenesteydelser vil det ikke altid være muligt at udbyde på et konkurrencemæssigt grundlag, fordi der er tale om et (område-) monopol (f.eks. kommuners og offentlige værkers naturlige monopoler). Hertil kommer, at det offentlige skal sikre forbrugernes adgangen til væsentlige tjenesteydelser af rimelig kvalitet. Det skal også påse, at mindre velstillede forbrugere ikke udelukkes fra disse tjenesteydelser.

2.4.5. Der kan opstilles kvalitetsindikatorer for forskellige typer af tjenesteydelser⁽³⁾. Opstilling af normer for krav til bestemte offentlige tjenesteydelser, der ikke kan eller ikke bør liberaliseres (fuldstændigt), kan også bidrage til at forbedre servicekvaliteten og nedbringe priserne. Det er af allerstørste vigtighed at udarbejde en standard for det ansvar, udbyderen af sådanne tjenesteydelser har over for forbrugeren. Måske vil erfaringerne fra »The Citizen's Charter«⁽⁴⁾ og eventuelt andre forsøg⁽⁵⁾ give os de relevante informationer. En horisontal indgangsvinkel til højnelse af kvaliteten af disse offentlige tjenesteydelser er også mulig. De horisontale aspekter vedrører den kontraktlige forbindelse mellem forbruger og operatør, mulige former for forbrugerrepræsentation, klagebehandling m.v.⁽⁶⁾

2.4.6. Forbrugerne bør inddrages og gives medindflydelse i forbindelse med oprettelsen af sektorielle for-

⁽²⁾ For flere enkeltheder henvises til udtalelsen om »Borgernes transportnet« (EFT nr. C 212 af 22. 7. 1996).

⁽³⁾ Se f.eks. rapport fra Centre For Communications and Information Studies (London) til Kommissionen vedrørende telefonskemaer for private forbrugere (reference 88/160) af oktober 1989. I denne rapport er der oplyst 8 (målelige) hovedkriterier for tjenesteydelsen (serviceomfang, fejlfrihed, fejlafhjælpning, forbindelse af telefonsamtaler, stemmetransmissionskvalitet, fakturering, betalingstelefoner og operatørtjenesteydelser).

⁽⁴⁾ Se også »Charter Checklist«: En forbrugercheckliste til brug for Citizen's Charter dokumenter, udarbejdet af det britiske National Consumer Council. Denne publikation indeholder forslag til udformningen og indholdet af »charters« og tjener indtil videre som et praktisk redskab til vurdering og forbedring af disse.

⁽⁵⁾ F.eks.: Kvalitetsindikatorer for lokal miljøpolitik, udvikling af et instrument til kvalitetsmåling, en publikation udgivet (på hollandsk) af Konsumenten Kontakt (1993). I publikationen er fremlagt indikatorer for affaldsrenovation, gadefejning, gener fra hunde, osv.

⁽⁶⁾ Se også udtalelse fra Det Europæiske Center for Offentlige Virksomheder (CEEP95/avis 16) om begrebet det almene tjenestudbud inden for teletjenester (KOM(95) 682 endelig udg. af 25. januar 1995, kapitel V). Den blotlægger følgende gennemgående elementer: adgang inden for det geografiske område, overkommelige priser og ikke-diskriminerende adgang. Der henvises endvidere til ØSU's udtalelse om »Konkurrenceforhold på telekommunikationsområdet« (EFT nr. C 204 af 15. 7. 1996), hvor ØSU kritiserer mangelen på en definition af »offentligt telenet« og af »alment tjenestudbud« (pkt. 2.2).

⁽¹⁾ Offentlige tjenesteydelser kan også underopdeles i individuelle og kollektive goder. Kollektive goder er goder (eller tjenesteydelser), der ikke kan deles i portioner, som distribueres til enkeltpersoner og/eller sælges på markedet (eksempler er: forsvar, offentlig forvaltning, diger, osv.). Frugterne af disse tjenester tilflyder således alle borgere. Den individuelle forbruger kommer ind i billedet, når det drejer sig om individuelle (offentlige) tjenesteydelser.

brugerpaneler i medlemsstaterne, specielt på områder, hvor regulerende myndigheder kontrollerer forpligtelser til offentlig service samt priser. Sådanne forbrugerpaneler, hvori der skal sidde repræsentanter for forskellige grene af det økonomiske og sociale liv, herunder for den enkelte borger, skal have ret til at informere brugerne, modtage og undersøge klager og i givet fald henvise sager til den regulerende myndighed med henblik på sanktionering. De bør finansieres af den regulerende myndighed eller af udbyderen af offentlig service.

2.4.7. ØSU appellerer til Kommissionen om at udsende en grøn bog, der giver retningslinjer for, hvordan forbrugeren kan få mere at skulle have sagt med hensyn til udbydelsen af disse tjenesteydelser, deres kvalitet og virkningerne på priser og tariffer. I henhold til subsidiaritetsprincippet vil ansvaret for tiltag i denne retning primært ligge hos medlemsstaterne.

2.5. Informationssamfundet

2.5.1. I en nær fremtid vil næsten enhver borger og forbruger mærke følgevirkningerne af den nye informations- og kommunikationsteknologi. Den vil føre til innovationer i forbrugssektoren og vil revolutionere fremstillingen og markedsføringen af varer og tjenesteydelser. Virkningerne heraf vil skylle ind over de enkelte markeder og områder som sundhedsvæsen, trafik og undervisning. På den baggrund er ØSU overbevist om, at aktiv involvering af forbrugerne (forbrugerorganisationerne) i udformningen af dette informationssamfund er en forudsætning for dets potentielle succes.

2.5.2. Kommissionen har allerede fremlagt en række forskellige forslag, der direkte sigter på udviklingen af informationssamfundet, og om hvilke ØSU har fremsat udtalelse⁽¹⁾. Skønt forbruger aspekterne har Kommissionens og ikke mindst ØSU's bevågenhed, er konstant årvågenhed påkrævet, hvis man ønsker at være på højde med ny viden og med den seneste udvikling. ØSU opfordrer indtrængende Kommissionen til at arbejde tæt sammen med såvel ØSU som med Forummet for Informationssamfundet i iværksættelsen af kontinuerlige analyser og til at undersøge til bunds, hvad alle disse ændringer betyder for forbrugerne, og hvad de forskellige aktører skal foretage sig for at fremme fuld og tilfredsstillende forbrugerinvolvering i dette nye informationssamfund.

2.5.3. ØSU kan tilslutte sig den linje, Kommissionen har afstukket på dette indsatsområde. Udformningen af

mekanismer stiller krav om særlig omhu, så at man ikke marginaliserer store grupper af (mindre privilegerede) forbrugere. Der må udvikles forbrugervenlig teknologi, der kan bruges af almindelige mennesker, som udfører almindelige opgaver.

2.5.4. ØSU gør opmærksom på andre vigtige hensyn, som ikke er nævnt i Kommissionens meddelelse. Det anerkender f.eks. de potentielle fordele ved udviklingen af elektroniske lægelige registre til brug for behandlingen af patienter/forbrugere. Men før sådanne registre kan blive operative, må der findes løsninger på, hvordan man beskytter følsomme personoplysninger⁽²⁾. Der bør indføres sanktioner over for enkeltpersoner, virksomheder og offentlige myndigheder, som bruger disse data uden autorisation. Ansvaret for, at disse forpligtelser overholdes, ligger hos medlemsstaternes myndighed.

2.5.5. Andre hensyn vedrører kvalitetsstandarder, videreudvikling af konceptet »universel tjeneste«, kontraktlige forbindelser og vilkår samt sikkerhed i transaktioner. Disse sider bør også dækkes i meddelelsen.

2.5.6. Kommissionen bør se på, hvilke krav de forskellige operatører stiller i forbindelse med bindende aftaler underskrevet af forbrugerne for at vurdere behovet for fortrydelsesfrist, opsigelse af kontrakten til dens udløb uden fastlagt strafbeløb og kontraktens ophør i tilfælde af mangler ved varer eller tjenester.

2.6. Levnedsmiddelområdet

2.6.1. Kommissionens omtale af forbrugergruppers undersøgelser af kontrollen med sikkerheden og renheden på levnedsmiddelområdet er blevet højaktuel i forbindelse med de EU-foranstaltninger, der for nylig blev truffet til bekæmpelse af BSE (kogalskab) i UK. Tilfældet understreger behovet for at styrke kontrolmyndighederne, så forbrugerne har sikkerhed for, at hensynet til folkesundheden går forud for økonomiske interesser, da forbrugerne ellers totalt vil miste tilliden. ØSU udtrykker interesse for Kommissionens bebudede analyse og forslag.

2.6.2. ØSU stiller sig kritisk, hvis Kommissionens bemærkninger vedrørende levnedsmiddelmærkning skal forstås således, at de eksisterende krav til levnedsmiddelmærkning kan bortfalde. De oplysninger, der kræves ifølge EU-mærkningslovgivningen, er meget vigtige for forbrugerne. Ud over at give vigtige oplysninger om levnedsmidlers holdbarhed, brugsvejledninger m.v., indeholder varedeklarationen også en liste over de levnedsmiddelingredienser, der er af særlig vigtighed for allergi-

(1) Se f.eks. ØSU's udtalelse om Kommissionens meddelelse »På vej mod informationssamfundet«, EFT nr. C 39 af 12. 2. 1996 samt ØSU's udtalelse om den tilhørende handlingsplan, EFT nr. C 110 af 2. 5. 1995.

(2) Se direktiv 95/46/EF, EFT nr. L 281 af 23. 4. 1995, s. 31, om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger.

kere eller personer, der ønsker at undgå visse fødevarbestanddele af religiøse, helbredsmæssige eller andre grunde. Endvidere må det ikke underkendes, at klar og bedre forbrugeroplysning om levnedsmidler er vigtig for opretholdelsen af forbrugernes tillid.

2.6.3. ØSU støtter Kommissionens bemærkning om, at en række væsentlige forbrugerinformationsbehov ikke er dækket overhovedet. Det anbefaler, at Kommissionen kommer med forslag til en lovgivning, der kræver mærkning af alkoholholdige drikkevarer og obligatorisk angivelse af næringsværdien, og at den tager under overvejelse at ændre gældende mærkningsregler, så der kræves angivelse af mængden af ingredienser, når disse indgår med en værdi, der overskrider en bestemt grænse.

2.6.4. Disse synspunkter støttes af nyere europæiske undersøgelser⁽¹⁾ i seks medlemsstater. Undersøgelserne viser, at forbrugerne blandt alle de lovpligtige oplysninger på levnedsmiddeldeklarationen overvejende er interesserede i sidste salgsdato, listen over ingredienser og opbevaringsvejledningen.

2.6.5. Princippet om, at al information skal gives på de(t) nationale sprog afstedkommer alvorlige plads- og læselighedsproblemer på flersprogede deklarerationer. Næringsværdiangivelser er et godt eksempel. Næringsindholdet er næsten altid anført i UK, hvor deklarerationen overvejende vil være ensproget; det er imidlertid ikke tilfældet andre steder, hvor den flersprogede deklareration stiller for store pladskrav.

2.6.6. Kommissionen bør derfor søge at finde frem til egnede symboler som betegnelse for de forskellige næringskomponenter. Symboler anvendes eksempelvis med succes i vaskeanvisninger og til mærkning af hovedmaterialerne i fodtøj⁽²⁾.

2.6.7. Samme undersøgelse afslørede også, at forbrugerne er mindre interesserede i angivelser af næringsindholdet. Det kan skyldes, at forbrugerne endnu ikke er tilstrækkeligt fortrolige med næringsværdideklarerationer, og derfor måske ikke altid umiddelbart forstår dem. Der må sættes forstærket ind med oplysnings- og uddannelseskampagner, for at næringsværdiangivelserne kan opfylde deres formål. Undersøgelsen omtaler også en anden faktor i sin konklusion (side 28): »Uheldigvis er disse informationer, på den måde de præsenteres for indeværende, kun forståelige for et mindretal«. Det er altså vigtigt, at denne oplysning gives i et klart og

forståeligt sprog. Det gælder også angivelsen af ingredienserne. ØSU bifalder Kommissionens planer om at tage levnedsmiddelmærkningen op til revision med sigte på at forenkle den og at tilpasse den bedre til forbrugernes (eller rettere de forskellige forbrugergrupper) behov for information, men den bedes samtidig mærke sig, hvad der står i første punktum af punkt 2.6.2 ovenfor.

2.6.8. ØSU anmoder kraftigt Kommissionen om at tage spørgsmålet om »food claims« (fabrikantens påstand om bestemte egenskaber ved levnedsmiddelet) op i den kommende grønbog om levnedsmiddelspørgsmål. Sådanne påstande er vigtige for forbrugerne, der bliver mere og mere bevidste om betydningen af en sund kostsammensætning. På den baggrund bør der gælde strenge regler for anvendelsen af sådanne påstande i almindelighed og for påstande om næringsindholdet i særdeleshed.

2.6.9. ØSU går ind for en dækkende forordning vedrørende nyudviklede levnedsmidler og nyudviklede fødevaringredienser. Det anerkender de potentielle fordele, disse produkter kan indebære for forbrugerne og for miljøet. I en række medlemsstater er sådanne genmanipulerede ingredienser allerede i anvendelse. Der er hårdt brug for en EU-lovgivning, der garanterer sikkerheden af disse levnedsmidler på europæisk plan⁽³⁾.

2.6.10. Meget står tilbage at gøre for at opnå forbrugernes accept af og tillid til (tilladte) genmanipulerede organismer i levnedsmidler. Følgende kan tjene som et eksempel til efterfølgelse på, hvordan handelen, industrien og forbrugerorganisationerne kan forene indsatsen i en ansvarlig fælles tilgang.

I Holland blev der i 1991 nedsat en uformel konsultativ gruppe vedrørende bioteknologi sammensat af repræsentanter for levnedsmiddelindustrien, forbrugerorganisationer og miljøorganisationer, der fik til opgave at drøfte forudsætningerne for en ansvarlig markedsintroduktion af genmanipulerede levnedsmidler. Gruppen offentliggjorde resultaterne af sit arbejde i foråret 1995, eftersom der ikke var skred i beslutningstagningen på EU-plan. Den aftale om mærkning, man nåede frem til, lå tæt op ad, hvad Europa-Parlamentet nåede frem til under sin andenbehandling.

2.6.11. Den hollandske gruppe inddeler varer og ingredienser i kategorier, der kræver mærkning henholdsvis er undtaget fra mærkning. I princippet er der mærkningspligt for levnedsmidler og ingredienser, som

(1) Consumer Families and Food Labelling in Europe: COFA-CE, april 1994, 35 sider (stikprøveundersøgelsen omfattede 5 000 familier).

(2) EFT nr. C 287 af 4. 11. 1992 og EFT nr. L 100 af 19. 4. 1994.

(3) Se også enstemmig vedtaget ØSU-udtalelse (EFT nr. C 108 af 19. 4. 1993). I skrivende stund har Rådet og Europa-Parlamentet endnu ikke løst de sidste udestående (mærknings-) problemer. For ØSU's position til mærkningskrav henvises til udtalelsens punkt 3.4.8 og 3.5. ØSU vil blive involveret yderligere som følge af den forestående revision af direktiv 90/219 og 90/220, hvor der er problemstillinger som høring og information af offentligheden og etiske aspekter.

er eller indeholder genmanipulerede organismer. Denne pligt kan kun fraviges, hvis mærkning ikke længere er meningsfyldt, eller af praktiske grunde. Der er ingen egentlig aftale mellem parterne, når det gælder mærkningskrav til processer, hvor disse organismer ikke (længere) er til stede i levnedsmidler. De udestående punkter er også opregnet og opført på den konsultative gruppes dagsorden med henblik på videre drøftelse i gruppen. De aftaler, der kommer i stand i gruppen, er et vigtigt element i udformningen af den lovgivning, der skal regulere nyudviklede levnedsmidlers adgang til det hollandske marked. I UK findes der i øvrigt en lignende konsultationsprocedure for tilladelse af genmanipulerede levnedsmidler.

2.7. Bæredygtigt forbrug

2.7.1. ØSU er enig i kravet om et bæredygtigt forbrug, dvs. et forbrugsomfang (og -mønster), som kan opretholdes uden at skade eller forringe mulighederne for dækningen af vores børns eller børnebørns behov. Hvad der nærmere ligger i begrebet »bæredygtigt forbrug« er imidlertid ikke tydeligt. Overordnet er målet med et bæredygtigt forbrug at reducere miljøpåvirkningen fra forbrug af varer og tjenester. Forbrugerne kan øve et pres gennem deres forbrugsvalg, men i hvilket omfang de kan påvirke udbuddet af varer og tjenester, er det ikke altid lige så enkelt at svare på.

2.7.2. Det er producenten, der sidder inde med den nødvendige viden om, hvordan man udvikler produkter og emballager på en mere miljøvenlig måde, og det er det offentlige, som afhængigt af, hvad der er teknologisk muligt, eventuelt indfører strengere miljøkrav til varer og produktionsprocesser. Staten kan også gennem skattemæssige incitamenter stimulere afsætningen af mindre miljøbelastende varer.

2.7.3. Hos forbrugerne er der en voksende bevidsthed om miljøforringelser og dermed også en større tilbøjelighed til at yde et mere aktivt bidrag til et sundere miljø, hvilket illustreres udmærket af den succes, man f.eks. har haft med mange affaldssorteringsordninger. Medlemsstaternes egne og EU's miljømærkningsordninger er rettet mod disse forbrugere. Målet med ordningerne er markedsføring af mere miljøskånende varer og forbrugeroplysning om disse varer⁽¹⁾.

Forskning viser, at forbrugerne er rede til at købe sådanne varer⁽²⁾ selv til en pris, der er lidt højere end for sammenlignelige varer, forudsat varen er af en rimelig kvalitet. ØSU er enig med Kommissionen i, at forbrugerne kun kan træffe disse valg under forudsætning af, at de sikres oplysning om de relevante miljømæssige og kvalitetsmæssige aspekter.

2.7.4. Det er beklageligt, at det fortsat kun er få producenter, der er rustet til at tage konkurrencen op på markedet med sådanne miljøvenlige produkter, jf. hvad der fremgår af resultaterne af forskellige nationale miljøprogrammer og af EU's miljømærkeordning.

2.7.5. Blandt andet som følge af de handelshindringer, de nationale ordninger skaber, ligger miljømærkningens fremtid i en styrkelse af EU-ordningen, mens de nationale ordninger kun bør gælde for typiske hjemmemarkedsvarer. Øget samarbejde og koordinering mellem de nationale instanser om fastlæggelse af kriterier for tildeling af miljømærker vil være et første ønskeligt skridt i den retning.

2.7.6. Med revisionen af Rådets forordning 880/92 bør vægten lægges på en forenkling af procedurerne for vedtagelse af miljøkriterier, således at de byrder, fabrikanten har i forbindelse med efterlevelsen af kravene, lettes. Det må også undersøges, hvorledes omkostningerne ved ordningen kan nedbringes. De kompetente organer, der opstiller kriterierne, kunne eventuelt tildeles en øget rolle. Samrådsforummet spiller en meget vigtig rolle, da det sikres indflydelse i bredere kredse i den europæiske offentlighed.

2.7.7. Miljøsektionens sekretariat i ØSU tjener som kontaktpunkt for forummet og er bindeledet til Kommissionen. Det yder forummet bistand med udarbejdelse af udtalelser og varetager også andre sekretariatsfunktioner. Denne uformelle støttefunktion må nu formaliseres ved en ændring af artikel 6 i forordningen, eftersom dette sektionssekretariat danner en ideel ramme for forummets virksomhed.

2.8. Forbrugerdeltagelse

2.8.1. ØSU deler Kommissionens håb om, at de ændrede høringsprocedurer i relation til forbrugerne vil sikre, at man hurtigt kan skaffe sig kendskab til forbrugernes synspunkter. ØSU erkender, at det nye forbrugerudvalg er opbygget i overensstemmelse med Kommissionens almindelige model for sådanne udvalg, men er samtidig forbavset over, at det er Kommissionen, der bestemmer, hvem der skal være medlemmer af forbrugerudvalget, og hvornår det skal træde sammen. Det turde være klart, at retten til repræsentation må

⁽¹⁾ F.eks. EU's miljømærkningsforordning EØF/880/92 af 23. 3. 1992, artikel 1.

⁽²⁾ Se f.eks.: Europæerne og Miljøet: Eurobarometer 43.1 bis, en rapport udarbejdet for Europa-Kommissionen af INRA (Europe) — ECO, november 1995. Der henvises også til den tidligere nævnte Coface-undersøgelse.

indebære, at forbrugerorganisationerne selv bestemmer, hvem der skal repræsentere dem, og selv tager stilling til, hvornår det er betimeligt at rådgive Kommissionen. Denne ret bør desuden ikke være begrænset til forslag inden for forbrugerpolitikken i snæver forstand, men bør udvides til at også omfatte (vigtige) tværgående forbrugerpolitiske problemstillinger.

2.8.2. Støtte fra Kommissionen til forbrugerorganisationer i Sydeuropa er vigtig. Det må på den anden side erkendes, at denne opgave i henhold til subsidiaritetsprincippet principielt tilkommer de pågældende nationale myndigheder selv.

2.8.3. ØSU lægger stor vægt på forbrugerrepræsentation i standardiseringsarbejdet. Det glæder sig over Kommissionens tilsagn om at støtte denne repræsentation gennem ANEC (Den europæiske sammenslutning for koordinering af forbrugerepræsentationen i forbindelse med standardiseringsarbejde), der giver et godt udgangspunkt for medindflydelse på europæisk standardiseringsarbejde.

2.9. *Udvikling af forbrugerpolitik i de central- og østeuropæiske lande*

2.9.1. Skønt forbrugerpolitikens primære funktion er legitim beskyttelse af forbrugernes interesser, er det meget vel tænkeligt, at udviklingen af en forbrugerpolitik i Central- og Østeuropa vil være af grundlæggende betydning for disse landes overgang fra centraldirigeret økonomi til markedsøkonomi.

2.9.2. Problemerne i disse lande, specielt i det tidligere Sovjetunionen, er enorme og griber ind over hinanden. Produktionsfaldet er enormt. Markedet er oversvømmet af udenlandske varer, ofte af lav kvalitet, eller af efterlignede varer. Disse varer⁽¹⁾ foretrækkes fortsat ofte frem for varer produceret på hjemmemarkedet, som fik et dårligt ry i kommandoøkonomiens epoke. Det ville være tilrådeligt, om EU og andre eksportlande afstod fra at eksportere lavkvalitetsvarer til denne region, da der ikke foregår behørig kontrol i disse lande. Hvis lavkvalitetsvarernes fremtog ikke standses, kan det meget vel ud over at forsinke landenes økonomiske genopbygning også føre til, at de fattige befolkningsmasser mister troen på markedsøkonomien.

2.9.3. Sammenlignende vareundersøgelser, objektiv forbrugeroplysning og økonomisk beskyttelse af forbrugeren kan formentlig udfylde en central rolle ved at tilskynde hjemmemarkedsproducenterne til at præstere bedre og derigennem sætte fart i genopbygningen af den nationale produktionskapacitet.

(1) De central- og østeuropæiske landes overordnede handelsmæssige situation er naturligvis langt mere kompleks end det billede, der fremstår af denne behandling af et delproblem. For et mere fuldstændigt billede kan f.eks. henvises til ØSU's Landbrugssektions belysning af følgerne for den fælles landbrugspolitik af de central- og østeuropæiske landes tiltrædelse af EU.

2.9.4. Etableringen af uafhængige forbrugerorganisationer i disse lande bør støttes kraftigt. Udviklingen af det civile samfund⁽²⁾ er af allerstørste vigtighed og et uomgængeligt element i en markedsøkonomi. Det civile samfund repræsenterer således samfundets etiske og kulturelle værdinormer. Det er det normative element i de love og regler, der regulerer markedsøkonomien.

2.9.5. Kommissionens GD XXIV kunne under TACIS' auspicer »adoptere« et land på overgang til markedsøkonomi, f.eks. Hviderusland.

2.9.6. ØSU er endvidere af den opfattelse, at GD XXIV bør bidrage aktivt til udviklingen og udmøntningen af forbrugerpolitikprojekter i PHARE- og TACIS-regi, da en sådan opbakning er af vital betydning for deres effektivitet.

2.10. *Udviklingslande*

2.10.1. I EU's bistandspolitik har man næppe endnu anerkendt den betydning og relevans, som forbrugerpolitiske hensyn har i EU's egne bistandsprogrammer. I en række medlemsstater har forbrugerorganisationerne imidlertid bidraget væsentligt til udformningen af den nationale bistandspolitik. IOCU, Consumer International's forgænger, har i øvrigt ydet en imponerende støtte til (nyetablerede) forbrugerorganisationer i den tredje verden.

2.10.2. Som påpeget ovenfor i punkt 1.8., er forbrugerpolitikken et (væsentligt) element i den politik, der sigter på økonomisk udvikling. Det gælder også udviklingen i tredjeverdenslande. Der kan her henvises til den vægt, hvormed FN's retningslinjer for forbrugerbeskyttelse⁽³⁾ indgår i FN's udviklingsstrategi. Af særlig betydning for forbrugere i den tredje verden er sektion G (foranstaltninger rettet mod specifikke områder) og kapitel IV om internationalt samarbejde.

Forbrugerorganisationerne i den tredje verden er særligt aktive, når det drejer sig om at værne om retten til sikkerhed og sundhedsydelse. De holder et vågent øje med markedet og har bevæget regeringer og internationale organisationer, såsom Verdenssundhedsorganisationen WHO og Codex Alimentarius-kommissionen, til at vedtage lovregler og kodekser for god praksis på området. Som tilfældet er i Central- og Østeuropa spiller forbrugerorganisationer en vigtig rolle i opbygningen af institutioner i disse lande, ligesom de er en vigtig faktor i deres økonomiske udvikling.

(2) Se også den særskilte udtalelse om »Udviklingsbistand, god forvaltningspraksis og erhvervs- og interessegruppernes rolle«.

(3) FN-generalforsamlingsresolution 39/248, bilag, af 9. april 1995.

2.10.3. ØSU bemærker med tilfredshed, at forbrugerpolitikken skal yde et bidrag til EU's bistandspolitik, til gunst for forbrugerne i tredjeverdenslande.

3. Henstilling fra ØSU

Forbrugerne er en væsentlig faktor i udviklingen af en sund økonomi i medlemsstaterne. Det bør anerkendes

både på europæisk og nationalt niveau gennem involvering af forbrugerne, helst på sektorielt grundlag for at fremme et effektivt engagement.

Som vedvarende handlingsplan på europæisk plan opfordrer ØSU Rådet, Parlamentet og Kommissionen til med støtte fra medlemslandenes parlamenter at udpege året 1999 eller 2000 til »Forbrugernes år« og at udforme sin handlingsplan i overensstemmelse hermed.

Bruxelles, den 11. juli 1996.

Carlos FERRER

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG

til Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Forkastet ændringsforslag

Følgende ændringsforslag blev forkastet under forhandlingerne, men opnåede mindst en fjerdedel af de afgivne stemmer:

Punkt 2.8.4

Følgende indføres som nyt punkt 2.8.4:

»ØSU henstiller til Kommissionen i sin udtalelse i henhold til EF-traktatens artikel 195, stk. 2, at anbefale alle medlemsstaterne blandt kandidaterne til medlemskab af ØSU at indstille mindst en repræsentant for forbrugerne«.

Begrundelse

Det ville være hensigtsmæssigt for at sikre en mere pluralistisk sammensætning af ØSU i fremtiden at udnævne mindst en forbrugerrepræsentant fra hvert medlemsland.

Afstemmingsresultat

For: 36, imod: 65, hverken for eller imod: 22.

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens meddelelse til Rådet og Europa-Parlamentet om integreret planlægning i kystområder«

(96/C 295/15)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 29. januar 1996 under henvisning til EF-traktatens artikel 198 at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens meddelelse til Rådet og Europa-Parlamentet om integreret planlægning i kystområder«.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Regionaludvikling og Fysisk Planlægning, som udpegede José Bento Gonçalves til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 21. maj 1996.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 337. plenarforsamling af 10. og 11. juli 1996, mødet den 11. juli 1996, med 98 stemmer for, ingen imod og 1 hverken for eller imod, følgende udtalelse.

1. Introduktion

1.1. Kommissionens dokument indeholder overvejelser over et meget vigtigt emne, som berører et stort antal områder i EU, det være sig kystområder (maritime) eller fjernereliggende områder i baglandet (kontinentale regioner, bjerg- og landbrugsområder m.m.), som geografisk dækker en lang række regioner og tredjelande.

Derfor kræves der i mange tilfælde en undersøgelse af problemernes grænseoverskridende konsekvenser for kystområderne, herunder også en analyse af resultaterne af miljøbeskyttelsesforanstaltningerne.

En sådan integreret indsats bør dog være bredere anlagt og bl.a. tage hensyn til retningslinjerne i Kommissionens dokument »Europa år 2000+. Samarbejde om fysisk planlægning af det europæiske territorium«⁽¹⁾.

1.2. Den økonomiske vækst i kystområderne bør være baseret på bæredygtige modeller. Vanskelighederne synes primært at hidrøre fra udformningen og harmoniseringen af disse modeller på baggrund af modstridende interesser. En strengt økonomisk approach er vigtig, men bør ikke gives højere prioritet end andre parametre i udformningen af relevante løsningsmodeller.

Sektionen tilslutter sig det integrerede perspektiv og den indfaldsvinkel, som Kommissionen anlægger i sin meddelelse, men understreger behovet for at styrke koordineringen af aktionsområderne mellem de forskellige regionale myndighedsniveauer i de berørte zoner.

1.3. Kystområdet udgør grænsefladen mellem land og hav. De socioøkonomiske systemer i kystområderne har positive virkninger (bæredygtige modeller, bevarelse af miljøet og landskabet, bevarelse eller udvikling af fiskeressourcerne og anlæg af akvakultur) eller negative virkninger (miljøforringelse, vandforurening, overbe-

folkning i visse regioner, sæsonarbejde, oversvømmelser) som bør undersøges og analyseres grundigt.

1.3.1. Der er oprettet produktionsstrukturer i disse kystregioner, som nu bør rationaliseres med henblik på at fremme en bæredygtig udvikling. Det drejer sig bl.a. om turistinfrastrukturer, som bør udnyttes på en mere hensigtsmæssig måde i social, miljømæssig og ligeledes økonomisk henseende, og som bør rettes mod varige aktiviteter, der kan bidrage til oprettelsen af mere stabile arbejdspladser.

Der bør ligeledes gives incitamentet til innovation inden for ny teknologi, som gør det muligt at omlægge erhvervsaktiviteterne og som fører til differentiering, således at der skabes stabile arbejdspladser.

1.3.2. Kystområdernes miljøproblemer kan ikke ansues isoleret fra følgerne af, at landbrugsjorden ikke længere dyrkes, og at landdistrikterne affolkes. Dette gælder især bjergområder gennemskåret af vandløb, som er de områder, der er mest berørt af konjunkturfremmatningen.

1.4. Økosystemerne i kystområderne er meget følsomme over for skadelige virkninger hidrørende fra interne eller eksterne kilder, hvilket i sidste ende påvirker biodiversiteten. Sektionen mener, at beskyttelsen af disse økosystemer er vigtigere end problemets andre aspekter.

1.5. Kystområderne udgør meget uensartede geografiske enheder, som ikke kan afgrænses udelukkende ud fra befolknings- eller arealmæssige kriterier.

Virkningerne på kystområderne af opførelsen af floddæmninger, diger og bølgebrydere er ganske betydelige i lande med kraftige regnfald, som fører til erosion af kystprofilen og som bringer befolkningernes sikkerhed i fare, ligesom det går ud over de bæredygtige udviklingsmodeller og arealudnyttelsen i disse områder.

(1) EGT nr. C 133, 31. 5. 1995, s. 2; EGT nr. C 301 af 13. 11. 1995, s. 11.

1.5.1. I nogle kystområder trænger erosionen kystlinjen stærkt tilbage, hvilket bringer byområderne i fare. Der bør ligeledes tages højde for virkningerne af storme og andre naturkatastrofer på ligevægten i disse områder.

1.5.2. Det er vigtigt at være opmærksom på, at ophobningen af sedimenter i våd- og kystområder er den direkte årsag til fytoplanktonvækst og en betydelig forureningskilde. Denne forurening begrænser udnyttelsen af disse områder og fører til en ændring af kystlinjen, hvis fremtidige anvendelse bør medtages i planlægningen.

Det er derfor nødvendigt at medtage sanering, beskyttelse af de berørte terræner, rensning, afsaltning i programmet og overveje forskellige former for erhvervmæssig udnyttelse af sedimenterne. Disse områder kan anvendes til fremstilling af kvalitetslandbrugsvarer produceret på en sådan måde, at der tages hensyn til disse områder og baglandets beskaffenhed.

2. Bemærkninger til analysen af problemerne

2.1. Formuleringen af problemkomplekset er korrekt, idet det anerkendes, at bevarelsen af de naturlige ressourcer og miljøet må prioriteres højest, eftersom de er en del af kulturarven og naturværdierne og udgør selve grundlaget for en bæredygtig økonomisk og social udvikling i samfundene i Europas kystområder.

2.2. Miljøproblemerne i kystområderne bør behandles under hensyntagen til virkningerne både på hav og land. Man bør ligeledes identificere, hvilke virkninger erhvervsaktiviteterne i disse områder har på baglandet og på havet samt konsekvenserne for bevarelsen af biodiversiteten, økosystemerne og landskaberne.

2.3. Det er vanskeligt at afgrænse og sætte tal på arealanvendelsen i disse områder, som består af både land og hav. En sådan afgrænsning og kvantificering er ikke desto mindre afgørende for, at der kan udarbejdes programmer for integreret planlægning i disse områder. Ifølge kommissionsdokumentet kan de naturlige kystsystemer og -områder, hvor menneskets aktiviteter består i at udnytte kysternes ressourcer, udvides et pænt stykke ind i baglandet og ud i havet, men da der er et intenst samspil mellem på den ene side havprodukter og -ressourcer, og på den anden side den måde, som mennesket udnytter landressourcerne på, er det vigtigt at fastlægge grænselinjer mellem de to områder, som så vidt muligt svarer til biologiske eller landskabsforvaltningsmæssige enheder.

2.3.1. Udnyttelsen af kystområderne (fiskeri, erhverv knyttet til fiskeri og landbrug, akvakultur og landbrug, turisme, lysthavne, byplanlægning, sværindustri, som

normalt er knyttet til havne, udvinding og raffinering af karbonhydrider og havneaktiviteter påvirker og afgør, i hvor vidt omfang den kulturelle identitet i disse områder samt deres ressourcer bevares eller forringes, og derfor bør undersøgelsen af problemerne foregå på en integreret måde og ikke ud fra en sektormæssig indfaldsvinkel.

2.3.2. Der bør ligeledes tages hensyn til de ofte alvorlige miljøpåvirkninger, der skyldes mangelfuld kloakering i kystområderne og baglandet, udledninger fra landbrug, opførelsen af kernekraftværker og fabrikker, der producerer forurenende og giftigt affald tæt ved floder og vådområder.

2.4. Kommissionens meddelelse indeholder en række relevante oplysninger om kystområdernes arealmæssige og befolkningsmæssige forhold.

2.4.1. Kriterierne for, hvad der kan betragtes som kystområder med udgangspunkt i befolkningstætheden, gør det blot muligt at fastslå EU-landenes kystkarakter eller indlandskarakter, men giver ingen oplysninger om de gensidige påvirkninger mellem produktive aktiviteter og landskabet i kystområderne.

Oplysningerne giver dog interessante indikatorer for, hvorledes man skal sætte ind mod forringelsen eller ødelæggelsen af landskaber, tabet af biodiversiteten samt havforureningen. Det understreges dog flere gange, at variationerne i disse indikatorer i høj grad afhænger af, hvilken form for menneskelig aktivitet der udfoldes, ikke blot af de lokale beboere, men også af andre aktører, som er etableret længere væk eller af havneaktiviteter.

2.4.2. De virkninger, der konstateres på et landskab eller på miljøet, er ikke altid direkte knyttet til årsagerne, og det er ikke sikkert, at virkningerne viser sig umiddelbart. Dette gælder især i landskaber i kystområder, hvor flodtransport og transport til søs medfører betydelige skader, som er forårsaget af en lang række faktorer. Det kan således fastslås, at der er gensidige påvirkninger mellem menneskelige aktiviteter og de dertil knyttede bæredygtige udviklingsmodeller.

2.4.3. Endvidere er landskaber, økosystemer og virkningerne på biodiversiteten i kystområderne ret forskellige i EU-landene; dette gælder navnlig de nordeuropæiske lande, hvilket der ikke tages behørigt højde for i Kommissionens approach.

2.4.4. Det er derfor hensigtsmæssigt at se nærmere på kriterierne for vurderingen af situationen i kystområderne ud fra en tostrengt hav-jord-approach, idet disse er forbundne elementer.

Betydningen af økosystemerne i kystområderne, det være sig såvel økonomisk som rent biologisk, understreger behovet for overvejelser over, hvilke kriterier der bør lægges til grund for at sikre disses bevarelse samt forbedre de naturlige betingelser.

2.5. Sektionen tilslutter sig overvejelserne over virkningen på økosystemerne og landskaberne i kystområderne af sæsonbestemte udsving i de befolkningsmæssige belastninger og Kommissionen nævner her de negative virkninger af »masseturismen«.

Det vil være hensigtsmæssigt at behandle disse påvirkninger ud fra en bred approach, dvs. beskæftigelse, kultur, intensiv byudvikling, forringelse af økosystemerne, landskaber og økonomi.

3. Utilstrækkelig koordinering og samråd

3.1. De eksisterende foranstaltninger

3.1.1. Som nævnt i kommissionsdokumentets bilag I og II findes der forskellige juridiske, finansielle og planlægningsmæssige instrumenter, som direkte eller indirekte berører kystområderne, men som dog ikke har en integreret approach til de politikker, der skal iværksættes. De ret utilfredsstillende resultater af det europæiske charter for kystområder peger også i denne retning.

3.2. Utilstrækkelig koordinering

3.2.1. De enkelte konkrete foranstaltninger har ikke ført til de ønskede resultater, og den manglende koordinering i anvendelsen af dem har yderligere svækket resultaterne af den bæredygtige socioøkonomiske udvikling i disse områder, og dette gælder en lang række områder:

3.2.1.1. Hvis en integreret approach til miljøproblemerne skal lykkes, bør der anvendes forebyggende og udviklingsfremmende instrumenter, dette gælder navnlig:

- større hensyntagen til miljøet i strukturfondene;
- pligt til vurdering af programmets og planens indvirkning på miljøet;
- vedtagelse af instrumenter med henblik på bredere økonomisk vurdering, hvor miljøet og naturressourcerne også er integreret;
- koordinering af medlemsstaternes og EU's politikker under hensyntagen til de territoriale strategier med henblik på at sikre og iværksætte en bæredygtig udvikling;
- sikring af partnerskab og samarbejde ved mobilisering, uddannelse og oplysning af befolkningerne;
- inddragelse af forskere.

For at forbedre disse instrumenters effektivitet er det nødvendigt at styrke koordineringen af politikkerne og samrådet mellem de aktører, der er ansvarlige for gennemførelsen af politikkerne. Det er ligeledes nødvendigt at finde nye juridiske former, som kan skabe kanaler for permanent dialog og som ansporer til konsensus, således at eventuelle konflikter kan overvindes.

ØSU mener ligeledes, at tredjelande såvel som de berørte lokale og regionale myndigheder ligeledes bør inddrages i projektet om integreret planlægning i kystområder. Der bør tages behørigt hensyn hertil i EU's støtteprogrammer for nært beliggende tredjelande, såfremt disse følger EU's normer.

4. Demonstrationsprogram for integreret planlægning af kystområderne

4.1. Det foreliggende program er et første skridt i retning af gennemførelse af tidligere resolutioner⁽¹⁾ og er tegn på en positiv udvikling på dette område.

Desuden kan demonstrationsprogrammet bidrage til, at der udformes strategier for integreret planlægning i kystområderne, dog under behørig hensyntagen til retningslinjerne i punkt 3.2.1.1.

De ringe resultater af de tidligere initiativer inden for miljø og naturressourcer i kystområderne er baggrunden for det omfattende program, Kommissionen nu foreslår.

4.1.1. I denne udtalelse fremhæves der en række grunde, som anskueliggør EU's interesse i at løse problemerne i kystområderne:

- a) Det er umuligt for hver enkelt medlemsstat at løse problemerne alene (naturværdier, kulturarv, transport af forurenende stoffer og sedimenter, turiststrømme, sikkerhed til søs, beskæftigelse og manglende byplanlægning).
- b) De negative følger, som nogle af EU's og medlemsstaternes politikker har for balancen i kystområderne (ringe koordinering og konflikt mellem politikker på forskellige områder: regionaludvikling, landbrug, transport, akvakultur, fiskeri, energi, miljø, industri, turisme og havneudvikling).
- c) Der bør iværksættes udveksling af erfaringer og knowhow inden for disse politikker.
- d) Målsætningerne bør gøres bredere på grundlag af forskning inden for økologi, arkæologi og biologi, og videnskabsfolk bør inddrages i programmerne.

⁽¹⁾ Rådets resolution af 25. 2. 1992, EFT nr. C 59 af 6. 3. 1992 og EFT nr. C 135 af 18. 5. 1994.

4.1.2. Programmet bør sikre, at de berørte befolkninger inddrages via deres repræsentanter og forvaltninger, via havnemyndigheder og myndigheder ansvarlige for sikkerheden til søs, hvilket fremgår af den skematiske fremstilling i figur 8 i Kommissionens dokument.

5. Konklusioner

5.1. Kommissionen bør udforme demonstrationsprogrammet mere objektivt, bl.a. således at det fremgår, hvem der skal gennemføre det og hvilke regioner det skal gennemføres i. Alle de af Kommissionen anførte kystområder bør fra starten have lige muligheder for at ansøge om at komme i betragtning.

5.2. Kommissionen bør ligeledes klart fastsætte udvælgelseskriterierne for, hvilke kystområder der kan komme i betragtning i forbindelse med demonstrationsprogrammet.

5.2.1. ØSU mener, at der i demonstrationsprogrammet bør medtages forskellige typer kystområder.

5.2.2. Resultaterne, såvel positive som negative, samt de største hindringer og erfaringerne med gennemførelsen af projekterne, herunder Baie de la Rance-kontrakten kan være nyttige i relation til de forslag, Kommissionen skal fremlægge vedrørende følgende aspekter:

- Koordinering og forvaltning
- Virkningerne i forskellige områder af allerede udførte arbejder og entrepriser
- Bidrag fra forskere
- Omfanget af befolkningernes og deres organisationers deltagelse
- Bidrag fra lokale, regionale og nationale myndigheder
- Aktioner og bidrag fra regionernes erhvervssektorer og faglige organisationer
- Økonomisk analyse af både omkostninger og virkninger af projekterne i henseende til nye handels- og beskæftigelsesmuligheder.

5.3. Programmet bør indeholde retningslinjer for informationskampagner og disses målsætninger, således at der skabes forståelse blandt de berørte befolkninger.

5.4. Demonstrationsprogrammet bør sigte mod udviklingen af nyskabende aktioner på området interregionalt samarbejde, både mellem medlemsstaterne og med tredjelande, samt inden for fysisk planlægning og bypolitik.

5.4.1. Programmet bør ligeledes bidrage til, at EU's politik i kystområderne bliver mere sammenhængende gennemskuelig og objektiv uden dog at miste effektiviteten. Den bør baseres på princippet om bekæmpelse af

årsagerne til miljøskaferne og på princippet om, at forurenere betaler, og miljøpolitikken vedrørende kystområderne bør integreres i de andre regionaludviklingspolitikker.

5.4.2. Programmet bør ligeledes indeholde incitamenter til forskningsaktioner og innovation, herunder ny teknologi, nyskabende aktiviteter og oprettelse af nye arbejdsområder, som fører til nye stabile erhverv.

5.4.3. For at tage højde for de mangefacetterede og specifikke aktiviteter, der bør gennemføres og som er helt specielle for kystområderne, bør programmet indeholde uddannelsesaktioner på alle niveauer, skole, universitet og erhvervsuddannelse.

5.4.4. ØSU mener, at demonstrationsprogrammet vil føre til, at der opnås mere detaljerede forvaltnings- og koordineringsdata, som kan føre til oprettelse af nationale, regionale og overnationale databanker til støtte for udformningen af strategier for bæredygtig fysisk planlægning i kystområderne.

5.5. Finansieringen af disse aktioner er baseret på forskellige juridiske instrumenter og finansielle programmer, som vedrører løsningen af problemerne i kystområderne.

5.5.1. Da det er uhyre vigtigt, at disse initiativer fører til positive resultater, er det berettiget at Rådet opretter et nyt horisontalt finansielt instrument, eller smidiggør den juridiske ramme for anvendelsen af de eksisterende finansielle instrumenter.

5.5.2. ØSU erkender, at de konstaterede problemer i kystområderne er betydelige, og at der er behov for at gennemføre innovative aktioner på interregionalt og grænsoverskridende plan. Løsningen af problemerne kræver, at der oprettes en klar juridisk ramme med en horisontal approach til de finansielle og juridiske aspekter.

— Det er ligeledes vigtigt at styrke koordineringen mellem Kommissionens forskellige tjenestegrene, hvilket er af stor betydning, hvis projektet skal lykkes. Det kan f.eks. være hensigtsmæssigt at nedsætte en ad hoc-gruppe.

— Med henblik på at klarlægge de nævnte spørgsmål samt tilpasningen af den juridiske ramme for anvendelsen af de finansielle midler råder sektionen til, at der udarbejdes og offentliggøres enten en særforordning eller et særdirektiv på dette område.

5.6. ØSU hilser Kommissionens forslag velkomment, tilslutter sig det og håber, at der vil blive allokeret tilstrækkelige finansielle midler til en vellykket gennemførelse af programmet.

Kommissionen bør med udgangspunkt i oplysninger indsamlet i forbindelse med udformningen af demonstrationsprogrammet forelægge konkrete forslag, som gør det muligt at definere strategier for integreret planlægning i kystområder.

5.7. Kommissionens meddelelse er dog hverken særlig ambitiøs eller nyskabende. Dette gælder både målsætningerne og de finansielle midler, der skal bevilges. ØSU beder Kommissionen om at uddybe intentionerne og integrere dem i et strategisk forslag til fysisk planlæg-

ning og forvaltning i kystområder, som også indbefatter havet og baglandet.

Man bør ligeledes være opmærksom på fordelene ved samarbejde mellem nabolande med fælles maritime zoner.

Bruxelles, den 11. juli 1996.

Carlos FERRER

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Verdensfødevaretopmødet i Rom den 13.-17. november 1996«

(96/C 295/16)

Det Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 9. juli 1996 under henvisning til forretningsordenens artikel 23, stk. 3, at afgive udtalelse om Verdensfødevaretopmødet i Rom den 13.-17. november 1996.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede at udpege Seppo Kallio som hovedordfører for udtalelsen.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 337. plenarforsamling af 10. og 11. juli 1996, mødet den 11. juli 1996, med 95 stemmer for, ingen stemmer imod og 7 stemmer hverken for eller imod, følgende udtalelse.

Fødevareforsyningen er et centralt spørgsmål for menneskehedens fremtid. Rundt om på kloden er betingelserne for produktion af fødevarer meget forskellige. Navnlig i de mindst udviklede lande har der til stadighed været problemer med at tilrettelægge fødevarereproduktionen på et bæredygtigt grundlag.

det grundlæggende spørgsmål: Hvordan skal man på længere sigt kunne brødføde verdens befolkning? Efter ØSU's opfattelse er det et meget vigtigt skridt, at fødevarerikkerheden tages op på regeringsledernes verdensfødevaretopmøde i Rom den 13.-17. november 1996.

Industrilandenes overproduktion har på den anden side givet et fejlagtigt billede af verdens fødevarerituation. Eksportstøtten har sat lande med store produktionsomkostninger i stand til at klare sig på de internationale markeder. Man har derfor ikke været tilstrækkelig opmærksom på fødevarerikkerheden. Landbrugspolitikken har været koncentreret om kortsigtede løsninger, som ikke tager tilstrækkelig højde for fødevarerikkerheden på lang sigt, og den globale fødevarerpolitik. De vanskeligst stillede lande har været afhængige af fødevarerhjælp.

ØSU vil i forbindelse med forberedelserne til topmødet pege på følgende:

Den hurtige formindskelse af verdens fødevarerlagre har gjort den internationale politik for verdens fødevarerikkerhed til et spørgsmål af vital betydning for verden og menneskeheden. Med den ukontrollerede befolkningstilvækst og verdens miljøproblemer står vi nu over for

1. Det internationale samfund bør sørge for, at der er tilstrækkelige forudsætninger for at bevare ressourcerne til fremstilling af verdens fødevarer. Der bør tages passende hensyn til de forskellige områders egnethed for bestemte dyrkningsformer.
2. Verdens ressourcer af landbrugsjord skal forvaltes på en måde, der bevarer deres ydeevne, idet der bl.a. bør tages hensyn til erosion, luft- og vandkvalitet samt kontrolleret anvendelse af jorden.
3. Det bør i landbrugspolitikken accepteres, at de enkelte lande har ret til at opretholde et tilstrækkeligt niveau for fødevarerikkerhed.

4. I såvel den nationale som den internationale udformning af de landbrugspolitiske retningslinjer bør man tage tilstrækkelig højde for miljøet.
5. I landbrugspolitikken bør der indgå et socialt ansvar for sikring af fødevarerforsyningen i enhver situation.
6. Landbrugsproduktionen bør overalt foregå efter princippet om en bæredygtig udvikling, samtidig med at man udnytter de nye muligheder, gen- og bioteknologien rummer.
7. Etablering og udvikling af familiebrug bør fremmes, da disse er de bedst egnede til at sikre en stabil produktion og beskytte jorden og miljøet. Samtidig sikres en mere jævn fordeling af befolkning, og den voksende ørkendannelse bremses.
8. De internationale aftaler og organisationer, der regulerer fødevarerproduktionen, bør samordnes bedre.
9. I de internationale aftaler skal der tages hensyn til de regionale og naturbetingede forskelle i landbrugsproduktionen.
10. Der bør etableres nogle solide, internationale kriterier og et effektivt internationalt kontrolsystem med sunde og sikre fødevarer for øje.
11. Det bør være muligt at holde liv i landdistrikterne verden over gennem en aktiv politik og følgelig en omstrukturering af disse områder.
12. Man bør med alle midler støtte motivationen hos landmændene og andre parter i fødevarerfremstillingskæden. De organisationer, der repræsenterer dem, bør have en passende indflydelse på beslutninger vedrørende fødevarsikkerheden, også på topmødet i Rom.

Bruxelles, den 11. juli 1996.

Carlos FERRER

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg
